

**Inzet, organisatie en kwaliteit
van de forensisch-technische
opsporing bij de politie
in Nederland**

M.J.G. Jacobs
M.Y. Bruinsma
J.W.M.J. van Poppel
J.A. Moors

IVA Beleidsonderzoek en advies

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het Ministerie van Justitie.

Het project werd begeleid door:

Dr. J.S. Timmer (voorzitter)	Vrije Universiteit van Amsterdam
Drs. M. Kruissink	Ministerie van Justitie, WODC
Mw. mr. M.J.H. Adriaanse	Ministerie van Justitie, DGRH
H.M.P. van der Meer	Politie Haaglanden, Technische Recherche
Mw. mr. N. M. Vaes	Nederlands Politie Instituut (NPI)
Dr. L. de Waal en drs. E. van Leuven	NFI
Drs. P.G.H. van Hilst en drs. A. Toornstra	Ministerie van BZK
Mr. T. Slingerland	Politie Midden-West Brabant, Divisie Recherche

Uitgever: IVA

Warandelaan 2, Postbus 90153, 5000 LE Tilburg

Telefoonnummer: 013 - 4668466, telefax: 013 - 4668477

Website: www.iva.nl

Drukwerk: Verdivas Communicatieproducties, Tilburg

© 2005 WODC, Ministerie van Justitie. Auteursrechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden veeleelvoudigd en/of worden openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het ministerie van Justitie. Het gebruik van cijfers en/of tekst als toelichting of ondersteuning bij artikelen, boeken en scripties is toegestaan, mits de bron duidelijk is vermeld.

Voorwoord

Het onderzoek naar de forensisch-technische opsporing had niet voltooid kunnen worden zonder de bereidwillige medewerking van zeer velen.

Allereerst willen wij op deze plaats de korpschefs en andere medewerkers van alle Nederlandse politiekorpsen bedanken, die zonder uitzondering zeer behulpzaam zijn geweest bij het verstrekken van informatie ten behoeve van dit onderzoek. Ook in de afrondingsfase, waarbij de onderzoekers hen vroegen de resultaten te bekijken en van commentaar te voorzien, hebben vele korpsen uitgebreide en nuttige aanvullende gegevens verstrekt.

Behalve de politiekorpsen hebben ook het Korps Landelijke Politiediensten, de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst en Economische Controledienst, de Koninklijke Marechaussee en het Nederlands Forensisch Instituut zonder aarzeling meegewerkt aan de soms tijdrovende gegevensverzameling.

Daarnaast zijn de onderzoekers de leden van begeleidingscommissie bijzonder erkentelijk voor hun waardevolle bijdrage aan de totstandkoming van dit rapport.

Het terrein van de forensische opsporing is sterk in beweging. Hopelijk zal het voorliggende rapport mede richting kunnen geven aan het veranderingsproces dat momenteel plaatsheeft, en zal het zodoende de forensische opsporing ten goede kunnen komen.

Tilburg, juli 2005

Menno Jacobs
Monique Bruinsma
Joop van Poppel
Hans Moors

Inhoudsopgave

Samenvatting 1

1. Inleiding 1

- 1.1. Achtergrond 1
 - 1.1.1. Definitie 8
 - 1.1.2. Het FTO in ontwikkeling 9
 - 1.1.3. De DNA-revolutie 11
 - 1.1.4. Visiedocument Forensische Opsporing van de Raad van Hoofdcommissarissen 12
 - 1.1.5. Conclusie 14
- 1.2. Doel- en vraagstelling van het onderzoek 14
 - 1.2.1. Doelstelling 15
 - 1.2.2. Probleemstelling 15
- 1.3. Onderzoeksvragen 16
- 1.4. Methode en uitvoering van onderzoek 16
- 1.5. Leeswijzer 18

2. Beschikbaarheid en inzet 15

- 2.1. Inleiding 19
- 2.2. Technische recherche 19
- 2.3. Beschikbaarheid forensisch-technische expertise 23
- 2.4. Korps Landelijke Politiediensten (KLPD) 26
- 2.5. Koninklijke Marechaussee (KMar) 29
- 2.6. Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst en Economische Controledienst (FOID-ECD) 30
- 2.7. Het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) 30
- 2.8. De inzet van forensisch technisch onderzoek 31
- 2.9. Inzet NFI 34
- 2.10. Samenvatting 37

3. Toepasbaarheid, bruikbaarheid en rendement 41

- 3.1. Inleiding 41
- 3.2. De positie van het FTO 41
- 3.3. Kwaliteit en bruikbaarheid van het FTO 43
- 3.4. Basispolitiezorg 44
- 3.5. NFI, NRI en overige ingeroepen expertise 44
- 3.6. De visie van het Openbaar Ministerie 45
- 3.7. Kwaliteit in termen van kwantiteit 46
- 3.8. Rendementsstudies in het buitenland 52
- 3.9. Hét rendement van hét FTO 54
- 3.10. Het algehele beeld/samenvatting 55

4. Uitvoering van forensisch onderzoek 57

- 4.1. Inleiding 57
- 4.2. De dagelijkse organisatie en sturing 57
- 4.3. De onderscheiden functies binnen de technische recherche 59
- 4.4. Besluitvorming over inzet 60
- 4.5. De technisch-tactische keten 63
- 4.6. Samenwerking met andere korpsen 64
- 4.7. Samenwerking met het KLPD 67
- 4.8. De Koninklijke Marechaussee 68
- 4.9. De rol van het NFI 68
- 4.10. Samenwerking met Openbaar Ministerie 70
- 4.11. Andere partners bij opsporing 71
- 4.12. De Nederlandse organisatie versus de organisatie van FTO in Engeland 71
- 4.13. Samenvatting 72

5. Resultaten 75

6. Slotbeschouwing 81

Summary 85

Geraadpleegde literatuur 91

Bijlagen 97

Bijlage 1: Overzicht van door NFI uitgevoerde onderzoeken in 2004 voor politiekorpsen 97

Bijlage 2: Technieken van opsporing 107

Bijlage 3: Lijst van geïnterviewden 113

Bijlage 4: Factsheet voor korpsinterviews 117

Bijlage 5: Richtlijn voor interviews met officieren van Justitie 123

Bijlage 6: Innovatie in het proces van forensisch-technische opsporing 125

- Technologische ontwikkelingen binnen de forensisch-technische opsporing 126

- Een toenemende samenwerking 127

- Voorwaarden voor verdergaande samenwerking 128

- Informatie- en communicatietechnologie 130

- Tot slot 130

Bijlage 7: Lijst met gehanteerde afkortingen 133

Samenvatting

Eén van de kernthema's van het Veiligheidsprogramma 'Naar een veiliger samenleving' is het versterken van de opsporing en de handhaving. Verbetering van de kwaliteit van de opsporing wordt onder meer nagestreefd door een versterking van de forensisch-technische opsporing, ofwel, meer in het bijzonder, het forensisch-technisch onderzoek (FTO). Eén van de activiteiten die in dit kader wordt verricht, is het uitvoeren van een onderzoek op basis waarvan de bijdrage van FTO aan opsporing en vervolging van strafzaken vastgesteld en verbeterd kan worden¹. Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) heeft IVA Beleidsonderzoek en Advies gevraagd het betreffende onderzoek uit te voeren. Lopende het onderzoek verscheen het Visiedocument van de Raad van Hoofdcommissarissen over de toekomst van het FTO. De resultaten van het onderzoek, alsook de aansluiting daarvan op het visiedocument, worden in het voorliggende rapport beschreven. De belangrijkste bevindingen van het onderzoek worden hier samengevat.

In het onderzoek komen drie thema's aan bod:

1. de beschikbaarheid en inzet van forensisch technische expertise;
2. de bruikbaarheid en toepasbaarheid van forensisch technisch onderzoek;
3. de uitvoering van forensische onderzoek en ontwikkelingen daarin.

Informatie over de hiervoor genoemde onderwerpen is verzameld via interviews (deels face-to-face, deels telefonisch) met betrokkenen van alle politiekorpsen, het NFI, het KLPD, de FIOD-ECD, de KMar en het OM. Daarnaast is feitelijke informatie opgevraagd (bijvoorbeeld over de omvang van FTO in aantal fte en in geld) bij de regionale politiekorpsen en de genoemde landelijke diensten.

Beschikbaarheid en inzet

De totale sterkte van de technische recherche (TR) binnen de 25 politiekorpsen omvat 673 fte. Ongeveer tweederde daarvan is direct betrokken bij het onderzoek op de plaats delict (technische rechercheurs en vakspecialisten), de overigen zorgen voor aansturing of hebben een ondersteu-

1. Het onderzoek beperkt zich tot de strafrechtelijke en op waarheidsbevinding gerichte forensische disciplines, die kunnen worden ingezet naar aanleiding van een geconstateerd feit.

nende functie. Zowel binnen de totale politiesterkte als binnen de totale recherchesterkte is het aandeel van de technische recherche verhoudingsgewijs beperkt (respectievelijk gemiddeld 1,3% en 8,1%).

Bij de TR is sprake van een onevenwichtige leeftijdsopbouw: 67% van de medewerkers is 46 jaar of ouder, bij de totale groep politiemedewerkers ligt dit percentage op 35%. De relatief hoge leeftijd van TR-medewerkers zorgt voor problemen op de korte termijn (vooral bij het draaiende houden van het continuurooster) en in de nabije toekomst (vanwege de uitstroom van deskundigheid). Er is bij de regionale korpsen nagegaan welke specialismen binnen de TR aanwezig zijn. Veel voorkomende specialismen zijn brandonderzoek, documentonderzoek, biologisch sporenonderzoek en dactyloscopie en het kras-, indruk en vormsporenonderzoek. De aanwezigheid van verkeers- en digitale expertise binnen de technische recherche is afhankelijk van de wijze waarop deze specialismen organisatorisch gezien bij het korps zijn ingedeeld.

Het *KLPD* beschikt op dit moment over één Forensisch Technisch Coördinator; het is de wens om op korte termijn vier extra coördinatoren te kunnen aanstellen. Daarnaast beschikt het *KLPD* over een aantal diensten ('specials'), die gericht zijn op het ondersteunen van de korpsen en de Nationale Recherche bij de uitvoering van forensisch technisch onderzoek (bijvoorbeeld bij het vervoer van DNA-materiaal). Bij deze diensten werken ongeveer 235 personen. Er is bij het *KLPD* op dit moment nog geen aparte afdeling forensisch-technische opsporing met eigen technische rechercheurs.

Binnen het *Nederlands Forensisch Instituut (NFI)* waren in 2004 95 (76 fte) gekwalificeerde (tekenbevoegde) forensisch-technische onderzoekers werkzaam. De meeste mensen zijn werkzaam bij de categorieën milieu-, DNA- en vuurwapenonderzoek.

De *FIOD-ECD* heeft 47 gekwalificeerde technisch rechercheurs (43 fte) in dienst, vanwege gebrek aan capaciteit of door het ontbreken van expertise wordt regelmatig een beroep gedaan op anderen (zoals het *NFI*).

Bij de *KMar*, die in een reorganisatieproces verkeert, zijn op dit moment circa vijftien forensisch-technische medewerkers werkzaam, waarvan het merendeel door middel van convenanten is ondergebracht bij de regionale politiekorpsen.

In totaal is de TR van (24) politieregio's in 2003 bij ongeveer 85.000 zaken betrokken geweest. Het gaat dan vooral om inbraken in woningen of bedrijven (61%). De andere zaken waarvoor ze worden ingezet zijn zeer divers, het gaat bijvoorbeeld om mishandeling (2%) en (poging tot) moord (0,6%). Het blijkt lastig om het uitgevoerde onderzoek ook naar aard van het werk te typeren; hierop wordt geen eenduidige administratie gevoerd. Op basis van een inschatting gemaakt door 17 korpsen komt een volgend algemeen beeld naar voren: in 67% van de gevallen waarbij forensisch-technisch onderzoek wordt ingezet gaat het om zaken waarbij een verdachte moet

worden opgespoord, bij 19% gaat het om echte zoekzaken, bij 9% om verificatiezaken en in 5% van de gevallen om klip- en klaarzaken².

Door het NFI werden in 2004 ruim 77.000 onderzoeken uitgevoerd voor de korpsen, een verdrievoudiging ten opzicht van 2001. Het betreft vooral algemeen biologisch onderzoek, onderzoek naar verdovende middelen en toxicologisch onderzoek. Er zijn duidelijke verschuivingen waarneembaar ten opzichte van de situatie in 2001.

Bruikbaarheid en toepasbaarheid

In het verleden was FTO ondergeschikt aan het tactische gedeelte van het rechercheproces, in de afgelopen jaren heeft het volgens politie en OM een steeds belangrijkere rol gekregen in het opsporingsproces. De verbeterde DNA-techniek en de nieuwe wetgeving op dit terrein hebben het gebruik van FTO over de hele linie een impuls gegeven. Voor het oplossen van zaken is het vaak noodzakelijk opsporingstechnieken te combineren, waarbij DNA-onderzoek en dactyloscopie de belangrijkste bijdrage lijken te leveren aan de opsporing en bewijsvergaring.

Zowel de Officieren van Justitie als de politiekorpsen beoordelen de kwaliteit van FTO als (zeer) goed. Ze lijken met dit oordeel echter – onbewust – eerder het *belang* te benadrukken dat ze aan FTO hechten, dan dat ze daadwerkelijk zicht hebben de kwaliteit, bruikbaarheid en rendement. Doordat 'slecht' forensisch technisch onderzoek zich gemakkelijk aan het zicht onttrekt en er in veel zaken geen terugkoppeling plaatsvindt van de tactische recherche en het OM naar de technische recherche, is weinig tot geen objectieve informatie beschikbaar over de kwaliteit van door de TR uitgevoerd FTO, de bruikbaarheid ervan voor het OM en het uiteindelijke rendement.

De kwaliteit – en daarmee ook het rendement – van FTO kan volgens de geïnterviewden verder worden verbeterd door de basispolitie, die vaak als eerste op de plaats delict aanwezig is, beter te instrueren over hoe er voor te zorgen dat een plaats delict of specifieke sporen veilig worden gesteld en over de wijze waarop de TR optimaal kan worden ondersteund in hun werkzaamheden. Daarnaast zijn rendementsverbeteringen mogelijk door de levertijden bij het NFI verder te verkorten, omdat hiermee de bruikbaarheid van het verzamelde en geanalyseerde materiaal wordt vergroot. Het verlagen van de door het NFI gehanteerde hoge kwaliteitsstandaard bij een deel van de onderzoeken – soms is bijvoorbeeld een indicatie ('mogelijkheden') al voldoende en is identificatie ('zekerheden') overbodig – kan daar een bijdrage aan leveren. Een betere afstemming tussen politie, OM en het NFI is daarvoor een vereiste.

In het onderzoek is getracht kwantitatieve gegevens te verkrijgen over het rendement van FTO. Niet alle politiekorpsen hebben hier, zoals eerder reeds aangegeven, zicht op. Daar waar wel cijfers voorhanden zijn, betreft het overzichten van aantallen sporen en identificaties, maar is niet duidelijk wat het uiteindelijke rendement van de inspanningen verderop in de keten is. Verbetering van inzicht in het rendement van het FTO is wenselijk, omdat het de toepasbaarheid en bruikbaarheid van het forensisch onderzoek verderop in de justitiële keten kan vergroten. Zaken die daar

2. Voor een nadere toelichting op het gebruikte onderscheid, zie paragraaf 2.8.

een bijdrage aan kunnen leveren zijn onder meer het stroomlijnen van procedures en een betere, meer uniforme registratie.

Uitvoering forensische onderzoek en ontwikkelingen daarin

Dat er sprake is van een groeiende en veranderende rol van het FTO in het opsporingswerk, blijkt ook uit de wijze waarop (het proces van) de forensische opsporing bij de politiekorpsen is georganiseerd en de ontwikkelingen die op dit vlak gaande zijn. De drie belangrijkste veranderingen zijn: (1) functiedifferentiatie, (2) meer onderlinge samenwerking en (3) ontwikkeling van standaarden, protocollen en richtlijnen.

Waar voorheen een technisch rechercheur vrijwel alle activiteiten van het forensisch technisch onderzoek zelf uitvoerde, ontstaan tegenwoordig steeds meer functies binnen de TR en beginnen deze zich elkaar meer en meer uit te sluiten. Zo ontlasten sporenhalers de technische rechercheurs van routinematig (bulk)werk, onder meer door het zoeken naar sporen op een plaats delict. Sporencoördinatoren brengen sporen in relatie met andere sporen en ook met andere zaken en fungeren als aanspreekpunt van externe partijen als het OM. Daarnaast vergt de uitoefening van sommige nieuw ontwikkelde forensische technieken dat er 'dieptespecialisten' in dienst worden genomen.

De meeste politiekorpsen zien nut en noodzaak van (verdergaande) samenwerking met andere politiekorpsen op het gebied van FTO: het vergroot de doelmatigheid en doeltreffendheid van het opsporingsproces. De toegenomen mogelijkheden en verwachtingen van FTO voor de opsporing maken schaalvergroting noodzakelijk. De wijze waarop deze samenwerking vorm krijgt, loopt op dit moment uiteen van eenvoudige vormen van 'burenhulp' tot op ressortniveau georganiseerde uitwisseling van kennis, materiaal en personeel. In de praktijk blijkt samenwerking op incidentele basis goed te verlopen, bij structurele samenwerking echter – iets dat de meeste korpsen in de toekomst nastreven – loopt men tegen allerlei problemen aan. Het gaat dan om praktische zaken, zoals werkwijze en arbeidsvoorwaarden, maar ook de behoefte om autonomie te behouden speelt daarin een rol. Om in de toekomst samenwerking tussen korpsen verder gestalte te geven is uniformering noodzakelijk (zie ook hieronder).

Ook is binnen de korpsen behoefte aan een betere afstemming van de technische met de tactische recherche, waarbij vanuit de technische recherche vooral behoefte is aan betere terugkoppeling van de resultaten van het vervolg van het opsporingsonderzoek. Uiteindelijk zouden de twee kundes een meer gelijkwaardig onderdeel van het rechercheproces als geheel moeten gaan uitmaken, waarbij de technische recherche –in plaats van de huidige ondersteunende rol – een meer initiërende rol krijgt.

De belangrijkste forensisch-technische partner buiten de researcheteams is het NFI. Eerder is reeds aangegeven dat vooral behoefte is aan kortere levertijden en dat daarvoor een betere samenwerking ('kortere lijnen') noodzakelijk is tussen politie, OM en het NFI. Daar wordt op dit

moment op verschillende manieren aan gewerkt, onder meer door Forensische Samenwerking in de Opsporing (FSO). De FSO betekent dat het NFI door middel van een regionale of ressortelijke dependance participeert in de forensisch technische samenwerkingsverbanden tussen een aantal politieregio's.

De derde verandering (naast de eerdergenoemde punten: functiedifferentiatie en meer onderlinge samenwerking) is sterk gerelateerd aan het verbeteren van de samenwerking tussen de regionale politiekorpsen en betreft de ontwikkeling van standaarden, protocollen, richtlijnen en procedures. Het gaat dan overigens meer om wensen voor de toekomst dan dat er op dit moment al sprake is van uniformering bijvoorbeeld op het gebied van informatiestromen en arbeidsvoorwaarden. Voor verdergaande samenwerking zullen veel praktische problemen overwonnen moeten worden, zoals de verschillen in arbeidsvoorwaarden tussen de politiekorpsen, de administratieve en financiële afhandeling van de wederzijds geleverde diensten en de organisatorische en logistieke aspecten die bovenregionale samenwerking met zich meebrengt.

Hoofdstuk 1

Inleiding

1.1. Achtergrond

Het programma *Naar een veiliger samenleving*³, dat de Ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties op 16 oktober 2002 aan de Tweede Kamer hebben gepresenteerd, beschrijft drie belangrijke knelpunten in het Nederlandse veiligheidssysteem:

- de versnippering van mensen, middelen en machten, met als gevolg een te geringe effectiviteit in het optreden;
- het ontbreken van een adequate politieële en justitiële reactie op zaken met een opsporingsindicatie;
- de relatieve onzichtbaarheid van overheden en andere betrokkenen in de publieke ruimte.

In de strategie, gericht op het veiliger maken van de publieke ruimte, is 'het versterken van de opsporing en de handhaving' als speerpunt geformuleerd. Dit speerpunt is geconcretiseerd in een aantal acties en maatregelen. Toegespitst op het functioneren van de recherche in het algemeen en het forensisch-technisch onderzoek in het bijzonder zijn deze acties en maatregelen als volgt samen te vatten:

- versterking van de professionaliteit van de recherche op alle niveaus (regionaal, bovenregionaal en nationaal), waarbij de inzet met name gericht is op verbetering van deskundigheid, loopbaanbeleid en informatievoorziening;
- verbetering van de 'minimale opsporingsfunctionaliteiten' binnen de (samenwerkende) regio's en aan de organisatie daarvan, waarbij bijzondere aandacht uitgaat naar het vergroten van de kwaliteit van het forensisch-technisch onderzoek;
- verbetering van de kwaliteit van de informatievoorziening en huishouding en van de werkprocessen binnen de opsporing;
- verruiming van de toepassingsmogelijkheden van DNA-onderzoek, invoering van een landelijke sporendatabank (LSDB), van logistieke voorzieningen voor het veiligstellen, opslaan en transporteren van stukken van overtuiging.

3. TK, 2002-2003, 28 684, nr. 1.

Sinds eind 2002 zijn de nodige stappen gezet in de (re)organisatie van de recherche⁴, in de samenhangende kwaliteitsverbetering binnen de opsporing, in de wettelijke mogelijkheden om DNA-onderzoek te verrichten en in de organisatie van het transport van DNA-monsters⁵.

Wat betreft de versterking van de kwaliteit van de opsporing is voor 2004 een drietal onderwerpen als prioritair aangemerkt. Eén van die onderwerpen is 'het versterken van het forensisch-technisch onderzoek (FTO)'. Eén van de activiteiten die in dit kader zijn voorzien, is het uitvoeren van een onderzoek dat – in samenhang met de door de Raad van Hoofdcommissarissen te formuleren visie⁶ op de positionering van forensisch-technisch onderzoek – verbeterpunten voor de toekomst in kaart brengt⁷.

Dat onderzoek wordt hier ter hand genomen. Alvorens in te gaan op de specifieke onderdelen van het onderzoek, geven wij een inleidende beschouwing over actuele thema's binnen het forensisch-technische werkterrein. We definiëren het, schetsen enkele recente en belangrijke ontwikkelingen, zowel nationaal als internationaal, om af te sluiten met een samenvatting van het Visiedocument van de Raad van Hoofdcommissarissen over de toekomst van de forensische opsporing in Nederland. Daarna komen doel- en probleemstelling van het onderhavige onderzoek aan de orde.

1.1.1. Definitie

Forensisch-technisch onderzoek is onderdeel van veel opsporingsonderzoeken⁸. Het begint met het vastleggen van de situatie zoals die is bij de start van het onderzoek, zo kort mogelijk na het plegen van een mogelijk misdrijf. Na analyse van de plaats delict worden mede op basis van delictscenario's sporen verzameld, de sporen worden veiliggesteld, opgeslagen en geanalyseerd. Vervolgens proberen technisch rechercheurs de sporen in verband te brengen met personen waardoor deze eventueel als verdachte zouden kunnen worden aangemerkt of juist van strafbare feiten kunnen worden uitgesloten. Ook kunnen de sporen als opsporings- of bewijsmiddel dienen. Het forensisch-technisch onderzoek vormt daarmee, samen met het tactisch onderzoek, een integraal onderdeel van het opsporingswerk als geheel, waarbinnen men, gegeven het kader van de wettelijke bevoegdheden, de bewijsvoering sluitend probeert te maken.

4. Kruissink, M., C. Verwers en N. Dijkhoff, Organisatie van de recherchefunctie: Een inventarisatie in de 25 politiekorpsen (WODC: Den Haag 1998). Fijnaut, C.J.C.F., E.R. Muller, U. Rosenthal (red.), Politie: studies over haar werking en organisatie (Samsom: Alphen aan den Rijn, 1999). Themanummer 'Recherche', Tijdschrift voor de Politie 64, 1/2(2002).

5. Naar een veiliger samenleving, derde voortgangsrapportage (mei 2004).

6. In Recherche Magazine (maart 2004) toont Welten zich voorstander van meer personele en financiële capaciteit voor FTO, eventueel ten koste van het tactische rechercheonderzoek.

7. Naar een veiliger samenleving, derde voortgangsrapportage (mei 2004).

8. De termen 'forensisch-technisch onderzoek' (FTO) en (het modernere) 'forensische opsporing' worden in dit rapport soms door elkaar gebruikt. Soms ook wordt de term 'forensisch-technisch onderzoek' met nadruk gebezigd als het erom gaat het te onderscheiden als onderdeel van het (forensisch) opsporingsproces als geheel.

In dit rapport wordt over forensisch-technisch onderzoek gesproken als verzamelnaam van een keur aan technieken en expertises. In het themanummer van Justitiële verkenningen over forensische expertise constateert Broeders (2004) een nog altijd toenemende diversificatie van methoden en technieken. Een tweedeling kan worden gemaakt tussen disciplines die vrijwel geheel binnen de context van de rechtspleging worden toegepast en ontwikkeld, en disciplines die hun oorsprong vinden buiten het forensisch domein. Voorbeelden van de eerste categorie zijn de dactyloscopie, het handschriftonderzoek en het kras-, indruk- en vormsporenonderzoek. Voorbeelden van de tweede categorie zijn onderzoeken van verdovende middelen, bloed-alcohol en het DNA-onderzoek. De banden van deze 'tweede categorie' vormen van forensische expertise met het reguliere, externe wetenschappelijke veld zijn veel sterker dan die van de eerste categorie.

De meeste forensisch-technische methoden richten zich op *waarheidsvinding* binnen het gerechtelijk onderzoek naar de toedracht van een strafbaar feit. Deze methoden en technieken hebben veelal een natuurwetenschappelijke signatuur en zijn onderdeel van wat men tegenwoordig verstaat onder criminalistiek. De forensische psychiatrie en psychologie richten zich niet op waarheidsvinding, maar op de *strafbaarheid van een verdachte*, meestal in relatie tot diens toerekeningsvatbaarheid. Zij komen pas na identificatie van de mogelijke dader, en dus veel verder in het opsporings- en vervolgingsproces, aan de orde.

Ten behoeve van dit onderzoek willen wij ons beperken tot de strafrechtelijke en op waarheidsvinding gerichte forensische disciplines, die kunnen worden ingezet *naar aanleiding van* een geconstateerd feit en die gericht zijn op waarheidsvinding ten aanzien van het gepleegde feit, hierbij sterk leunend op de indeling zoals geformuleerd door Broeders (2004). Dit betekent dat de forensische psychiatrie en psychologie buiten ons bestek vallen (omdat zij zich niet richten op waarheidsvinding ten aanzien van het delict, maar op strafbaarheid van de verdachte), alsook forensisch-technische onderzoeken die gericht zijn niet op het *onderzoeken* van een gepleegd feit, maar op het *aan het licht brengen* van strafbare feiten, bijvoorbeeld met betrekking tot financiële fraude of georganiseerde criminaliteit. Een overzicht van alle 39 specifieke vormen van methoden en technieken die in ons onderzoek onder de verzamelnaam 'forensisch-technisch onderzoek' vallen, is te vinden in bijlage 2⁹.

1.1.2. Het FTO in ontwikkeling

In veel recente literatuur komt de roep om verbetering van de kwaliteit van het forensisch-technisch onderzoek naar voren. Broeders wijst in zijn publicaties herhaaldelijk op de beperkte betrouwbaarheid van sommige vormen van FTO en de immer probabilistische waarde van forensisch-technische uitspraken. Niettemin mag het FTO zich verheugen in een sterk toegenomen

9. In overleg met Broeders zijn de specialismen 'handschriftonderzoek' en 'geuronderzoek' aan deze lijst toegevoegd. Deze specialismen waren aanvankelijk niet in het overzicht opgenomen, maar zijn als forensisch-technisch specialismen wel degelijk aanwezig in ons land.

men publieke en politieke belangstelling, hetgeen voor het overgrote deel het gevolg is van de opkomst van de krachtige DNA-profielvergelijkingsmethode en de verwachtingen die deze techniek ten aanzien van de mogelijkheden voor opsporing en vervolging heeft gewekt.

De toegenomen belangstelling voor het FTO genereert interessante natuurwetenschappelijke en juridische discussies over nut, validiteit en betrouwbaarheid van sommige (forensische) onderzoekstechnieken (Merckelbach, e.a., 2003; Broeders, 2002 en 2003; Nijboer, 2004).

Broeders mengt zich in een Amerikaanse discussie geïnitieerd door Saks en Risinger (1996):

"Kenmerkend voor de door Saks bekritiseerde forensische deskundigheidsgebieden is, naast het ontbreken van een empirische basis, dat de beoefenaren ervan zichzelf in gilde-achtige structuren organiseren, en er beroepscode's en certificeringprogramma's op na houden en eerder geneigd lijken maatregelen te nemen om zich tegen de kritische buitenwereld te beschermen dan om hun onafhankelijkheid en onpartijdigheid te bewaken en de validiteit en betrouwbaarheid van hun methoden aan te tonen." (Broeders, 2002, p.178).

Voor al de aloude en bij nagenoeg elk opsporingsonderzoek toegepaste dactyloscopie (vergelijkend onderzoek van vinger-, hand- en voetafdrukken) ligt onder vuur. Er zou nooit gedegen onderzoek naar de betrouwbaarheid, effectiviteit en toepasbaarheid ervan zijn gedaan, terwijl de dactyloscopische bevindingen doorgaans te stellig, namelijk als zeker en absoluut, worden gepresenteerd¹⁰ (zie bijvoorbeeld Grieve, 1996; Krupowicz, 1994, Cole, 2001). De Poot e.a. (2004) constateren daarnaast in hun diepgravende onderzoek naar de researchpraktijk van zes politie-regio's dat in geen van de door hen onderzochte zware zaken vingerafdrukken direct hebben geleid tot het vinden van de dader. Overigens geldt dat ook voor het DNA-sporenonderzoek dat de onderzoekers hebben gevolgd, maar dat wordt verklaard door de nog zeer geringe omvang van de DNA-databank op het moment van onderzoek. Bovendien gaat het hier om slechts een tiental zaken¹¹. De moeilijkheid is dat vaak lastig aannemelijk is te maken dat de vingersporen daadwerkelijk van de verdachte afkomstig zijn. Vrijwel altijd is er aanvullend (technisch) bewijsmateriaal nodig, of dient er al een sterk vermoeden te bestaan over een mogelijke verdachte¹². De Poot e.a. onderzochten in de jaren 1998-2001 385 zogenoemde opsporingszaken (slachtoffer en/of getuige bekend, dader onbekend) en 198 zoekzaken (geen slachtoffer, getuige of dader bekend of in staat tot het afleggen van een verklaring). Het ging om zaken waarin 'meestal enig researchewerk vereist is', te weten brandstichting, diefstal met geweld, mishandeling, ontvoering en gijzeling, aanranding en verkrachting, (poging) moord en doodslag en woninginbraak. Bij de opsporingszaken werd in 28% van de gevallen technisch onderzoek ingezet. In 2% van het totaal

10. Er zijn drie problemen, die alle terug te voeren zijn op onbegrip van wat forensisch identificatiebewijs vermag: (1) categorische identificaties zijn logisch onjuist; (2) het begrip dactyloscopisch punt is problematisch; (3) doordat een overeenkomst op minder dan 12 dactyloscopische punten niet wordt gerapporteerd wordt bewijs weggegooid. Voor een actuele discussie zie Broeders (2005a en b), Zeelenberg (1993, 2005) en Vermij (2005).

11. Het gaat om "ernstige levens- of geweldsdelicten in een woning". Het precieze aantal wordt niet vermeld.

12. Hiermee wil niet gezegd zijn dat dactyloscopisch onderzoek niet van grote waarde kan zijn, ook voor grote zaken en ernstige delicten.

aantal zaken droeg dit bij aan het vinden van een verdachte. Bij de zoekzaken werd vaker technisch onderzoek ingesteld, namelijk in 76% van de gevallen. Hierbij droeg dit in 5% van het totaal aantal zaken bij aan het vinden van een verdachte. Technisch onderzoek is derhalve in zo'n zeven procent van de onderzochte zaken succesvol geweest, in die zin dat het (mede) leidde naar een verdachte. Personen die dankzij technisch onderzoek van de lijst van mogelijke verdachten zijn afgevoerd zijn hierbij niet inbegrepen. De voorgaande cijfers van de Poot e.a zijn van voor de uitbreiding van toepassingsmogelijkheden voor DNA-onderzoek. De doorwerking van die opkomst van het DNA-onderzoek op het rendement van forensisch- technisch onderzoek is in Nederland (nog) niet onderzocht. Wel zijn er onderzoeken beschikbaar die een indruk geven van het rendement van DNA-onderzoek zelf, zoals bijvoorbeeld het onderzoek van Van der Beek en Tullener (2004).

1.1.3. De DNA-revolutie

Sinds september 1994 is DNA-onderzoek en –gebruik ten behoeve van misdaadbestrijding in Nederland bij wet geregeld. DNA-onderzoek werd aanvankelijk nog betrekkelijk weinig, in ieder geval niet routinematig, en alleen bij zware zaken ingezet. Sinds 2001 kon 'in het belang van het onderzoek' celmateriaal van verdachten worden afgenomen, als zij verdacht werden van het plegen van een misdrijf met een strafbedreiging van vier jaar gevangenisstraf of meer. Nu, sinds 1 februari jongstleden is de (nieuwe) Wet 'DNA-onderzoek bij veroordeelden' van kracht geworden. Deze wet verplicht alle veroordeelden voor een misdrijf met een strafbedreiging van vier jaar of meer een DNA-monster af te staan. Dit monster wordt geanalyseerd en het daaruit verkregen profiel wordt in de DNA-databank opgeslagen.

Het Verenigd Koninkrijk is wereldwijd koploper in het gebruik van DNA-technieken bij het researchewerk. Van een kleine vier procent van de Britse bevolking is een DNA-profiel bekend, hetgeen neerkomt op meer dan tweeënhalf miljoen profielen. Met behulp van de databank van deze profielen worden intussen veel verdachten aangehouden. Het zou gaan om gemiddeld 15 moorden, 31 verkrachtingen en 770 auto-inbraken per maand (Home Office, 2003; De Knijff, 2004). Ter vergelijking: in Nederland is van slechts enkele duizenden personen een DNA-profiel vastgelegd, al is de verwachting dat dit aantal nu, na invoering van de nieuwe wet, snel zal toenemen (Broeders, 2005b).

De grote vlucht die het DNA-onderzoek zelf heeft genomen en de mogelijkheden die het DNA-onderzoek voor het researchewerk biedt, hebben een verschuiving teweeggebracht binnen het forensisch-technisch onderzoek. De grootschaligheid ervan brengt de noodzaak met zich mee meer nadruk te leggen op moderne informatie- en communicatietechnologie. Resultaten van forensisch sporenonderzoek en bewijsmateriaal moeten in een groter en beter georganiseerd verband bijeengebracht kunnen worden.

Centraal staat het uit Angelsaksische contreien afkomstige en thans ook naar Nederland overgewaarde begrip *Intelligence led Policing*. *Intelligence led Policing* heeft in Groot-Brittannië, mede onder aanvoering van het *Home Office*, intussen geleid tot het *National Intelligence Model*. De belangrijkste doelstelling van het *National Intelligence Model* is een strak georganiseerd informatiegestuurd politiebeleid, met een grote nadruk op opsporing door middel van DNA-onderzoek. Dit betekent dat er een duidelijke verantwoordelijkheidstoewijzing en –structuur dient te zijn, waarbinnen al naar gelang de beschikbare informatie en middelen prioriteiten worden gesteld aan de criminaliteits- en veiligheidsproblemen die zich aandienen.

Het blijkt nog niet altijd gemakkelijk om dit soort abstracte formuleringen van doelstellingen te concretiseren en toe te passen op de dagelijkse praktijk. Leiderschap en goed management, maar ook scholing en een betere verspreiding van kennis en begrip van het *National Intelligence Model* lijken onontbeerlijk (Ratcliffe, 2002; John & Maguire, 2004). De onlangs in Groot-Brittannië in het leven geroepen *Police Science and Technology Strategy Group* zou dit proces verder moeten kunnen faciliteren. Grote nadruk wordt daarin gelegd op een verdere verwetenschappelijking van onder meer de forensische expertise, en een vergaande technologisering van het justitiële- en politie-apparaat als geheel.

1.1.4. Visiedocument Forensische Opsporing van de Raad van Hoofddcommissarissen

Veel van de voornoemde thema's en accenten vinden we terug in het Visiedocument 'Spelverdeler in de opsporing' dat de Raad van Hoofddcommissarissen onlangs heeft opgesteld. De doelstelling van het document is drieledig:

1. meer zaken ophelderen;
2. de opsporing effectiever en efficiënter maken, en
3. tegemoet komen aan de vraag vanuit het politieveld om een richtinggevende visie te ontwikkelen.

Kern van de visie is dat "forensische opsporing een centrale rol gaat spelen in de informatiegestuurde politiezorg"(Visiedocument, p. 5).

Evenals de Britse *Police Science and Technology Strategy Group* leunt het visiedocument sterk op technologie en technologische ontwikkelingen. In een futuristisch ogend exposé wordt een beeld geschetst van de 'nabije toekomst van de politiezorg'. Uitgegaan wordt van een volledig geautomatiseerde strafrechtsketen, waarin dossiers en rapporten overal en op elk moment door bevoegden te raadplegen zijn. Het forensisch sporenonderzoek is strak georganiseerd en wordt in toenemende mate op de plaats delict zelf uitgevoerd. Het ideaal vindt zijn verwezenlijking in een "magic stick" die "met een spray en lichtsporen, waaronder geuren, vingerafdrukken en DNA, zichtbaar maakt, afneemt en opslaat". Door middel van een draadloze verbinding met de sporendatabank wordt met de spreekwoordelijke 'druk op de knop' een mogelijke dader aangewezen. Informatie en technologie zijn de kernbegrippen die op vrijwel elke bladzijde van het visiedocument terugkeren. In 2010 zou een nationaal geïntegreerde informatiearchitectuur moeten zijn gerealiseerd. Zes hoofdgroepen van informatie moeten daarin aan elkaar zijn gerelateerd, te

weten gebeurtenissen (een delict), betrokken partijen (verdachten, slachtoffers en getuigen), goederen, aanpak, resources (mensen en middelen die daarbij worden ingezet) en resultaten (het dossier voor het Openbaar Ministerie).

Ten aanzien van het forensisch-technisch onderzoek worden in het visiedocument de volgende knelpunten gesignaleerd: het FTO is onvoldoende ingebed in tactische en operationele rechercheprocessen, het FTO blijft in technisch opzicht achter bij de ontwikkelingen, er lijkt sprake van hobbyïsme, de kwaliteitsborging is onvoldoende en er is onvoldoende aandacht voor het FTO zowel bij het researchmanagement als bij het Openbaar Ministerie.

Het huidige FTO wordt een 'wisselspeler' genoemd, hiermee doelend op het wisselende kwaliteitsniveau en het ogenschijnlijk opportunistische gebruik ervan. Dit beeld sluit niet erg aan bij de rol die de Raad van Hoofdcommissarissen aan het FTO wil toedelen. "In onze visie wordt forensische opsporing niet alleen een basisspeler maar kan zelfs – mits geïntegreerd in de strafrechtelijke keten – een belangrijke rol gaan spelen als spelverdeler!"

Op dit moment wordt op vele fronten gewerkt aan de verbetering van de kwaliteit en de positionering van het FTO. In de eerste plaats is er de reeds besproken verruimde wetgeving op het gebied van de DNA-sporen- en -profielenverzameling en -opslag in de DNA-databank. In de tweede plaats is er een proefproject voor een Landelijke Sporen Databank (LSDB) gestart, waarin alle op plaats delict aangetroffen sporen zouden moeten kunnen worden opgeslagen. Het proefproject beperkt zich voornamelijk tot een handmatige koppeling van informatie uit de vingerafdrukendatabank HAVANK en de DNA-databank. Resultaten van onderzoek dat met behulp van beide gegevensbestanden is verkregen, worden vergeleken, hetgeen een duidelijke meerwaarde oplevert in die zin dat grote verbanden kunnen worden gelegd en gericht vervolgonderzoek kan worden ingezet. In de derde plaats is er een proefproject van start gegaan waarin een nauwere samenwerking wordt nagestreefd tussen het Nederlands Forensisch Instituut en een aantal politiekorpsen, te weten Utrecht en de korpsen binnen Noord- en Oost Nederland¹³ door middel van zogenoemde FSO's, Forensische Samenwerking in de Opsporing. De laatste hier te noemen verbetering is het zogenoemde PD-management. Dit is een door de ABRIO (Aanpak Bedrijfsvoering Recherche, Informatiehuishouding en Opleiding) uitgevaardigde richtlijn voor hoe te handelen op een plaats delict.

Om de doelstellingen te realiseren wordt in het visiedocument, analoog aan de Britse situatie, gepleit voor een Strategiegroep Technologie en Forensisch-technisch Onderzoek, bestaande uit vertegenwoordigers van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, het ministerie van Justitie, het Nederlands Forensisch Instituut, de Raad van Hoofdcommissarissen en 'de wetenschap en het bedrijfsleven'. Deze strategiegroep is met name bedoeld als onafhankelijk onderzoek- en adviesorgaan. Teneinde de forensisch-technische opsporing de beoogde centrale plaats in het bestel te geven is volgens het hier besproken document politieke moed en durf nodig, alsook een cultuuromslag in de rechtshandhaving. Meer concreet pleit de Raad van Hoofdcommissarissen onder meer voor een duidelijke samenwerking tussen de informatiegestuurde politiezorg en de daarvoor noodzakelijke voorzieningen en verbeteringen in de automatisering.

13. Hieronder vallen de regio's Groningen, Fryslân, Drenthe, IJsselland, Twente, Noord- en Oost Gelderland, Gelderland-Midden, Gelderland-Zuid en Flevoland.

Het NFI zou zich verder moeten ontwikkelen in haar rol van (inter)nationaal georiënteerd kenniscentrum. FSO's zouden als kennismakelaars moeten gaan optreden en managementondersteunende taken gaan vervullen op meer regionaal niveau. Ook zouden er verbeterde opleidingsmogelijkheden moeten komen binnen het forensisch-technisch researchewerk¹⁴.

1.1.5. Conclusie

Al met al zien we een aanzienlijke kloof tussen ideaal en praktijk. Enerzijds wordt het beeld, en de mogelijkheid, opgeworpen van de volledig geïnformeerde en perfect geoutilleerde opsporingsambtenaar die trefzeker en efficiënt de criminaliteit te lijf kan gaan. En uiteraard zou dat het streven moeten zijn. Beschikbaarheid van betrouwbare informatie uit deugdelijk op elkaar afgestemde informatiebronnen lijkt daarvoor inderdaad de sleutel. Anderzijds bestaat het beeld van een schril hierbij afstekende realiteit van werkdruk en kleinschaligheid, van 'gildeachtige' organisatievormen, hobbyïsme, beperkte kennisuitwisseling en een tekort aan inzicht in kwaliteit en resultaat.

Belangrijk is het zich te realiseren dat het hier om beelden gaat. Onbekend is hoe het er werkelijk aan toegaat in Nederland. Het onderhavige onderzoek wil daarin helderheid verschaffen en waar mogelijk wijzen op kansen om de verschillen tussen ideaal en praktijk te verkleinen. Dit is te bereiken door de doelstellingen ten aanzien van kwaliteits- en organisatieverbeteringen zodanig te concretiseren en te temporiseren dat een goede aansluiting bij de dagelijkse praktijk van het researchewerk wordt bereikt.

1.2. Doel- en vraagstelling van het onderzoek

De ambitie van het *Veiligheidsprogramma* dient concreet vorm te krijgen binnen de sterk autonome bedrijfsvoering van de regionale politiekorpsen. De samenwerking, coördinatie en informatie-uitwisseling tussen de politiekorpsen onderling, alsmede tussen de politiekorpsen, de bovenregionale en landelijke organen in het recherchebestel staan voortdurend ter discussie. Dat geldt *a fortiori* voor het domein van forensisch-technisch onderzoek. Het betreft immers specifieke, soms kostbare expertise, waarvan elk regionaal politiekorps de *inzet en beschikbaarheid* op zijn eigen manier heeft georganiseerd. Daarnaast heeft het forensisch-technisch onderzoek in zijn huidige vorm, mede onder invloed van ontwikkelingen in Engeland, Australië, Canada en de Verenigde Staten, in toenemende mate te maken met vragen over de *bruikbaarheid en toepasbaarheid* ervan in het researchewerk. De doelstelling van dit onderzoek definieert daarmee ook het probleem.

14. Voor een opsomming van de te nemen maatregelen en 'bouwstenen voor beleid' wordt verwezen naar het visiedocument zelf.

1.2.1. Doelstelling

Het doel van het onderzoek is informatie te verzamelen op basis waarvan de bijdrage van forensisch-technisch onderzoek aan opsporing en vervolging vastgesteld en verbeterd kan worden.

Het is van belang om op voorhand een kanttekening te plaatsen bij de mogelijkheden voor vaststelling van de 'bijdrage aan opsporing en vervolging'. Een sluitend antwoord op de vraag in welk type zaak een bepaalde vorm van FTO doeltreffend en doelmatig kan worden ingezet, is niet te geven. FTO is immers een integraal onderdeel van de opsporingsmethoden die de recherche inzet. Tal van exogene factoren in het rechercheproces zijn van invloed op het succes van een zaak, waardoor bij succesvolle opsporing en vervolging de specifieke en concrete bijdrage van het FTO moeilijk is vast te stellen.

1.2.2. Probleemstelling

Om de kwaliteit van de recherche in het algemeen en die van het forensisch-technisch onderzoek in het bijzonder, in lijn met het *Veiligheidsprogramma*, te bevorderen is er behoefte aan het verzamelen, ordenen en analyseren van gegevens over de *beschikbaarheid en inzet*, alsmede de *bruikbaarheid en toepasbaarheid* van forensisch-technische toepassingen binnen de 25 regiokorpsen van de politie, het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD), de Koninklijke Marechaussee (KMar), de Fiscale Inlichtingen en Opsporingsdienst en Economische Controledienst (FIOD-ECD) en het Nederlands Forensisch Instituut.

Daarnaast is het van belang informatie te verzamelen over de wijze waarop de politiekorpsen de *beschikbaarheid en inzet* van forensische opsporingshulpmiddelen hebben georganiseerd en hoe zij de samenwerking met bovenregionale en landelijke forensisch-technische organen vormgeven en hebben geregeld.

Op het ogenblik is er onvoldoende zicht op de wijze waarop politiekorpsen de beschikbaarheid van forensisch-technische expertise geregeld hebben. Bovendien klinken er signalen, zoals eerder beschreven, dat de kwaliteit en vooral de efficiëntie van het forensisch-technisch onderzoek verhoogd zou kunnen en moeten worden, bijvoorbeeld door middel van een betere samenwerking tussen de technische-rechercheafdelingen binnen de politiekorpsen onderling en met het Nederlands Forensisch Instituut. In het licht van de omvangrijke herstructurering waarmee de Nederlandse recherche sinds een aantal jaren te maken heeft, mogen deze constateringens geenszins veronachtzaamd worden en heeft het onderzoek een praktisch én actueel belang.

De feitelijke beschrijvingen van beschikbaarheid en inzet, bruikbaarheid en toepasbaarheid, de organisatieanalyse en de procesbeschrijving van het forensisch-technisch onderzoek zullen naar verwachting direct aanleiding geven tot inzichten in mogelijkheden voor kwaliteitsverbetering en reorganisatie.

1.3. Onderzoeksvragen

De probleemstelling, zoals hierboven uiteengezet, is vertaald in onderzoeksvragen. Deze zijn:

1. Hoe is forensisch-technische expertise bij de politiekorpsen georganiseerd, qua structuur en omvang?
2. Welke forensisch-technische specialismen zijn binnen de korpsen aanwezig? Hebben alle korpsen een sporencoördinator en hoe geven de sporencoördinatoren invulling aan hun functie?
3. In welke mate maken politiekorpsen gebruik van forensisch-technisch onderzoek, en van welke vormen?
4. In welke gevallen wordt forensisch-technisch onderzoek ingezet? In welke gevallen niet?
5. Hoe komt de beslissing tot stand om forensisch-technisch onderzoek in te zetten? Welke argumenten/factoren/personen spelen bij die beslissing een rol?
6. Welke opleiding/achtergrond hebben forensisch-technische rechercheurs, en in hoeverre zijn basispolitiefunctionarissen geschoold om forensisch-technisch werk te verrichten?
7. Is er samenwerking op dit gebied met het NFI en met andere korpsen, hoe verloopt die samenwerking?
8. Wat valt er te leren van de wijze waarop forensisch-technisch onderzoek in het buitenland is georganiseerd?
9. Hoe staat het met de kwaliteit (bruikbaarheid) van het uitgevoerde forensisch-technisch onderzoek? Wat is de bijdrage van forensisch-technisch onderzoek aan opsporing en vervolging?
- 10a. Welke vormen van forensisch-technisch onderzoek leveren wel en welke (nauwelijks) of geen bijdrage aan opsporing en vervolging? Wat zijn daarvan de redenen?
- 10b. In welke gevallen (type zaak, kenmerken van de zaak) levert forensisch-technisch onderzoek wel en in welke gevallen levert het (nauwelijks of) geen bijdrage aan opsporing en vervolging?
11. Zijn er tekortkomingen in het forensisch-technisch onderzoek aanwijsbaar? Welke zijn dat en wat zou daaraan gedaan kunnen worden?
12. In hoeverre kan de opsporingspraktijk de mogelijkheden van de techniek bijhouden?
13. Valt er in inhoudelijke zin nog iets te leren van het buitenland, zo ja wat?

De onderzoeksvragen zoals die bij de start van het onderzoek zijn geformuleerd worden één voor één in samenvattende bewoordingen beantwoord in hoofdstuk zes.

1.4. Methode en uitvoering van onderzoek

De onderzoeksvragen zijn uitgewerkt tot een meer gedetailleerde lijst van vragen, zodat deze – in de vorm van face-to-face gesprekken – konden worden voorgelegd aan contactpersonen van de korpsen, van het NFI, het KLPD, van FIOD-ECD en van de KMar (zie Bijlage 4). Het OM is apart

benaderd. Twaalf officieren van Justitie werden telefonisch geïnterviewd met vragen toegespitst op hun positie ten aanzien van de uitvoering van FTO (zie Bijlage 5).

Onderzoek bij de politiekorpsen

Alle regionale politiekorpsen zijn in het onderzoek betrokken. Er is geen steekproef van korpsen getrokken om een volledig beeld te kunnen vervaardigen van de uitvoering en organisatie van de forensisch-technische opsporing en alle knelpunten en ontwikkelingen in kaart te kunnen brengen. Bij de korpsen werd allereerst zogenaamde 'harde informatie' opgevraagd over de omvang (aantal fte, budget, etc.) en structuur van FTO in de regionale politiekorpsen, alsmede over de frequentie en aard van FTO-aanvragen vanuit de regionale politiekorpsen bij het NFI en/of de FIOD-ECD (aantal aangevraagde onderzoeken, naar type, per korps, etc.).

Vervolgens zijn bij de 25 regionale politiekorpsen interviews georganiseerd met beleids- en uitvoeringsverantwoordelijke vertegenwoordigers die betrokken zijn bij de inzet van FTO. Per politiekorps is daartoe allereerst met het hoofd van de (technische) recherche telefonisch contact gezocht om te bepalen welke lokale partners bij politie en Justitie wij het best konden vragen voor deze interviews. Op deze manier werden meteen ook de bestaande samenwerkingsverbanden op lokaal niveau helder. Vervolgens zijn per regio de interviews voorbereid en georganiseerd. Een overzicht van alle geïnterviewde personen is opgenomen als bijlage van dit rapport (zie Bijlage 3).

In de interviewsessies is per regiokorps ingegaan op de keuzes en argumenten voor, de knelpunten in de huidige inzet van FTO én de visie op de meest effectieve en efficiënte manier om de inzet, beschikbaarheid en kwaliteit van FTO te verbeteren. De interviews zijn bedoeld om de 'state-of-the-art' vast te stellen en de 'harde informatie' die vanuit landelijk niveau is aangeleverd op regionaal niveau aan te vullen dan wel te verfijnen.

De eerste vier hoofdstukken van het onderzoeksrapport zijn in conceptvorm voorgelegd aan de korpsen. Hen is gevraagd aanvullingen en mogelijke verbeteringen te geven op de onderzoeksresultaten afkomstig uit de interviews.

Onderzoek bij het KLPD, het NFI, de FIOD-ECD en de KMar

Het KLPD, NFI, de FIOD-ECD en de KMar zijn evenals de korpsen bevraagd op hun interne organisatie van de forensisch-technische opsporing, maar in het bijzonder op hun samenwerking met de korpsen en op hun opvattingen en meningen over innovatiemogelijkheden in het stroomlijnen en verbeteren van (processen van) forensische opsporing.

Onderzoek bij het Openbaar Ministerie

Tot slot zijn, om een beeld te krijgen van de opvattingen, meningen en suggesties voor verbetering ten aanzien van het forensisch-technisch werk van de politie, twaalf (meest recherche-) officieren van Justitie geïnterviewd, elk uit een ander arrondissement, verspreid over het land¹⁵. Het semi-gestructureerde interview werd telefonisch afgenomen en bestond uit elf open vragen (zie bijlage 5). Hoofdthema's waren kwaliteit, organisatie en samenwerking tussen politie en het OM, met als aandachtspunten: de communicatiekanalen, de totstandkoming van beslissingen, de effectiviteit en efficiëntie van de verschillende vormen van FTO en de mogelijkheden voor benodigde oplossing van eventuele knelpunten.

1.5. Leeswijzer

De resultaten van het onderzoek worden besproken per cluster van onderzoeksvragen. Allereerst komen in *hoofdstuk 2* vragen met betrekking tot de beschikbaarheid en inzet van forensisch-technische expertise aan bod. *Hoofdstuk 3* vervolgens bespreekt de antwoorden op de vragen over de bruikbaarheid en toepasbaarheid van forensisch-technisch onderzoek, *hoofdstuk 4* gaat in op de vragen met betrekking tot de uitvoering van onderzoek. In *hoofdstuk 6* worden de onderzoeksvragen zoals die bij de start van het onderzoek zijn geformuleerd één voor één behandeld. *Hoofdstuk 7* ten slotte is een afrondend hoofdstuk waarin de belangrijkste kernbegrippen en trends op het forensisch opsporingsterrein in meer beschouwelijke termen worden benoemd. Een samenvatting van het gehele rapport in de Engelse taal is opgenomen voorin in het rapport. Een beschouwing over gerealiseerde én gewenste procesvernieuwingen is opgenomen als bijlage, gezien het gedeeltelijk interpretatieve karakter van deze analyse.

15. Er wordt niet gepoogd om van elk arrondissement een beeld te krijgen van de daar vigerende visie op de forensisch-technische opsporingsactiviteiten van de onder dat arrondissement vallende politieregio's. Daarvoor zou het aantal interviews aanzienlijk moeten worden uitgebreid, hetgeen de beschikbare middelen niet zouden toelaten. Met een aantal van twaalf interviews kan een redelijk beeld worden verkregen van hoe de officieren van Justitie in het algemeen aankijken tegen de forensisch-technische opsporingsactiviteiten van de politie, en welke niet-regiospecifieke knelpunten zij constateren.

Hoofdstuk 2

Beschikbaarheid en inzet

2.1. Inleiding

Om zicht te krijgen op de actuele stand van zaken met betrekking tot de beschikbaarheid en inzet van forensisch-technische expertise binnen de 25 regionale politiekorpsen, het KLPD, de KMar, de FIOD-ECD en het NFI is een lijst met vragen uitgezet binnen de korpsen en diensten (zie bijlage 4).

De KMar heeft bij monde van het hoofd Recherche Technieken van de Centrale Justitiële Dienst aangegeven, vanwege het reorganisatieproces waarin men verkeert, geen wegen te zien om de vragenlijst volledig in te vullen. Het KLPD en de FIOD-ECD hebben de vragenlijst zelf verspreid binnen de afdelingen en zorggedragen voor het centraal verzamelen van de gegevens.

Nadat de contactpersonen binnen de korpsen en landelijke diensten kenbaar hadden gemaakt dat zij de vragenlijst grotendeels hadden ingevuld, zijn alle politiekorpsen en diensten vervolgens persoonlijk door een van de onderzoekers bezocht om de antwoorden op de vragenlijst door te nemen, nadere toelichting te verkrijgen en eventuele aanvullende vragen te kunnen stellen. Met name bij de grotere regionale politiekorpsen is op meerdere momenten en met verschillende betrokkenen gesproken.

2.2. Technische recherche

De totale sterkte van de technische recherche die zich bezighoudt met het PD (plaats delict)-onderzoek binnen de 25 politiekorpsen omvat 554,5 fte. Dit betreft de technische rechercheurs en de vakspecialisten. Daarnaast zijn binnen de technische recherche 118.5 fte werkzaam die zorgen voor de aansturing en de administratieve- en technische ondersteuning. In totaal gaat het derhalve om 673 fte.

De omvang en organisatie van de technische recherche binnen de regionale korpsen varieert, afhankelijk van factoren als de omvang en het aantal inwoners van de regio, de criminaliteitscijfers en de gemeentelijke bebouwing. Om de korpsen onderling eenvoudiger en eenduidiger met elkaar te kunnen vergelijken zijn deze, in navolging van de Kerngegevens Nederlandse Politie, geclusterd op basis van de omgevingsadressendichtheid (OAD) en het aantal woningen per regio. De korpsen in cluster 1 hebben het meest verstedelijkte verzorgingsgebied en de korpsen in cluster 5

het meest landelijke. In tabel 2.1 is per korps zowel het aantal technisch rechercheurs en specialisten als de totale sterkte van de technische recherche in fte weergegeven. Daarnaast is het aandeel van de technische recherche binnen de totale korpssterkte en binnen de sterkte van de totale korpsrecherche weergegeven.

Tabel 2.1. *Sterkte technische recherche¹⁶ per politieregio in 2005 (in fte) en aandeel technische recherche binnen de totale korps- en recherchesterkte in 2003*

Politieregio	Aantal technisch rechercheurs en vakspecialisten (fte)	Totaal aantal fte van technische recherche inclusief leiding en ondersteuning	Aandeel TR binnen totale korpsomvang (%)	Aandeel TR binnen het onderdeel recherche van het korps (%)
Amsterdam-Amstelland	53	63	1,1	8,7
Rotterdam-Rijnmond	52	60	1,0	5,5
Haaglanden	36	42	0,8	4,3
Utrecht	40	56	1,6	9,7
Midden- en West-Brabant	37	43	1,5	13,4
Cluster 1 (meest stedelijk)	218	264	1,2	7,2
Hollands Midden	24	32	1,6	10,2
Kennemerland	17	22,5	1,4	9,0
Brabant-Zuid-Oost	23	32	1,6	10,7
Groningen	21	23	1,4	7,8
Limburg-Zuid	15	17	0,9	4,6
Cluster 2	100	126,5	1,4	8,9
Gelderland-Midden	18	22	1,3	7,3
Zuid-Holland-Zuid	16	20	1,5	10,9
Twente	13	16	1,0	7,5
Noord- en Oost-Gelderland	23	28	1,6	10,6
Noord-Holland-Noord	12	14	0,9	6,6
Cluster 3	82	100	1,2	8,5
Brabant-Noord ¹⁷	23,5	27,5	1,8	10,1
Gelderland-Zuid	11	14	1,1	6,7
Fryslân	14	19	1,1	8,7
IJsselland	15	17	1,2	5,4
Zaanstreek-Waterland	13	15	1,8	13,5
Cluster 4	76,5	92,5	1,4	8,2
Gooi en Vechtstreek	14	17	2,3	11,6
Limburg-Noord	18	21	1,7	11,1
Flevoland	14	17	1,5	12,6
Drenthe	17	19	1,7	10,9
Zeeland	15	15	1,7	11,5
Cluster 5 (minst stedelijk)	78	90	1,7	11,5
Totaal	554,5	673	1,3	8,1

16. De sterkte van de Technische Recherche wordt in belangrijke mate bepaald door de wijze waarop de Recherche binnen een korps is georganiseerd. Sommige korpsen kennen een afzonderlijke afdeling Verkeer of Digitale Recherche, terwijl bij andere korpsen deze afdelingen wel onder de Technische Recherche vallen. In dit overzicht zijn enkel die Fte opgenomen die volgens de formele organisatie van de recherche op het moment van onderzoek onder de Technische Recherche vallen.

17. Binnen Brabant-Noord worden 6 technische rechercheurs gedeeltelijk ingezet voor het Landelijk Video Reconstructie Team (LVRT). Hierdoor is 1,5 fte minder beschikbaar voor het technisch recherchewerk.

In absolute aantallen gezien is de sterkte van de technische recherche in de meer verstedelijkte regio's groter dan in de meer landelijke regio's. Relatief gezien doet zich de omgekeerde situatie voor. In de meest verstedelijkte regio's is het aandeel van de technische recherche binnen de totale korpssterkte lager dan in de meer landelijke regio's. Dat geldt met name voor de korpsen Haaglanden, Noord-Holland-Noord en Limburg-Zuid. In de regio's Gooi en Vechtstreek, Brabant-Noord en Zaanstreek-Waterland is het aandeel van de technische recherche binnen de totale korpssterkte het hoogst.

Afgezet tegen de binnen de korpsen aanwezige totale recherchesterkte is de omvang van de technische recherche relatief het grootst in Zaanstreek-Waterland, Midden- en West-Brabant, Flevoland, Gooi en Vechtstreek en Zeeland. In de regio's Haaglanden, Limburg-Zuid, IJsselland en Rotterdam-Rijnmond is het aandeel van de technische recherche binnen de aanwezige totale recherchesterkte het laagst.

In tabel 2.2 is weergegeven in welke functies de TR-medewerkers werkzaam zijn. Daaruit valt op te maken dat ongeveer tweederde van de totale sterkte direct betrokken is bij het onderzoek op de Plaats Delict zelf. Ongeveer 7% heeft een operationeel leidinggevende of coördinerende functie en ongeveer 20% is hoofdzakelijk in de tweede lijn werkzaam.

Alle korpsen kennen intussen de functie van sporencoördinator, terwijl bij 60% van de korpsen één of meer speurhondgeleiders binnen de technische recherche aanwezig zijn. Bij in totaal 4 korpsen is expliciet aangegeven dat rechercheurs-C binnen de TR aanwezig zijn. Dit zijn zeer ervaren, gespecialiseerde rechercheurs die als mentor fungeren voor rechercheurs die nog in opleiding zijn.

Tabel 2.2. *Functie TR-medewerkers (in fte)*

Functie	Aantal fte	%
Afdelings-, unitleiding	25	4%
Operationeel leidinggevende	25	4%
Coördinator TGO, CPDU	16	2%
Rechercheur-C	11	2%
Rechercheur-B	315,5	47%
Rechercheur-A	111	17%
Sporencoördinator	29,5	4%
Speurhondgeleider	17	3%
Vakspecialist	65,5	10%
FTO/Technisch assistent	36,5	5%
Administratief medewerker	21	3%
Totaal	673	100%

Alle technische rechercheurs hebben, afhankelijk van de leeftijd, ofwel de vereiste TRM-cursussen, veelal inclusief basisbrand gevolgd, dan wel de leergang technische recherche. Alle taak-accenthouders en vakspecialisten hebben in de loop der tijd één of meer specialistische opleidingen gevolgd.

Het technisch recherchewerk is in Nederland een mannenzaak. Bij een beperkt aantal korpsen is sinds enkele jaren ook een aantal vrouwelijke rechercheurs werkzaam. Daarnaast is een aantal vrouwen werkzaam in technisch-ondersteunende functies als sporenhaler of technisch-assistente. Vrijwel alle TR-afdelingen kennen een onevenwichtige leeftijdsopbouw. De gemiddelde leeftijd van de TR-medewerkers ligt, afgaande op de situatie bij 17¹⁸ van de in totaal 25 regionale korpsen waarvan de leeftijdsopbouw bekend is, duidelijk hoger (48 jaar) dan bij de totale politie (41 jaar). Bij twee van de 17 korpsen ligt de gemiddelde leeftijd op 50 jaar. In tabel 2.3 is de leeftijdsopbouw van de technische recherche van de betreffende 17 korpsen afgezet naast die van de totale Nederlandse Politie in 2003.

Tabel 2.3. *Leeftijdsopbouw technische recherche en totale Nederlandse Politie peiljaar 2003)*

Leeftijd	Technische Recherche	Totale Nederlandse Politie
< 31 jaar	1%	18%
31-35 jaar	4%	13%
36-40 jaar	8%	14%
41-45 jaar	20%	19%
46-50 jaar	30%	18%
51-55 jaar	27%	13%
56-60 jaar	9%	5%
>60 jaar	1%	0%
Totaal	100%	100%

Ongeveer 13% van de technische recherche is 40 jaar of jonger tegenover 45% bij de totale Nederlandse Politie. Twee op de drie medewerkers van de technische recherche is 46 jaar of ouder. Bij de totale groep politiemedewerkers is dat iets meer dan een derde (35%). Deze onevenwichtige leeftijdsopbouw heeft directe gevolgen voor de continuïteit van het Technisch Recherchewerk op de korte termijn en in de nabije toekomst.

Veel korpsen geven aan grote problemen te hebben om een 24-uurrooster met piketregeling in stand te houden doordat medewerkers vanaf het 55^e jaar gebruik kunnen maken van de seniorenregeling en daardoor vrijgesteld zijn van het draaien van nachtdiensten en van deelname aan de piketregeling. Daardoor moeten de andere medewerkers steeds vaker ingeschakeld worden om het continuooster draaiende te houden. Om dit probleem te ondervangen hebben bepaalde regio's onderling afspraken gemaakt om de piketregeling te kunnen continueren. Een veel groter probleem met het oog op het in stand houden van de kwaliteit van de technische recherche vormt de te verwachten uitstroom van deskundigheden. Wanneer TR-medewerkers daadwerkelijk gebruik gaan maken van de nog bestaande VUT-regelingen zoals de Tijdelijke Ouderen Regeling (TOR-regeling) valt te verwachten dat in de periode 2005-2010 bij de 17 regionale korpsen waarvan de leeftijdsopbouw bekend is ongeveer 10% van de, met name specialistische, medewerkers zal uitstromen. Bij vier van de in totaal 17 korpsen zal in de periode 2005-2010 ongeveer 30% de TR verlaten. Dit betreft met name korpsen binnen het ressort Noord-Oost. Ook bij het

18. Dit betreft met name de regionale korpsen van de ressorts Noord-Oost en Zuid. In totaal gaat het om iets meer dan de helft van de totale sterkte van de Technische Recherche.

korps Haaglanden zal volgens eigen berekeningen binnen een termijn van 7 jaar zelfs ongeveer 30% van de technische recherche, en met name deskundigen met een hoog ervaringsniveau, vanwege het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd uitstromen.

Aangezien voor het aanleren van deze deskundigheden en het opdoen van de nodige ervaring bij benadering minimaal een periode van vijf jaar nodig is, valt te verwachten, indien men voort wil op de nu ingeslagen weg, dat veel korpsen in de komende periode met continuïteitsproblemen geconfronteerd zullen worden, omdat men niet tijdig lijkt te hebben ingespeeld op deze uitstroom.

2.3. Beschikbaarheid forensisch-technische expertise

Forensisch-technisch onderzoek is een essentieel onderdeel van het opsporingsproces. Het omvat zowel het verzamelen van informatie afkomstig van sporen op de PD als het opslaan van de verkregen informatie in forensische databestanden en het analyseren van de informatie in de context van een strafrechtelijk onderzoek. Voor het uitvoeren van dergelijk onderzoek kan de forensisch-technisch onderzoeker gebruik maken van een keur aan technieken en expertises. In het themanummer van *Justitiële verkenningen* over forensische expertise heeft Broeders (2004) een beschrijving gegeven van de verschillende methoden en technieken van forensisch-technisch onderzoek.

Bij alle 25 regionale korpsen is nagegaan welke specialismen binnen de technische recherche aanwezig zijn (tabel 2.4) alsook hoeveel technisch rechercheurs dit specialisme beheersen. Of een bepaald specialisme zoals bijvoorbeeld verkeers- of IT-onderzoek bij de technische recherche aanwezig is, hangt mede af van de wijze waarop het technisch onderzoek binnen en tussen korpsen is georganiseerd. Bij sommige korpsen zijn dergelijke specialismen ondergebracht bij andere afdelingen dan de technische recherche. Daarnaast werken bepaalde specialisten, bijvoorbeeld schoensporenonderzoekers, soms voor meerdere regio's. Of een specialisme al dan niet fulltime wordt beoefend, is eveneens ten dele bepaald door de positionering van de technische recherche binnen en tussen korpsen. Daarnaast wordt dit vooral bepaald door het aanbod van zaken waarbij dit specialisme kan worden ingezet.

Tabel 2.4. Beschikbare specialismen binnen technische recherche, volgens opgave door de korpsen (zie toelichting in tekst)

Specialismen	Aantal korpsen waar specialisme binnen TR aanwezig is	Aantal korpsen waar specialisme als taakaccent binnen TR aanwezig is	Aantal korpsen waar specialisme fulltime binnen TR aanwezig is
1. Accountancy	2	1	1
2. Antropologie	10	10	-
3. Archeologie	1	1	-
4. Ballistiek	8	6	2
5. Beeldonderzoek	10	7	3
6. Biometrie	1	1	-
7. Bloedspooranalyse	20	17	3
8. Brandonderzoek	25	20	5
9. Dactyloscopie	21	14	7
10. DNA-onderzoek	21	21	-
11. Documentonderzoek	24	17	7
12. Engineering	1	1	-
13. Entomologie	1	1	-
14. Epidemiologie	-	-	-
15. Geneeskunde	5	5	-
16. Geologie	-	-	-
17. Gezichtsreconstructie	1	1	-
18. Haaronderzoek	1	1	-
19. IT-onderzoek	7	5	2
20. Kras-, indruk- en vormsporenonderzoek	22	16	6
21. Materiesporenonderzoek	5	5	-
22. Meteorologie	-	-	-
23. Odontologie	-	-	-
24. Oorafdrukonderzoek	5	3	2
25. Palynologie	-	-	-
26. Pathologie	1	1	-
27. Schotrestenonderzoek	2	2	-
28. Serologie	2	2	-
29. Spraak- en audio-onderzoek	-	-	-
30. Sprekeridentificatie	-	-	-
31. Statistiek	-	-	-
32. Tafonomie	1	1	-
33. Toxicologie	1	1	-
34. Verdovende middelen-onderzoek	14	13	1
35. Verkeersonderzoek	7	6	1
36. Wapen- en munitie-onderzoek	19	16	3
37. Wildlife forensics	-	-	-
38. Zoölogie	-	-	-
39. Explosievenonderzoek	5	4	1

Binnen alle korpsen zijn medewerkers aanwezig die gespecialiseerd zijn in het uitvoeren van brandonderzoek. Ander veel voorkomende specialismen zijn kras- indruk en vormsporenonderzoek, DNA-onderzoek en wapen- en munitie-onderzoek. Bij 28% van de korpsen is het verkeersonderzoek en het IT-onderzoek binnen de TR ondergebracht en niet binnen een andere afdeling of unit.

Specialismen die incidenteel binnen de technische recherche voorkomen zijn accountancy, archeologie, biometrie, engineering, entomologie, gezichtsreconstructie, haaronderzoek, pathologie, schotrestonderzoek, serologie, tafonomie en toxicologie. Specialismen als epidemiologie, geologie, meteorologie, odontologie, palynologie, spraak- en audio-onderzoek, sprekeridentificatie, statistiek, wildlife forensics en zoölogie zijn bij geen enkel korps aanwezig.

In de meeste gevallen is de technisch rechercheur die gespecialiseerd is in een bepaalde onderzoeksmethode maar een beperkt deel van de tijd met zijn specialisme bezig. Meest voorkomende fulltimespecialismen zijn brandonderzoek, dactyloscopie, documentonderzoek en kras-, indruk- en vormsporenonderzoek.

Bij de technische recherche van de 25 korpsen is eveneens nagevraagd hoeveel medewerkers fulltime dan wel parttime (taakaccenthouder) met dit specialisme bezig zijn (tabel 2.5). Veruit de meeste medewerkers zijn gespecialiseerd in DNA-onderzoek, verdovende middelenonderzoek, brandonderzoek, bloedspooranalyse, verkeersonderzoek en wapen- en munitie-onderzoek.

Specialisten die fulltime als zodanig werkzaam zijn binnen de korpsen houden zich vooral bezig met dactyloscopie, documentonderzoek, wapen- en munitie-onderzoek, kras-, indruk- en vormsporenonderzoek, bloedspooranalyse, brandonderzoek, verkeersonderzoek en beeldonderzoek.

Tabel 2.5 . Aantal medewerkers met specialisme als taakaccent en fulltime specialisten binnen de technische recherche

Specialismen	Aantal taakaccent-houders	Aantal fulltime specialisten	Totaal
1. Accountancy	1	2	3
2. Antropologie	38	-	38
3. Archeologie	2	-	2
4. Ballistiek	31	3	34
5. Beeldonderzoek	11	5	16
6. Biometrie	2	-	2
7. Bloedspooranalyse	37	11	48
8. Brandonderzoek	58	9	67
9. Dactyloscopie	29	17	46
10. DNA-onderzoek	125	-	125
11. Documentonderzoek	25	11	36
12. Engineering	7	-	7
13. Entomologie	1	-	1
14. Epidemiologie	-	-	-
15. Geneeskunde	6	-	6
16. Geologie	-	-	-
17. Gezichtsreconstructie	1	-	1
18. Haaronderzoek	1	-	1
19. IT-onderzoek	7	7	14
20. Kras-, indruk- en vormsporenonderzoek	28	9	37
21. Materiesporenonderzoek	17	-	17
22. Meteorologie	-	-	-
23. Odontologie	-	-	-
24. Oorafdrukonderzoek	3	2	5
25. Palynologie	-	-	-
26. Pathologie	1	-	1
27. Schotrestenonderzoek	13	-	13
28. Serologie	13	-	13
29. Spraak- en audio-onderzoek	-	-	-
30. Sprekeridentificatie	-	-	-
31. Statistiek	-	-	-
32. Tafonomie	11	-	11
33. Toxicologie	12	-	12
34. Verdovende middelenonderzoek	65	2	67
35. Verkeersonderzoek	37	4	41
36. Wapen- en munitie-onderzoek	33	8	41
37. Wildlife forensics	-	-	-
38. Zoölogie	-	-	-
39. Explosievenonderzoek	5	1	6
Totaal	650	91	741

2.4. Korps Landelijke Politiediensten (KLPD)

Het KLPD heeft op dit moment één Forensisch Technisch Coördinator in dienst. Per 1 juli a.s. zullen nog vier Forensisch Technisch Coördinatoren worden aangesteld. Deze coördinatoren hebben tot taak bij landelijke rechercheonderzoeken van het KLPD de coördinatie op zich te nemen van al het nodige forensisch-technisch onderzoek. Ze denken samen met de tactische teamleiding mee over de onderzoeksstrategie en coördineren de forensisch-technische recherchezorg.

Er is geen aparte afdeling forensisch-technische opsporing met eigen technisch rechercheurs. Tot oktober 2006 is wel een fulltime forensisch-technisch rechercheur vanuit het korps Utrecht

gedetacheerd bij de Nationale Recherche. Ook bestaan er plannen om in de nabije toekomst formatieruimte vrij te maken voor FTO-expertise. De behoefte aan deze uitbreiding en centralisatie is het afgelopen jaar met name gegroeid vanuit de veranderde werkomvang voor het KLPD. Er is een toename te constateren van het aantal grootschalige (en vaak ook langlopende) landelijke onderzoeken. Dit lijkt mede een gevolg van de toegenomen dreiging van terrorisme. De huidige werkwijze van het KLPD, waarbij zij per onderzoek met de regionale korpsen convenanten afsluiten over het aanleveren van noodzakelijke TR-expertise, zorgt bij de langer lopende onderzoeken voor problemen. Regelmatig komt het voor dat regiokorpsen niet in staat en/of bereid om hun TR-rechercheurs voor dit soort landelijke onderzoeken af te staan. Dit maakt het voor het KLPD moeilijk en soms zelfs onmogelijk om goede forensische onderzoeksteams samen te stellen. Om los te komen van deze afhankelijke positie ten opzichte van de korpsen bij het (steeds vaker voorkomende) grootschalig, landelijk onderzoek wordt overwogen een eigen FTO-team op te gaan bouwen.

Naast de Forensisch Technisch Coördinator beschikt het KLPD binnen de verschillende diensten over een aantal "specials" in de *uitvoering* van de forensisch-technische opsporing. Het gaat dan om kennis en kunde die in huis is om de korpsen, maar ook de Nationale Recherche te ondersteunen bij de uitvoering van forensisch-technisch onderzoek. Verspreid over deze diensten werken ongeveer 235 personen die gericht zijn op ondersteuning van de forensisch-technische opsporing.

De huidige FTO-expertise van het KLPD omvat:

- *De Dienst Nationale Recherche Informatie / dNRI*. Deze dienst levert (veredelde) informatie en expertise op een groot aantal uiteenlopende onderwerpen aan de Nederlandse politiekorpsen en ketenpartners. Samenvattend levert de dienst coördinatieproducten, analyseproducten en kennisproducten. Specifiek gericht op het ondersteunen van forensische opsporing ontwikkelt de dNRI nieuwe rekerchetechnologieën en ondersteunt zij rekercheteams in het land met adviezen en kennis. Edison, het beeldopslagsysteem voor vervalste documenten en vuurwapens, is er ontwikkeld. Binnen de afdeling documenten en betaalmiddelencriminaliteit werken 4 documentdeskundigen (2 fte), 8 fte die zich bezig houden met invoer en onderhoud van Edison, 4 fte met invoer van VIS (Verificatie Informatie Systeem), 2 fte die zich richten op het ontwikkelen van rekerchetechnieken en 2 fte administratieve ondersteuning. De dienst beheert ook de nationale vingerafdrukkenverzameling en verricht onderzoek naar en met vingerafdrukken (dactyloscopie) ten behoeve van de forensische opsporing en ter identiteitsvaststelling met behulp van een geautomatiseerd vingerafdrukken systeem (HAVANK). Deze dienst fungeert tevens als kenniscentrum en vervult ook een belangrijke rol in de internationale uitwisseling van vingerafdrukken. Daarnaast beschikt zij over een laboratorium waar onderzoek wordt verricht om latente dactyloscopische sporen zichtbaar te maken. Regiokorpsen, KMar, FIOD/ECD maken gebruik van de deze diensten.

Er werken in het totaal zo'n 33 dactyloscopen en 2 laboranten bij de dNRI. Daarnaast bestaat de formatie uit 13 fte management en administratieve ondersteuning

- *De Dienst Levende Have Politie / DLHP.* De DLHP omvat o.a. de Unit Speurhonden. De korpsen kunnen gebruik maken van de diensten van de speurhonden. Dit zijn naast het volgen van menselijke geur, onderzoeken naar stoffelijke overschotten, bloed, verdovende middelen honden, explosieven en vuurwapens, brandversnellende middelen. Daarnaast is er de geuridentificatieproef (sorteerproef). De Dienst verzorgt tevens de opleiding van alle Nederlandse speurhonden. Innovatie en bewaking van het proces zijn speerpunten binnen de Unit. De DLHP heeft 22 speurhondengeleiders in dienst. Daarnaast bestaat de formatie uit 2 fte management en 8 fte verzorgers. In 2003 voerden de geuridentificatiehonden van de DLHP ruim 400 geuridentificatieproeven uit voor politieregio's die niet zelf over dergelijke honden beschikken.
- *Dienst Operationele Ondersteuning en Coördinatie.* Hieronder vallen o.a. het Landelijk Verkeersbijstandsteam (LVBT) en de Technische Milieucontrole (TMC).
De regiokorpsen kunnen ondersteuning vragen van het LVBT ten behoeve van analyse van verkeersongevallen (ook te water en op het spoor), het uitlezen van tachograaf schijven en visualisatie van complexe PD's. Dit betreft niet alleen de verkeerszaken, maar ook de grotere recherchezaken. Bij de LVBT zijn in totaal 12 analisten, tevens specialisten visualisatie techniek werkzaam. Daarnaast bestaat de formatie uit 3 fte management en ondersteuning. In de zogenoemde 'buitenschil' (bij de verkeerspolitie) zijn daarnaast 28 fte aangesteld met het aandachtsgebied Analyse Grootschalige Verkeersongevallen. In 2003 is het LVBT in 131 zaken ingezet.
De afdeling TMC kent vier procesvoerders op de terreinen gevaarlijke stoffen, milieu, techniek en bijzondere wetten. Verder zijn binnen de afdeling 10 medewerkers werkzaam die gespecialiseerd zijn in gevaarlijke stoffen, milieu, voertuig techniek en Bijzondere wetten, 1 fte management, 2 operationele chefs, en 9 algemeen medewerkers.
Op de 7 geografische units zijn elk nog eens 4 fte werkzaam (28 fte totaal).
- *Dienst Specialistische Recherche Toepassingen.* Hieronder valt onder andere de afdeling Bijzondere Zoeking, die een formatie van 2 fte heeft. De regiokorpsen kunnen assistentie aanvragen van deze afdeling in gevallen waar bijzondere apparatuur noodzakelijk is zoals grondradar, satellietfoto's of side-by-side radar in water. Verder zijn gemiddeld 3 fte bezig met forensisch-technische opsporingswerkzaamheden zoals onderzoek aan schepen. Binnen de Dienst Specialistische Recherche Toepassingen zijn ook 6 fte specialisten audio- en video techniek werkzaam. De regiokorpsen kunnen deze specialisten aanvragen voor geluid en beeldbewerking.
- *Dienst Verkeerspolitie.* Binnen deze dienst is 1 fte technisch onderzoek motorvoertuigen/etser werkzaam.
- *Dienst Spoorwegpolitie.* Deze dienst kent 1 fte document deskundige in opleiding.
- *Dienst Nationale Recherche.* Hieronder vallen onder meer de afdelingen Landelijke Faciliteit Ondersteuning Ontmanteling (LFO), Financiële Recherche en Digitale Recherche.
De afdeling LFO met een formatie van 4 fte assisteert de regiokorpsen op aanvraag bij de ontmanteling van XTC laboratoria, XTC opslagplaatsen of bij dumpingen van afval dat afkomstig is van dergelijke laboratoria teneinde een veilige werkomgeving te scheppen voor de collega's en brandweer.

Bij de Financiële Recherche, die voor de gehele Nederlandse Politie werkzaam is, zijn 10 registeraccountants in dienst.

Binnen de afdeling Digitale Recherche zijn 21 digitaal rechercheurs centraal en 19 decentraal geplaatst. De centraal geplaatste digitaal rechercheurs kunnen tevens ingezet worden bij de Regiokorpsen voor dieptespecialisme.

Veilig vervoer van DNA-sporen

In 2003 heeft de Dienst Logistiek van het KLPD een landelijke vervoersdienst in het leven geroepen, specifiek gericht op het veilig vervoeren van DNA-materiaal van de plaats delict naar een plaats voor nader onderzoek. Tweemaal per week bezoekt deze dienst alle politieregio's om sporen materiaal, dat tijdens rechercheonderzoeken is veiliggesteld, voor onderzoek naar het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) te vervoeren. Na onderzoek volgt de omgekeerde weg weer terug naar de technische recherche van de regio's. Het vervoer is gekoppeld aan strenge eisen en voorwaarden, om juridische vragen over vitale bewijsstukken achteraf te voorkomen. Deze vervoersdienst is een cruciale schakel in de keten van bewijsvoering bij strafzaken. De Dienst Logistiek is officieel aangewezen als transporteur van 'Stukken van overtuiging' en DNA-materiaal. In het najaar van 2003 werd deze vervoerstaak, na het project DNA politie, door het Nederlands Forensisch Instituut, de Dienst Logistiek en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, gestructureerd en landelijk ingevoerd. Sinds 1 januari 2005 wordt ook het transport van stukken van overtuiging en documenten op het gebied van de dactyloscopie verzorgd door de dienst Logistiek van het KLPD.

2.5. Koninklijke Marechaussee (KMar)

De rekerchetaken van de KMar vloeien voort uit de samenwerking met de politie, onder meer tijdens de uitvoering van de politietaken op het gebied van de burgerluchtvaart, defensie en de handhaving van de vreemdelingenwetgeving. Grotere strafrechtelijke onderzoeken zoals onderzoeken naar overvallen, drugsmokkel en mensensmokkel op de luchthavens worden uitgevoerd door de Centrale Justitiële Dienst of de districtrecherche van de Marechaussee. De Centrale Justitiële Dienst heeft zowel informatieve als uitvoerende taken. Onder de informatieve taken vallen onder andere het verwerken en verspreiden van recherche-informatie. De uitvoerende taken behelzen onder meer het verlenen van recherche-ondersteuning bij complexe opsporingsonderzoeken. Daarbij wordt nauw samengewerkt met andere opsporingsinstanties.

De ingrijpende herstructurering waarvoor Defensie zich tot 2007 geplaatst ziet is ook aan de KMar niet voorbijgegaan. Daarnaast hebben ook de ontwikkelingen op het nationale recherchegebied het noodzakelijk gemaakt om de beleidsvisie op de recherchefunctie bij de KMar te herformuleren. Volgens opgave van het hoofd Recherche Technieken van de Centrale Justitiële Dienst van de KMar zijn op dit moment nog ongeveer 15 forensisch-technische medewerkers werkzaam bij KMar, te weten 3 op Schiphol en de overige 12 binnen de districten.

2.6. Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst en Economische Controledienst (FIOD-ECD)

De FIOD-ECD, die in 1999 is ontstaan uit het samengaan van de Fiscale inlichtingen- en opsporingsdienst (FIOD) en de Economische controledienst (ECD), is de opsporingsdienst van de Belastingdienst. De FIOD-ECD is belast met de opsporing van fiscale fraude. Daarnaast voert de dienst in opdracht van zes ministeries toezichts- en opsporingstaken uit op financieel-economisch terrein en op het gebied van goederen. De FIOD-ECD kreeg er in 2003 een opsporingstaak bij, namelijk die van de voormalige Buma/Stemra. Door deze taakuitbreiding is de FIOD-ECD nu verantwoordelijk voor de opsporing van inbreuken op het auteursrecht op muziek, film en interactieve software.

De inzet van forensisch-technisch onderzoek is binnen de FIOD-ECD ingebed binnen het team Opsporingsondersteuning (TOO) en de groep Informatie Technologie (IT). Volgens opgave van de FIOD-ECD zijn er op dit moment 47 (43 fte) gekwalificeerde technisch rechercheurs werkzaam binnen de specialismen dactyloscopie (1 fte), IT-onderzoek (41 fte), verdovende middelenonderzoek (0.5 fte) en documentenonderzoek (0.5 fte). In 2003 zijn de technisch rechercheurs ingezet bij in totaal 315 zaken. Vanwege gebrek aan capaciteit dan wel het ontbreken van expertise wordt regelmatig een beroep gedaan op het NFI, de KMar of de technische recherche van naburige politieregio's (met name voor dactyloscopisch- en vuurwapenonderzoek).

Aangezien het forensisch-technisch onderzoek van de FIOD-ECD primair gericht is op het *opsporen* van strafbare feiten (en niet op het onderzoeken van reeds geconstateerde delicten) valt deze verder buiten het bestek van het onderhavige onderzoek.

2.7. Het Nederlands Forensisch Instituut (NFI)

Het NFI dat in 1999 is ontstaan uit een fusie tussen het Gerechtelijk Laboratorium en het Laboratorium voor Gerechtelijke Pathologie is een onafhankelijk overheidsinstituut en expertisecentrum voor forensisch onderzoek.

Het NFI kent drie kerntaken, te weten:

- Het verrichten van onderzoek in strafzaken.
- Het uitvoeren van *research & development*.
- Het fungeren als kennis- en expertisecentrum.

In het kader van het onderzoek in strafzaken is het NFI de politie, het Openbaar Ministerie en de Rechtelijke Macht behulpzaam bij het oplossen van misdrijven waarbij de waarheidsvinding centraal staat door het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek aan een breed scala van sporen. Het onderzoeksterrein dat het NFI bestrijkt, kent een groot aantal specialismen. Daarnaast beheert en onderhoudt het NFI een aantal landelijke databestanden zoals de DNA-databank. Volgens opgave van het NFI waren in 2003 87 (73.5 fte) en in 2004 95 (75.5 fte) gekwalificeerde forensisch-technische onderzoekers binnen het NFI werkzaam. In de navolgende tabel 2.6 is het aantal onderzoekers per specialisme in 2003 en 2004 weergegeven.

Tabel 2.6. Aantal tekenbevoegde forensisch-technische onderzoekers bij het NFI¹⁹ per specialisme in 2003 en 2004

Specialisme	2003		2004	
	aantal	fte	aantal	fte
Digitale beeldbewerking	2	2	2	2
DNA-onderzoek	11	9	14	12
Verdovende middelenonderzoek	5	4	5	4
Documentonderzoek	2	2	2	2
Vingersporenonderzoek	2	2	2	2
Handschriftonderzoek	4	4	4	4
Vezelonderzoek	2	2	2	2
Vuurwapenonderzoek	10	9	10	9
Brand- en explosie-onderzoek	2	2	2	1
Informatietechnologie	4	4	5	5
Spraak- en audio-onderzoek	2	2	3	2
Kras-, indruk- en vormsporenonderzoek	3	3	3	2
Verfsporenonderzoek	1	0.5	1	0.5
Verkeersongevallenonderzoek	4	4	4	4
PD-onderzoek	8	1	10	1
Explosievenonderzoek	3	3	4	3
Glasonderzoek	1	0.5	1	0.5
Milieu-onderzoek	12	11	12	11
Toxicologie	3	3	3	3
Pathologie	6	5.5	6	5.5
Totaal	87	73.5	95	75.5

Zowel in 2003 als in 2004 zijn de meeste specialisten binnen het NFI werkzaam ten behoeve van milieu-onderzoek, DNA-onderzoek en vuurwapenonderzoek. Voor het uitvoeren van verf- en glasonderzoek is in beide jaren de formatie het kleinst. Vergeleken met de formatie in 2003 is met name het aantal DNA-specialisten in 2004 sterk uitgebreid.

2.8. De inzet van forensisch technisch onderzoek

De mate van complexiteit van het PD-onderzoek en daarmee van de forensische technieken die moeten worden ingezet, wordt in belangrijke mate bepaald door de aanwezigheid van sporen die in de richting van een bepaalde verdachte wijzen en ook van de kwaliteit van het PD-onderzoek. De Poot e.a. (2004) hebben op basis van een onderzoek naar de inzet van forensisch-technisch onderzoek bij recherche-onderzoeken een viertal typen zaken onderscheiden:

- *Klip- en klaarzaken*: zaken waarin de politie iemand op heterdaad betrapt, zaken waarin een verdachte zichzelf aangeeft en zaken waarin de verdachte direct kan worden aangehouden op of in de omgeving van de plaats delict.
- *Verificatie-zaken*: zaken waarin zowel een verhaal over het gebeurde als de identiteit van de verdachte bij aanvang van het onderzoek worden gegeven. Dit scenario doet zich met name voor als een (vermeend) slachtoffer melding doet van een misdrijf en hierbij direct de

19. Het totaal aantal fte van de lijnafdelingen van het NFI bedraagt 277,9

verdachte met naam en toenaam noemt. Verder doet dit scenario zich voor wanneer een getuige iemand die hij kent een delict heeft zien plegen en hiervan verslag doet.

- *Opsporingszaken*: zaken waarin aan het begin van het onderzoek wel een verhaal over het gebeurde wordt gegeven, maar waarin de verdachte nog moet worden opgespoord. Dit scenario doet zich voor als iemand slachtoffer of getuige is van een misdrijf dat gepleegd werd door een hem onbekende dader.
- *Zoekzaken*: zaken die niet ter kennis van de politie komen in de vorm van een getuigenverklaring over wat er is voorgevallen, maar waarin het verhaal over wat er gebeurd kan zijn in het opsporingsonderzoek achterhaald moet worden. Dit scenario doet zich met name voor als er geen contact is tussen het slachtoffer en de verdachte, of als het slachtoffer geen verklaring kan afleggen over het gebeurde, zoals bij moord of vermissing.

In de vragenlijst die aan de korpsen is voorgelegd, is gevraagd om de zaken waarbij in 2003 forensisch-technisch onderzoek is uitgevoerd, te rubriceren naar deze vier typen zaken. Hoewel deze classificatie naar type zaken in de praktijk niet gehanteerd wordt, hebben in totaal 17 van de 25 korpsen wel een eigen inschatting gegeven van het type zaken waarbij de technische recherche in dat jaar betrokken is geweest. De andere korpsen hebben aangegeven deze vraag niet te kunnen beantwoorden, omdat men deze informatie niet systematisch bijhoudt en geen totaalbeeld had van de zaken die in 2003 gespeeld hebben. Afgaande op de antwoorden van de 17 korpsen die in dat jaar bij ongeveer 60% van het totaal aantal zaken betrokken waren betrof het in 5% van de gevallen klip- en klaar zaken, in 9% verificatiezaken, in 67% opsporingszaken en in 19% van de gevallen zoekzaken.

Tabel 2.7. *Inschatting type zaken waarbij in 2003 FTO is ingezet*

Type zaak	Percentage zaken waarbij in 2003 FTO is ingezet.
Klip- en klaarzaken	5%
Verificatiezaken	9%
Opsporingszaken	67%
Zoekzaken	19%
Totaal	100%
Aantal zaken	47.279

Tussen de regio's bestaan er in dit opzicht wel bepaalde verschillen. In vier van de zestien regio's is het aantal zoekzaken groter dan het aantal opsporingszaken, terwijl in een andere regio ongeveer een op de drie zaken onder klip- en klaar of verificatiezaken valt.

Bij de TR-afdelingen van de regionale korpsen is ook gevraagd om voor het jaar 2003 per type delict opgave te doen van het aantal keren waarin de beschikbare eigen forensisch-technische expertise is ingezet. Tussen de korpsen blijken grote verschillen te bestaan in de wijze waarop de inzet van de technische recherche wordt geregistreerd. Alleen Limburg-Zuid was in staat om de gevraagde gegevens aan te leveren. Afgezien van twee regio's was men wel in staat het aantal zaken per type delict te achterhalen waarbij de TR in 2003 betrokken is geweest. In één regio is

alleen geregistreerd welke forensische onderzoeksmethoden in 2003 zijn toegepast, terwijl in de andere regio men in 2003 helemaal niet over een registratiesysteem beschikte. In vijf regio's registreert men zowel de inzet van de verschillende forensische onderzoeksmethoden als het type zaken waarbij de technische recherche betrokken is.

Het aantal zaken waar de technische recherche bij betrokken wordt, is niet alleen afhankelijk van het aantal delicten dat in de betreffende regio gepleegd wordt, maar ook van de aanwezige TR-capaciteit, de inzetcriteria die gehanteerd worden, het bestaan van bijzondere projecten (bijvoorbeeld ten aanzien van woninginbraken, autodiefstallen of de aanpak van *High Volume Crime*-zaken) en met name het type delict. In de meeste regio's wordt aan kapitale delicten de hoogste prioriteit gegeven. Wanneer er daarnaast nog tijd beschikbaar is, wordt die ingezet voor het reageren van andere delicten. Sommige regio's kennen een geringe prioriteit toe aan de inzet van de technische recherche bij brandzaken of woninginbraken, terwijl andere regio's zich op het standpunt stellen dat, ook in het belang van de gedupeerden, juist getracht moet worden om alle zaken te onderzoeken. Regio's waarin zich bovenmatig veel tijdrovende kapitale delicten voordoen, zoals de regio Limburg-Zuid, hebben daardoor minder tijd beschikbaar voor de aanpak van andere typen delicten. Ook regio's waar veel tijdrovende zoekzaken ('cold cases', bijvoorbeeld) in behandeling zijn, kunnen daardoor minder andere zaken aanpakken. In hoofdstuk vier wordt nader op de inzetcriteria en de prioriteringen van de korpsen ingegaan.

In totaal is de TR in de 24 regio's waarvan we over gegevens beschikken bij ongeveer 85.000 zaken betrokken geweest. Bij 36% van de zaken had de inzet van de technische recherche betrekking op een woninginbraak, bij 25% op een bedrijfsinbraak, 3% op een brand, 2% op diefstal met geweld, 2% op mishandeling, 1% op aanranding of verkrachting. In totaal 441 keer (0,6%) is de technische recherche ingeschakeld bij een (poging tot) moord en 40 keer bij een ontvoeringszaak. Met name in Limburg-Zuid (8,5%) en in mindere mate ook in Amsterdam-Amstelland (2%) en Groningen (2%) leggen (pogingen tot) moord een groot beslag op de inzet van de technische recherche. Ook het aandeel van de woninginbraken in de totale inzet van de technische recherche varieert sterk tussen de verschillende regio's. Met name in Kennemerland (72%), Groningen (64%), Gelderland-Midden (62%), Amsterdam-Amstelland (45%), Rijnmond (46%), Haaglanden (45%) en Zaanstreek-Waterland (43%) houdt de technische recherche zich meer dan in andere regio's bezig met het oplossen van woninginbraken.

In een aantal regio's wordt aangegeven dat de technische recherche in de afgelopen jaren in toenemende mate wordt geconfronteerd met onderzoek ter vaststelling of al dan niet sprake is van een niet-natuurlijke dood. Bij de elf korpsen waarbij hierover informatie beschikbaar is, handelt het hierbij om 2,5% van het totaal aantal delicten waar men bij betrokken is geweest.

In de meeste regio's stelt men zich op het standpunt dat voor de forensisch-technische opsporing een specifieke deskundigheid noodzakelijk is die uitsluitend aan de technische recherche voorbehouden is. Het basispolitiepersoneel wordt wel wegwijs gemaakt in het veiligstellen van de plaats van het delict (PD-management) en in het inschatten of de inschakeling van de technische

recherche gewenst is, maar heeft geen enkele rol bij het forensisch onderzoek zelf. In vier regio's (Fryslân, Twente, IJsselland en Gelderland-Midden) is men daarentegen van mening dat de BPZ wel in zekere mate kan worden ingeschakeld bij het forensisch-technisch onderzoek. In Twente, IJsselland en Gelderland-Midden zijn de surveillanceshondengeleiders en een aantal BPZ-medewerkers intern opgeleid voor het verzamelen van bepaalde sporen bij woninginbraken. Om deze kennis op peil te houden worden zij jaarlijks bijgeschoold. In totaal zijn de BPZ-medewerkers in 2003 ingeschakeld bij 550 woninginbraken. In Fryslân zijn in de districten een aantal BPZ-medewerkers, volgens de richtlijnen van de politieacademie, intern opgeleid tot taakaccenthouder. Bij de minder ingewikkelde zaken (auto-inbraak, autodiefstal, eenvoudige inbraken, vernielingen e.d.) en in afwachting van de eventuele komst van de technische recherche zijn zij geschoold om sporenonderzoek te doen. In totaal zijn deze personen in 2003 bij 491 delicten ingeschakeld, met name bij woning- en bedrijfsinbraken en drugszaken.

2.9. Inzet NFI

Sporen die door de technische recherche op de PD worden aangetroffen en worden veiliggesteld, worden, wanneer men zelf niet over de daarvoor benodigde expertise beschikt, voor nader onderzoek doorgestuurd naar het NFI. In het geval van vingerafdrukken, met name als het gaat om het identificeren van vingerafdruksporen, zullen deze doorgezonden worden naar de Unit Dactyloscopie en Identificatie van de dNRI.

In onderstaande tabel 2.8 is per forensisch-technisch specialisme van het NFI voor de jaren 2003 en 2004 weergegeven hoeveel zaken in totaal voor nader onderzoek aangeboden zijn en wat dit betekent voor de 'workload' van de NFI-onderzoekers.

Tabel 2.8. Aantal aan het NFI aangeboden zaken voor nader forensisch-technisch onderzoek per deskundigheidsgebied, zoals gedefinieerd door het NFI zelf, in 2003 en 2004

Specialisme	2003 Aantal aangeboden zaken	2004 Aantal aangeboden zaken
Digitale beeldbewerking	63	67
DNA-onderzoek	8951	12174
Verdovende middelenonderzoek	5089	5562
Documentonderzoek	243	306
Vingersporenonderzoek	392	416
Handschriftonderzoek	351	352
Vezelonderzoek	389	359
Vuurwapenonderzoek	714	631
Brand- en explosie-onderzoek	473	468
Informatietechnologie	333	266
Spraak- en audio-onderzoek	112	77
Kras-, indruk- en vormsporenonderzoek	196	175
Verfsporenonderzoek	227	218
Verkeersongevallenonderzoek	360	216
PD-onderzoek	60	70
Explosievenonderzoek	165	112
Glasonderzoek	61	58
Milieu-onderzoek	409	433
Toxicologie	3010	4636
Pathologie	770	776
Totaal	22368	27372

In 2003 werden 22.368 zaken voor nader onderzoek ingezonden naar het NFI. In 2004 is dat aantal met 22% toegenomen en opgelopen tot ruim 27.000. Van de in 2003 aangeboden zaken had 40% betrekking op DNA-onderzoek, 23% op onderzoek van verdovende middelen en 13% op toxicologisch onderzoek. In 2004 ging het in 44% van de aangeboden zaken om DNA-onderzoek, 20% op onderzoek van verdovende middelen en 17% om nader toxicologisch onderzoek. Met name het aantal voor nader toxicologisch- (54%), DNA- (+36%) en documentonderzoek (+26%) aangeboden zaken is in 2004 sterk gestegen.

Door het NFI is voor de periode 2001-2004 ook per korps nagegaan hoeveel onderzoeken er jaarlijks per specialisme door het NFI zijn uitgevoerd. In 2001 werden voor de korpsen 25.875 onderzoeken uitgevoerd. In 2004 is dit aantal verdrievoudigd en opgelopen tot 77.275. Wanneer we kijken naar het type onderzoek dat is uitgevoerd dan betrof het in 2001 vooral onderzoek naar verdovende middelen (61%), wapen- en munitie-onderzoek (9%), algemeen biologisch onderzoek (8%) en toxicologisch onderzoek (5%). In 2004 handelde het in iets meer dan de helft van de gevallen om algemeen biologisch onderzoek (52%), onderzoek verdovende middelen (23%), toxicologisch onderzoek (14%). Wapen- en munitie-onderzoek wordt in 2004 duidelijk minder uitgevoerd (1%). Ten opzichte van de situatie in 2001 zijn met name algemeen biologische

onderzoeken (+1950%), toxicologische onderzoeken (+810%)²⁰, glasonderzoek (+550%), algemeen milieu-onderzoek (+500%), machineschrift en printeronderzoek (+350%), fysische technologie (+350%), verkeersongevallenonderzoek (+320%), beeldbewerking en biometrie (+310%), documentenonderzoek (+225%), verfonderzoek (+225%) en vingersporenonderzoek (+220%) fors toegenomen. De sterke toename van het aantal biologische onderzoeken is met name toe te schrijven aan een toename van de aanvoer in het kader van het *High Volume Crime* project. Aanvankelijk konden 2 korpsen van dit HVC-traject gebruik maken, later is dit verbreed naar alle korpsen. Voertuigidentificatie (-77%) en onderzoek wapens en munitie (-70%) vinden daarentegen in duidelijk mindere mate plaats. De afname van het aantal onderzoeken op het gebied van wapens en munitie wordt echter voornamelijk 'op papier' veroorzaakt door de invoering van een andere ordeningssysteem voor administratie van de onderzoeken²¹.

Korpsen die bepaalde fulltime specialisten in huis hebben laten in zijn algemeenheid niet *minder* onderzoeken op deze expertisegebieden uitvoeren door het NFI dan korpsen die *niet* beschikken over dergelijke specialisten. Een uitzondering hierop vormen de korpsen die fulltime specialisten brandonderzoek en kras-, indruk- en vormsporenonderzoek in dienst hebben.

Ook van het KLPD is nagegaan hoeveel onderzoeken er in de periode 2001-2004 jaarlijks per specialisme door het NFI zijn uitgevoerd. Werden er in 2001 voor het KLPD 82 onderzoeken uitgevoerd, in 2004 is dit aantal opgelopen tot 639 (+779%). In 2001 handelde het vooral om voertuigidentificatie (39%), toxicologisch onderzoek (9%), algemeen milieu-onderzoek (7%) en onderzoek wapens en munitie (6%). In 2004 daarentegen betrof het vooral onderzoek verdovende middelen (39%), toxicologisch onderzoek (18%), algemeen biologisch onderzoek (10%) en algemeen milieu-onderzoek (7%). Bij het KLPD zijn met name de aantallen algemeen biologische onderzoeken, onderzoeken verdovende middelen, toxicologische onderzoeken, algemeen milieu-onderzoeken en onderzoeken gesloten systemen in 2004 sterk toegenomen ten opzichte van de situatie in 2001. Voertuigidentificatie en spraakonderzoeken hebben daarentegen in duidelijk mindere mate plaats gevonden.

Om de forensische aanvragen beter te stroomlijnen is het NFI in de loop van 2003 gestart met een Frontdesk. In 2003 is door de korpsen in totaal 6 maal contact gezocht met de Frontdesk. In 2004 is dat in totaal 200 keer het geval geweest.

In bijlage 1 zijn 5 overzichten opgenomen van de aantallen in 2004 door het NFI uitgevoerde onderzoeken voor de korpsen (uitgewerkt per expertisegebied), alsmede van de relatieve stijging

20. De sterke toename van het aantal toxicologische onderzoeken wordt deels veroorzaakt door een registratiewijziging bij het NFI. In de periode 2001 - 2004 heeft een omslag plaatsgevonden: waar bloed/alcohol onderzoek eerst apart werd geregistreerd is dit later bij de categorie toxicologisch onderzoek gevoegd.

21. Vroeger werd geadministreerd op zaaksniveau en konden onder 1 zaak meerdere onderzoeken vallen, later is dit fasegewijs omgezet in een registratie van het aantal aanvragen. Volgens informatie van de zijde van het NFI is de omvang van het werk dat op dit onderdeel, het onderzoek op het gebied van wapens en munitie, wordt verzet in de periode 2001-2004 zo goed als gelijk gebleven.

of daling ten opzichte van 2001 (index 2001=100). Uit deze overzichten valt allereerst op te maken dat in 2004 voor de korpsen Rotterdam-Rijnmond, Kennemerland, Utrecht en Midden- en West-Brabant de meeste en voor Gelderland-Zuid en Zaanstreek-Waterland de minste onderzoeken worden uitgevoerd.

In de tijd gezien is het aantal uitgevoerde onderzoeken het sterkst toegenomen in de korpsen die vallen in cluster 3 en cluster 5. Grootste stijgers zijn de korpsen Gooi en Vechtstreek en Gelderland-Midden. Korpsen waar het aantal onderzoeken sinds 2001 het minst zijn gestegen zijn met name Limburg-Zuid, Kennemerland en Zaanstreek-Waterland.

Wanneer we de ontwikkeling in de tijd per expertisegebied volgen zien we bij vrijwel alle korpsen hetzelfde beeld naar voren komen. Uitzonderingen hierop vormen de afnamen: van de aantallen verdovende middelen onderzoeken voor de korpsen Groningen, Limburg-Zuid, Brabant-Noord, Gelderland-Zuid en IJsselland, van de onderzoeken van vezels en textiel voor de korpsen Hollands-Midden, Groningen, Limburg-Zuid, Friesland en IJsselland, van de explosie- en explosievenonderzoeken voor de korpsen Gelderland-Midden en Twente, van de kras- indruk- en vormsporenonderzoeken voor de korpsen in Twente, Noord- en Oost Gelderland, Gelderland-Zuid, Fryslân, Flevoland en Zeeland, van de spraakonderzoeken ten behoeve van Brabant-Noord en Friesland en van de brandtechnische onderzoeken en onderzoeken van brandversnellende middelen voor Brabant-Noord, Gelderland-Zuid, Fryslân en Zaanstreek-Waterland.

2.10. Samenvatting

Het voorgaande leent zich het best voor een puntsgewijze samenvatting. Kort komen in deze paragraaf de voornaamste constatering van dit hoofdstuk over de beschikbaar en inzet van forensisch-technische expertise aan bod.

- De totale sterkte van de technische recherche binnen de 25 politiecorpsen omvat 673 fte. Ongeveer tweederde is direct betrokken bij het onderzoek op de Plaats Delict, 10% heeft een leidinggevende- of coördinerende functie en 20% is hoofdzakelijk in de tweede lijn werkzaam. Alle technisch rechercheurs hebben de vereiste vooropleidingen gevolgd.
- Zowel binnen de totale politiesterkte als binnen de totale recherchesterkte is het aandeel van de technische recherche zeer beperkt. Dat geldt voor de meest verstedelijkte regio's in wat sterkere mate dan voor de meer landelijke regio's.
- Twee op de drie medewerkers van de technische recherche is 46 jaar of ouder tegenover 35% bij de totale groep politiemedewerkers. Deze onevenwichtige leeftijdsopbouw heeft directe gevolgen voor de continuïteit van het Technisch Recherchewerk in de nabije toekomst.
- Of bepaalde forensisch-technische expertise binnen de technische recherche van een korps aanwezig is hangt mede af van de wijze waarop het technisch onderzoek binnen en tussen korpsen is georganiseerd. Alle korpsen beschikken over medewerkers die gespecialiseerd zijn in het uitvoeren van brandonderzoek. Andere veel voorkomende specialismen zijn kras-, indruk- en vormsporenonderzoek, dna-onderzoek en wapen- en munitie-onderzoek. In de meeste gevallen zijn de technisch rechercheurs maar een beperkt deel van de werktijd met

hun specialisme bezig. De fulltime specialisten binnen de korpsen houden zich vooral bezig met dactyloscopie, documentonderzoek, wapen- en munitie-onderzoek, kras-, indruk- en vormsporenonderzoek, bloedspooranalyse, brandonderzoek, verkeersonderzoek en beeldonderzoek.

- Het KLPD kent geen aparte afdeling forensisch-technische opsporing met eigen technische rechercheurs. Er bestaan wel plannen om in de nabije toekomst formatieruimte vrij te maken voor FTO-expertise omdat de regiokorpsen regelmatig niet in staat en/of bereid om hun TR-rechercheurs voor (steeds vaker voorkomende) grootschalige landelijke onderzoeken af te staan.
- Op dit moment beschikt het KLPD over één Forensisch Technisch Coördinator. Op korte termijn zullen nog vier coördinatoren aangesteld worden. Daarnaast heeft het KLPD binnen de verschillende diensten een aantal "specials" in de uitvoering van de forensisch-technische opsporing in dienst. Dit betreft expertise om de korpsen, maar ook de Nationale Recherche te ondersteunen bij de uitvoering van forensisch-technisch onderzoek. In totaal werken ongeveer 235 personen ten behoeve van deze ondersteuning van de forensisch-technische opsporing.
- De Dienst Logistiek van het KLPD fungeert als transporteur van 'Stukken van overtuiging' en DNA-materiaal. Sinds 1 januari 2005 verzorgt deze dienst ook het transport van stukken van overtuiging en documenten op het gebied van de dactyloscopie.
- De forensisch-technische expertise bij de KMar omvat op dit moment in totaal 15 rechercheurs, waarvan er 3 werkzaam zijn op Schiphol en 12 binnen de districten.
- De inzet van forensisch-technisch onderzoek binnen de FIOD-ECD is ondergebracht bij het team Opsporingsondersteuning en de groep Informatie Technologie. Dit betreft 43 fte gekwalificeerde technisch rechercheurs werkzaam binnen de specialismen dactyloscopie, IT-onderzoek, verdovende middelen- en documentenonderzoek (0.5 fte). Vanwege gebrek aan capaciteit dan wel het ontbreken van expertise wordt regelmatig een beroep gedaan op het NFI, de KMar of de technische recherche van naburige politieregio's (met name voor dactyloscopisch- en vuurwapenonderzoek).
- Binnen het Nederlands Forensisch Instituut waren in 2004 75.5 fte gekwalificeerde forensisch-technische onderzoekers werkzaam. De meeste specialisten zijn werkzaam op het terrein van milieu-, DNA- en vuurwapenonderzoek.
- Ongeveer tweederde van de zaken waarbij door de korpsen forensisch-technisch onderzoek wordt ingezet betreft zaken waarbij een verdachte moet worden opgespoord, bij 19% handelt het om echte zoekzaken, bij 9% om verificatiezaken en in 5% van de gevallen om klip- en klaarzaken. In totaal is de TR in 2003 bij ongeveer 85.000 zaken betrokken geweest. In 36% van de gevallen handelde het daarbij om een woninginbraak, bij 25% op een bedrijfsinbraak, 3% op een brand, 2% op diefstal met geweld, 2% op mishandeling en 1% op aanranding of verkrachting.
- In 2004 werden door het NFI 77.275 onderzoeken uitgevoerd voor de korpsen, een verdrievoudiging ten opzicht van de situatie in 2001. In de meeste gevallen handelde het om algemeen biologisch onderzoek, onderzoek verdovende middelen en toxicologisch onderzoek. Vergelijken met de situatie in 2001 is vooral het aantal algemeen biologische onderzoeken, toxicolo-

gische onderzoeken, glasonderzoek, algemeen milieu-onderzoek, machineschrift en printer-onderzoek, fysische technologie, verkeersongevallenonderzoek en beeldbewerking en biometrie sterk toegenomen.

Hoofdstuk 3

Toepasbaarheid, bruikbaarheid en rendement

3.1. Inleiding

Bij reguliere, veelvoorkomende zaken wordt over de aanvraag tot inzet van forensisch-technisch onderzoek op politieniveau beslist. Op basis van het aanbod van zaken en de beschikbare capaciteit binnen de technische recherche wordt vervolgens een afweging gemaakt of het wenselijk en mogelijk is om een FTO te starten. Vervolgens bepaalt de kwaliteit van het uitgevoerde FTO voor een belangrijk deel of het verderop in het opsporings- en vervolgingsproces bruikbaar is. Die kwaliteit wordt getoetst op het moment dat de officier van Justitie besluit (delen van) het uitgevoerde FTO in de bewijslast op te nemen. Strikt genomen volgt er nog een toetsingsmoment, namelijk ter terechtzitting, waar het aangevoerde technische bewijs, samen met het oordeel van de advocaat over de waarde van het bewijsmateriaal, voorliggen aan het oordeel van de rechter. In dit hoofdstuk pogen we de kwaliteit van het forensisch onderzoek op het niveau van de politie te belichten. Hierbij richten we ons vooral op de bruikbaarheid ervan verderop in de justitiële keten. Daarom wordt er, behalve aan oordelen door de politiekorpsen zelf over de kwaliteit, aandacht gegeven aan de visie van het Openbaar Ministerie daaromtrent. Toepassing, kwaliteit en bruikbaarheid dragen alle bij aan het rendement, ofwel aan de vraag wat het FTO nu precies oplevert. Hoeveel zaken worden er dankzij het forensisch onderzoek opgelost? Hoeveel verdachten worden er aangehouden, hoeveel ten onrechte verdachten worden er vrijgelaten? Is dit aantal maximaal, of zou het beter kunnen?

3.2. De positie van het FTO

Van oudsher gold het forensisch-technisch onderzoek als ondergeschikt aan het tactische gedeelte van het rechercheproces. Daar waar nader onderzoek noodzakelijk was om misdrijven op te lossen, volgden voornamelijk investeringen als het afnemen van verklaringen van getuigen, het verhoor van de verdachten, het bijeenbrengen van kennis van de politie zelf over modi operandi en het analyseren van patronen van actieve criminelen en dergelijke zaken meer. Het technisch onderzoek mocht dienen als ondersteuning van het tactische recherchewerk, bijvoorbeeld om verdachten tijdens de verhoren te kunnen confronteren met sporen en aanwijzingen die hem zouden kunnen verleiden tot het afgeven van een volledig bekende verklaring.

De laatste tijd echter neemt het forensisch-technisch onderzoek een steeds belangrijker plaats in in het opsporingsproces. Vrijwel alle politiekorpsen signaleren dit verschijnsel. Het is voor een belangrijk deel te danken aan de sterk verbeterde DNA-techniek en de nieuwe wetgeving op dat gebied, al is het beslist niet deze techniek alleen die het FTO een prominentere positie in het opsporingsproces heeft gegeven. Het hele FTO 'lift mee' op de resultaten en de belofte van het DNA-onderzoek. De toegenomen mogelijkheden van forensisch-technisch onderzoek bieden een steeds sterker alternatief voor de getuigenverklaring: goed uitgevoerd forensisch-technisch onderzoek liegt of vergist zich immers niet.

Al is het DNA-onderzoek op zichzelf een grote aanwinst voor het technisch opsporingsproces, het maakt de overige forensische technieken allesbehalve overbodig. Het gaat nog altijd om de combinatie van opsporingstechnieken die bijdraagt aan het oplossen van zaken. Een schoenspoor kan een indicatie geven voor een bepaalde verdachte, maar is op zichzelf doorgaans onvoldoende bewijs. Vindt men vervolgens DNA van een sigarettenpeuk, die op de plaats delict gevonden is, dat overeenkomt met het DNA van deze persoon dan maakt hem dat tot verdachte. De peuk op zichzelf zou daarvoor ook weer onvoldoende zijn. Bekend is het voorbeeld van criminelen die op hun plaats delict een of meer elders verzamelde peuken achterlaten om de politie te misleiden.

De grote toegevoegde waarde van de DNA-technologie is dat zij vaak uitsluitel kan geven in zaken waarbij reeds een mogelijke verdachte in beeld is gekomen. Daar waar *geen* indicatie is van een verdachte, is DNA een moeilijke richtinggever. Op veel plaatsen delict wemelt het immers van de DNA-sporen (ook niet-delictgerelateerd), terwijl andere sporen soms een veel duidelijkere relevantie hebben voor het onderzoek. Op de vraag welke vormen van FTO nu wel en welke niet of nauwelijks bijdragen aan de opsporing en de bewijsvergaring noemen veel politiekorpsen de dactyloscopie altijd nog als eerste. Het wordt op de voet gevolgd door het DNA-onderzoek, waarna meestal de schoen-, werktuig- en andere sporen worden genoemd. Natuurlijk is de bijdrage van het FTO sterk zaaksafhankelijk. Dacty en DNA spelen, behalve bij zeden- en (andere) geweldsdelicten, vooral ook bij veelvoorkomende zaken, de volumecriminaliteit²² (ofwel de HVC, High Volume Crime) een hoofdrol. Bij een brand of een ernstig verkeersongeval zijn vaak juist andere, soms zeer specialistische technieken van het grootste belang.

Het geuronderzoek wordt slechts door enkele politiekorpsen als belangrijk FTO-instrument genoemd, terwijl sommige andere korpsen het als methode noemen die juist niet of nauwelijks bijdraagt aan de opsporing. Handschoensporen, haar-, vezel- en laksporenonderzoek worden soms genoemd als methoden die erg tijdrovend kunnen zijn en betrekkelijk weinig toevoegen aan het tot een goed einde brengen van een zaak.

22 Volumecriminaliteit omvat vormen van niet-georganiseerde criminaliteit waarbij gemakkelijk kan worden vastgesteld wie de slachtoffers ervan zijn. De betrokken delicten zijn meestal eigendomsdelicten en gaan soms gepaard met fysiek geweld. Voorbeelden ervan zijn woninginbraken, diefstallen van/uit auto's, overvallen, straatroof. (Commissie van de Europese gemeenschappen, 2004).

Richtinggevend voor de waarde en inzet van het soort FTO is bovenal het type zaak. Of, zoals een korpschef opmerkt: "In type A-zaken is élk spoor van belang", waarbij we bij een type A-zaak, door sommige anderen ook wel 'prioriteit 1 zaak' genoemd, moeten denken aan moord en doodslag, zware zedenzaken, gijzelingen en ontvoeringen, ernstige geweldpleging tegen personen, en dergelijke. Over het algemeen echter voeren dacty en DNA de boventoon. Dit type sporen wordt bijna standaard verzameld, tenminste als men eenmaal besloten heeft een plaats delict op sporen te onderzoeken.

3.3. Kwaliteit en bruikbaarheid van het FTO

De bruikbaarheid van het FTO is van veel factoren afhankelijk. In de eerste plaats geldt natuurlijk de hoeveelheid en de kwaliteit van de sporen die de dader(s) hebben achtergelaten en of die sporen goed verzameld kunnen worden. Als er geen sporen zijn, of te vinden zijn, is er uiteraard ook geen FTO mogelijk. Als er maar weinig of alleen maar vage of onduidelijke sporen gevonden kunnen worden, is dat onherroepelijk nadelig voor de bruikbaarheid van het FTO, nog afgezien van de mate waarin die sporen al dan niet worden gewist of vervuild door specifieke omstandigheden of door hulpverleners, politiemensen, mogelijke getuigen, of wie ook maar de plaats delict heeft kunnen betreden vlak voor of na het incident.

In de tweede plaats is de bruikbaarheid van het FTO afhankelijk van het succes van het verzamelen van het door de dader(s) achtergelaten sporenmateriaal. Een plaats delict kan gecontamineerd zijn tussen feit en sporenafname, maar ook tijdens de sporenafname kan vervuiling optreden of kunnen sporen verloren gaan, hoe zorgvuldig men ook is.

In de derde plaats wordt de bruikbaarheid bepaald door de kwaliteit van de analyses die met de sporen worden uitgevoerd. Hoe worden sporen met elkaar in verband gebracht, wordt er voldoende gecommuniceerd met de tactische recherche om sporen te kunnen relateren aan mogelijke verdachten, wordt er op het juiste moment de juiste specialistische kennis of hulp ingeroepen?

Opvallend is dat de politiekorpsen hun technisch-recherchewerk over het algemeen als goed of zelfs als zeer goed beoordelen. Overigens is die kwalificatie vrijwel altijd gebaseerd op eigen, intern onderzoek daarnaar, áls dat onderzoek al plaatsvindt. Ook is de beoordeling van die kwaliteit moeilijk, aangezien een belangrijk deel van het FTO-werk zich 'buiten' afspeelt en specialistisch van aard is. Controle op het verloop van het onderzoek is daardoor beperkt, waardoor de blik onwillekeurig – en wellicht onevenredig sterk - op de succesvolle onderzoeken wordt gericht. Of het FTO 'goed' is uitgevoerd, is afhankelijk van de drie eerder genoemde factoren: zijn er sporen aanwezig, zijn de sporen succesvol verzameld, en ten slotte, zijn die sporen op een zinvolle manier geanalyseerd. Waar het precies misgaat, áls het misgaat, is niet altijd te zeggen: wordt een spoor onbruikbaar door de toegepaste verzamelmethode erop, dan kan dat aan de werkwijze liggen, maar ook aan het spoor zelf dat 'kennelijk' te kwetsbaar was om te kunnen worden veiliggesteld.

Een goede kwaliteit van het forensisch onderzoek *zelf* betekent niet per se dat het ook *bruikbaar* is voor de officier van Justitie om een zaak rond te krijgen, i.e. een wettig en overtuigend bewijs te leveren dat een verdachte het strafbare feit daadwerkelijk begaan heeft, dan wel een mogelijk ten onrechte verdachte persoon te ontlasten van het gepleegd hebben van strafbare feiten. Het is hier dat het overzicht van de politie op de kwaliteit van haar technisch recherchewerk ophoudt. Dit met uitzondering van de grote zaken, waar wel terugkoppeling plaatsvindt. Bij dit type zaken was de communicatie tussen Openbaar Ministerie en Politie er echter toch al wel, dus een evaluatie van het succes van de zaak ligt daarin voor de hand. Bij bulkzaken vindt er soms al geen terugkoppeling meer plaats van de tactische recherche naar de technische, mocht het technische werk eerder afgerond zijn dan het tactische, of omgekeerd (zie ook hoofdstuk vier). De meeste korpsen geven te kennen grote behoefte te hebben aan terugkoppeling, of in ieder geval aan meer communicatie(lijnen) tussen de tactische en de technische recherche en vanuit het Openbaar Ministerie. In enkele gevallen bieden korpschefs aan technisch rechercheurs de mogelijkheid, of moedigen dat zelfs aan, om als toehoorder – en dus niet alleen in de rol van getuige-deskundige bij ingewikkelde technische onderzoeken - aanwezig te zijn op een zitting van een zaak waarin hun werk een rol heeft gespeeld. Het bevordert niet alleen het inzicht in de wijze waarop welke onderdelen van het FTO nu feitelijk in de rechtszaal worden toegepast, het stimuleert ook de prestatiemotivatie van de rechercheurs die soms met betrekkelijk eenvoudig recherchewerk aan de basis hebben gestaan van wat zich daar voor hun ogen afspeelt: de terechtzitting van een verdachte.

3.4. Basispolitiezorg

In de spaarzame gevallen waarin de kwaliteit van het FTO ter discussie staat, wordt nogal eens gewezen naar de basispolitie. De expertise van de technisch rechercheurs wordt over het algemeen als ruim voldoende beoordeeld, al blijft bijscholing, vooral vanwege de snelle technologische ontwikkelingen op sommige terreinen, noodzakelijk. Bij de basispolitie echter, die vaak als eerste op de plaats delict aanwezig is, wil het nog wel eens ontbreken aan voldoende kennis van zaken. Vooral de praktische kennis, gebaseerd op ervaring, is soms te beperkt. Meer ervaren politiemensen weten goed hoe zij een plaats delict, of specifieke sporen, moeten veiligstellen en waar ze op moeten letten om de technische recherche zijn werk goed te kunnen laten doen. Minder ervaren politiemensen missen soms die kennis en routine of zijn te nonchalant.

3.5. NFI, NRI en overige ingeroepen expertise

Over de kwaliteit van de extern ingeroepen forensische expertise zijn de korpsen zonder uitzondering zeer tevreden. Misschien levert men zelfs een te hoge kwaliteit. Zowel het NFI als de dNRI bijvoorbeeld streven een hoge kwaliteitsstandaard na, waar dit door de aanvragers van de onderzoeken (de politiekorpsen) lang niet altijd nodig wordt bevonden. Soms is een indicatie al voldoende en blijkt de geleverde identificatie overbodig, want al voorhanden, of op andere wijzen gemakkelijk(er) te verkrijgen. Hoge kwaliteit betekent een grote aanslag op de beschikbare

capaciteit. Dit veroorzaakt soms lange wachttijden, vooral bij door het NFI ter hand genomen onderzoek. Deze wachttijden zijn een bron van grote zorg en ergernis bij de politiekorpsen alsook bij het openbaar ministerie. Bij de grote 'topzaken' kan het, met wat improviseren soms, heel snel gaan, maar bij het meer reguliere werk zijn wachttijden van zes weken of langer heel gebruikelijk. Overigens is daar verbetering in gekomen nu het NFI zich heeft gecommitteerd aan vaste lever-tijden voor bepaalde onderzoeken, door middel van de recent verschenen producten- en diensten-catalogus.

De bereikte kwaliteitsstandaard bij zowel NFI als dNRI wordt overigens gunstig beïnvloed doordat de sporen vaak zorgvuldig door de korpsen worden geselecteerd voordat zij worden doorgestuurd aan het NFI, of de dNRI, of een ander expertisebureau. Er kunnen immers lange wachttijden of hoge kosten aan verbonden zijn.

3.6. De visie van het Openbaar Ministerie

Om een beeld te krijgen van de opvattingen, meningen en suggesties voor verbetering ten aanzien van het forensisch-technisch werk van de politie zijn twaalf (meest recherche-) officieren van Justitie geïnterviewd, elk uit een ander arrondissement, verspreid over het land. Het semi-gestructureerde interview werd telefonisch afgenomen. Het bestond uit elf open vragen over kwaliteit, organisatie en samenwerkingsverbanden het FTO betreffende. Hoofdthema's waren de communicatiekanalen, de totstandkoming van beslissingen, de effectiviteit en efficiëntie van de verschillende vormen van FTO en de mogelijkheden voor benodigde oplossing van eventuele knelpunten. De twaalf geïnterviewde officieren van Justitie zijn zonder uitzondering tevreden over het door de technische recherche aangeleverde onderzoek en beoordelen de kwaliteit ervan als goed. Men beoordeelt de bijdrage van het FTO aan de opsporing en vervolging duidelijk als toenemend, en niet zelden, afhankelijk van het soort zaak, als doorslaggevend in het rond krijgen van de bewijslast. Het technisch bewijs wordt doorgaans gezien als 'hard' bewijs, minder subjectief. Uiteraard speelt technisch onderzoek in sommige zaken ook wel eens een ondergeschikte rol. Bij bekende verdachten en aanhoudingen op heterdaad, maar ook bij sommige drugszaken waarin overduidelijk is om welk type drugs het gaat. DNA en dacty leveren, zeker in kwantitatieve termen, nog altijd de grootste bijdrage aan opsporing en vervolging, maar sommige minder vaak voorkomende specialismen (brandonderzoek, verkeersongevallenonderzoek, wapen- en munitieonderzoek, bloedspooronderzoek) zijn evengoed onmisbaar. Een overschatte vorm van (technisch) onderzoek is, wat betreft de geïnterviewde officieren, het geurspooronderzoek²³ (zie ook Boksem, 2005; Broeders, 2003). Resultaten van geuronderzoek zijn doorgaans onvoldoende om de bewijslast rond te krijgen. Dit neemt niet weg dat dit type sporen door de politie als een grote hulp wordt gezien bij het op het spoor komen van een verdachte. Ook het kras-, indruk- en vormsporen-onderzoek lijkt bij de bewijslast en ter zitting geen grote rol te spelen, in tegenstelling tot de rol die het speelt in het rechercwerk zelf. Niettemin zijn de officieren van Justitie ruimdenkend in hun

23. Geuronderzoek behoort niet tot de oorspronkelijke lijst van forensische specialismen zoals geformuleerd door Broeders (2004), wiens inventarisatie leidraad is voor het onderhavige onderzoek. De expertise van dit type onderzoek ligt in feite bij de hond, en diens training uiteraard.

visie op de toepasbaarheid van het FTO. Elk spoor, elk sporenonderzoek is in beginsel welkom. Op voorhand is immers niet altijd te overzien wat later in de zaak misschien nog eens van pas kan komen. Zij bekommeren zich zodoende niet veel om de efficiency binnen de technische rechercheafdelingen, maar dat mag ook niet tot hun taken gerekend worden. Het FTO is sterk in ontwikkeling, de bijdrage aan de opsporing en vervolging wordt evident groter, ergo elk achtergelaten maar niet verzameld spoor is er een te veel, zo is de redenering. Er moet dus capaciteit bij.

Toch zien sommigen in, net als bij de politie, dat het niet altijd nodig is om tot het uiterste te gaan, zoals bij eenmaal in gang gezet technisch onderzoek veelal gebeurt. De communicatie hierover verloopt evenwel slecht, zo constateren verschillende respondenten. Uitslagen van technisch onderzoek komen nog wel eens als 'mosterd na de maaltijd', als er resultaten van tijdrovend onderzoek worden opgestuurd terwijl de zaak al lang rond is of zelfs al is afgedaan. Ook komt het voor dat verdachten uit voorlopige hechtenis moeten worden vrijgelaten omdat men nog wacht op resultaten van het NFI, of ten onrechte te lang worden vastgehouden. Navraag over deze afstemmingsproblematiek, zowel bij het NFI als bij de korpsen, leverde een beeld op van instanties die met name naar elkaar wijzen ten aanzien van de verantwoordelijkheid op dit punt. Het NFI verwacht van de korpsen en van het OM dat zij doorgeven wanneer verder technisch onderzoek omwille van het verloop c.q. afhandeling van de zaak niet meer noodzakelijk is, zodat het NFI haar analyses kan staken. De korpsen en het OM verwijten het NFI dat zij onderzoek oppakt of voortzet zonder bij de aanvrager te toetsen of nader onderzoek nog wel gewenst is.

Volgens verschillende respondenten zou er zou veel te winnen zijn door de lijnen tussen politie, OM en NFI korter te maken, en zodoende de verantwoordelijkheden en aansprakelijkheden inzichtelijker en transparanter te maken. In grote zaken, waar de samenwerking, zij het op ad hoc basis, vaak wel goed is georganiseerd, is de synergetische waarde van die samenwerking nu al overduidelijk. Wat verder van belang wordt geacht, is om de levertijd voor het laten uitvoeren van een DNA-*profiling* onderzoek op sporen of referentiemonsters sterk te verminderen. Met name de bemonstering van sporen is een tijdrovende aangelegenheid. Tot nu toe zijn er slechts twee geaccrediteerde laboratoria voor het opstellen van DNA-profielen²⁴. Een meer lokale organisatie daarvan zou een efficiencyverbetering kunnen opleveren.

Andere suggesties die worden gedaan zijn om de rapportages en conclusies van het NFI gemakkelijker interpreteerbaar te maken. Ook zou het wenselijk zijn om bij de politie altijd één technisch rechercheur bij een zaak te hebben die de verrichtingen van het NFI en hun rapportages volgt, en als aanspreekpunt kan dienen voor zowel openbaar ministerie als tactische recherche.

3.7. Kwaliteit in termen van kwantiteit

De meeste politiekorpsen hebben vrijwel geen zicht op het rendement van hun forensisch-technische inspanningen. Natuurlijk is men op de hoogte van de rol van het technisch onderzoek in de grote zaken, waar tactische recherche, Openbaar Ministerie en technische recherche nauw samenwerken, maar het betreft daar uitsluitend kwalitatieve, zaakspecifieke informatie.

24. Dit zijn het laboratorium van het NFI en het in Leiden gevestigde Forensisch Lab voor DNA Onderzoek (FLDO)

Terugkoppeling van het gebruik van FTO in veel voorkomende zaken is er, zoals gezegd, nauwelijks.

Men streeft ernaar rendementsverbetering te behalen door alleen die specialismen bij een bepaald type zaken in te zetten die in het verleden aantoonbaar hebben geleid tot succesvolle opsporing en vervolging. Hierbij wordt veelal een onderscheid gemaakt tussen 'prioriteit 1'-zaken en de volumecriminaliteit. Bij 'prioriteit-1'-zaken worden altijd zo veel mogelijk sporen verzameld en geanalyseerd (zie ook hoofdstuk 4). Er zal daarbij nooit sprake zijn van enige vorm van bezuiniging. De mogelijke capaciteitswinst behaalt men bij de bulkzaken.

Informatie van de korpsen

Er zijn enkele uitzonderingen op de regel van beperkte of ontbrekende informatiebeschikbaarheid over het rendement van het FTO. Er zijn zeven korpsen die in meer of mindere mate bijhouden wat het rendement van hun forensisch-technische inspanningen is. De vijf meest uitvoerige overzichten worden hier besproken: Utrecht, Brabant-Zuid-Oost, Haaglanden, Midden-West-Brabant en Gelderland-Midden.

In het jaar van rapportage 2003 blijken er in de regio Utrecht 9.869 verzoeken tot sporenverzameling en -onderzoek bij de technische recherche te zijn binnengekomen. Van deze verzoeken werd 7,8% niet TR-waardig geacht. In 9,9% van deze verzoeken werd geen TR ingezet vanwege een te laag verwacht rendement dan wel vanwege capaciteitsproblemen. Uiteindelijk konden in 52,8% van de 8.924 zaken waarbij TR werd ingezet sporen worden veiliggesteld.

Van vijf typen sporen heeft het korps Utrecht rendementsscores berekend. Het betreft de werktuigsporen, de dactylosporen, de schoensporen, de biologische sporen en de geursporen. Al deze typen zijn in sterk verschillende mate op plaatsen delict vertegenwoordigd, en ook de ophelderingspercentages verschillen sterk. Onduidelijk is overigens in hoeverre het oplossen van een zaak één op één gekoppeld is aan het type spoor.

Tabel 3.1. *Inzet van FTO en succespercentages per type spoor, volgens gegevens van de regiopolitie Utrecht, 2003*

Type spoor	Aantal zaken met type spoor	Percentage opgeloste zaken cq identificaties tov aantal zaken met type spoor	Aantal verzoeken tot spoorvergelijking	Percentage opgeloste zaken cq identificaties tov aantal verzoeken tot spoorvergelijking
Werktuigsporen	1907	4.3	189	43.4
Dactyloscopie	1004	13.9	1334	10.5
Schoensporen	750	0.5	107	3.7
Geur(sorteer)sporen	925	3.9	99	36.4
Biologische sporen	953	19.6	578	32.4

Het is lastig om de cijfers goed te interpreteren. Aan het succes van het sporenonderzoek gaat namelijk een belangrijk moment vooraf en dat is de beslissing om een spoorvergelijkend onderzoek daadwerkelijk uit te voeren. Die beslissing hangt weer samen met de inspanning die het kost om het spoor te verzamelen. Een biologisch spoor veiligstellen is ingewikkelder en tijdrovender

dan het nemen van een foto van een werktuigspoor, maar de kans op succes is ook veel groter. De cijfers in tabel 3.1 moeten dus niet verabsoluteerd worden, te meer daar zij gelden voor slechts één regio, maar zij geven niettemin wel een indicatie voor het rendement van deze vijf typen sporen.

Zoals veel korpsen ook in globale termen al aangaven, leidt het schoenspooronderzoek zelden *direct* tot het oplossen van een zaak. Hetzelfde geldt voor de werktuigsporen, maar onderzoek daarnaar wordt ook veel minder ingezet. Het zijn de dacty en de DNA-sporen die verreweg het meeste rendement opleveren.

Bij de regio Midden-en-West-Brabant zijn in 2003 in totaal 6.725 aanvragen voor FTO binnengekomen, waarvan 91,6% kon worden gehonoreerd. Het blijkt dat er in 40,5% van de woninginbraken en in 41,1% van de bedrijfsinbraken (waarvoor aangifte is gedaan) een verzoek werd ingediend.

Tabel 3.2. *Inzet van FTO en succespercentages per type spoor, volgens gegevens van de regiopolitie Midden-en-West-Brabant, 2003*

Type spoor	Aantal vergeleken sporen	Percentage identificaties
Werktuigsporen	56	42.9
Dactyloscopie	1068	9.7
Schoensporen	342	18.1 ^a
Biologische sporen	540	9.4

^aHet betreft hier geen identificatie, maar een 'positief resultaat'

Het rendement van het FTO is op andere wijze berekend dan bij het politiekorps Utrecht. Men gaat niet uit van zaken, maar alleen van aantallen sporen. Tabel 3.2 geeft een overzicht. Voor wat betreft de dactyloscopie blijken er 368 sporen naar de landelijke vingerafdrukkendatabank (HAVANK) te zijn gestuurd. Dit heeft geleid tot 60 identificaties (16,3%)²⁵. Daarnaast zijn er 700 sporen in het eigen databestand (TRIS) opgenomen, hetgeen heeft geleid tot 44 identificaties (6,3%). In het kader van het HVC-project zijn er 540 DNA-sporen opgestuurd naar het NFI. Van 441 daarvan kon een DNA-profiel worden bepaald (81,7%), hetgeen leidde tot 51 identificaties (9,4% van het totaal aantal biologische sporen, 11,6% van het aantal geslaagde opgestelde profielen). Schoensporen leidden in 18,1% van de 342 vergelijkende onderzoeken tot een 'positief resultaat'. Dat wil zeggen dat het spoor in principe bruikbaar was en er een proces-verbaal van is opgemaakt. De kwalificaties over identificatie van het spoor lopen uiteen van 'niet vastgesteld' tot en met 'zekerheid', maar zijn niet uitgesplitst. De regio Midden-en-West-Brabant heeft 56 werktuigsporen vergeleken met een werktuig. In 22 gevallen was overeenkomst 'niet vast te stellen'. In 11 gevallen was de overeenkomst 'zeker' en in 13 gevallen was die er 'zeker niet'. De overige

25. Berekeningen van de NRI/HAVANK laat een ander identificatiecijfer zien. Zet men het aantal identificaties af tegen het aantal 'sporenzaken' dan komt men op 16,7% rendement. Zet men het af tegen alle aangeleverde sporenzaken, dan vinden we 11,9%. Zet men het af tegen het aantal sporen waarop identificatie mogelijk was dan komt men op 23,7%.

gevallen zijn waarschijnlijkheden, uiteenlopend van 'zeer waarschijnlijk', via 'mogelijk', tot 'zeer waarschijnlijk niet'.

Tabel 3.3. *Inzet van FTO en succespercentages per type spoor, volgens gegevens van de regiopolitie Brabant-Zuid-Oost, 2004*

Type spoor	Aantal sporen	Percentage identificaties
Werktuigsporen	760	1.3
Dactyloscopie	903	8.3
Schoensporen	1292	0.2
Geur(sorteer)sporen	1125	5.3 ^a
Biologische sporen	1777	18.3

^aVan de 1125 geregistreerde geursporen zijn 90 geursorteerproeven gedaan, waarvan 66,7% positief

Tabel 3.3 geeft een overzicht van de identificatiepercentages per type spoor in 2004 bij de politieregio Brabant-Zuid-Oost. Gegevens over het aantal al dan niet gehonoreerde aanvragen zijn niet voorhanden. In totaal zijn 8.526 sporen verzameld in 3446 zaken, hetgeen heeft geleid tot 1.010 (11,8% van het totaal aantal sporen en 29,3% van het totaal aantal TR-zaken) identificaties.

Een enigszins vergelijkbaar beeld kan worden opgesteld van de politieregio Haaglanden. De cijfers hebben betrekking op het jaar 2003. Er zijn in totaal 15.536 sporen verzameld in 4.588 zaken waarbij de technische recherche is ingezet. In tabel 3.4 zijn de identificatiepercentages weergegeven (dat wil zeggen de identificatie van een spoor met een persoon) van de meest voorkomende type sporen, en waarvan deze percentages bekend zijn.

Tabel 3.4. *Inzet van FTO en succespercentages per type spoor, volgens gegevens van de regiopolitie Haaglanden, 2003*

Type spoor	Aantal sporen	Percentage identificaties t.o.v. aantal sporen
Werktuigsporen	160	2.1
Dactyloscopie	1532	7.0
Schoensporen	108	3.9
Geur(sorteer)sporen	431	onbekend
Biologische sporen	977	5.0

Het aantal identificaties op schoen- en werktuigsporen is verhoudingsgewijs veel hoger dan die van de regio Brabant-Zuid-Oost. Het aantal DNA-identificaties is daarentegen weer lager. Dit laatste kan te maken hebben met het verschil in jaar van meting. De DNA-databank was in 2004 natuurlijk alweer beter gevuld dan in het jaar daarvoor, hetgeen een grotere kans op identificatie oplevert.

Gelderland-Midden registreerde in 2003 45.469 misdrijven. Op 9% daarvan werd FTO ingezet. Met 4162 'TR-activiteiten' (4044 aanvragen) zijn 15.028 sporen verzameld, die in totaal tot 260 identificaties hebben geleid (6,4% van het aantal aanvragen, 1,7% van het aantal sporen) en 1.051 'positieve onderzoeken' (26,0% respectievelijk 7,0%). Van de drie getelde type sporen (DNA, dacty en geur) leveren de dactyloscopische sporen de meeste identificaties op, namelijk 16,7% tegen 6,2% voor het DNA-sporenonderzoek, en 2,8% voor het geurspooronderzoek. Het aantal 'positieve onderzoeken' is bij DNA wel aanzienlijk hoger, namelijk 36,6%, tegen 8,0% voor het geurspooronderzoek. (Voor het dactyloscopisch onderzoek wordt dit percentage niet berekend.)

Het is duidelijk dat informatie over rendement slechts summier en fragmentarisch voorhanden is. Meestal is er geen enkel inzicht in, soms houdt men overzichten bij van aantallen sporen en identificaties, maar verdwijnt het zicht op het uiteindelijke rendement verderop in de keten (is er een verdachte veroordeeld, of een ten onrechte verdacht persoon vrijgelaten) alsnog. De gegevens beperken zich over het algemeen tot identificaties, waarbij lang niet altijd duidelijk is wat onder een identificatie wordt verstaan. Gegevens over uitsluitingen (van verdachten, onderzoeksrichtingen, misdrijven) zijn er niet. Zijdellings rendement (het oplossen van meerdere zaken door het met behulp van FTO opsporen van een verdachte) wordt niet berekend.

De gepresenteerde resultaten laten zich mede om deze redenen slecht met elkaar vergelijken. Veel van de cijfers worden per korps op verschillende wijzen verzameld. Daarbij zijn veel cijfers afkomstig uit het bedrijfsprocessysteem van de politie, dat, zoals algemeen bekend is, redundante informatie bevat. Niemand kent de mate van redundantie precies, maar aangenomen mag worden dat die per korps sterk verschilt. De onvergelijkbaarheid van de cijfers tussen korpsen onderling betekent overigens niet dat zij niet waardevol zouden kunnen zijn voor *interne* vergelijking van aantallen en rendement, bijvoorbeeld over de jaren heen, mits redundantie, bias en meetcriteria binnen een korps min of meer constant kunnen worden geacht.

Landelijke informatiebronnen

Om bij het tekort aan informatie van de korpsen zelf toch iets (meer) te kunnen zeggen over het rendement van het FTO als geheel staan ons nog enkele informatiebronnen ter beschikking. In de inleiding kwam het onderzoek van De Poot e.a. (2004) al even ter sprake. Er werd geconstateerd dat in circa zeven procent van de door hen onderzochte opsporings- en zoekzaken het forensisch-technisch onderzoek bijdroeg aan het vinden van een verdachte. Dit cijfer dateert van voor de sterke opkomst van het DNA-onderzoek, althans van voor de tijd dat de DNA-databank enigszins gevuld begon te raken. Bovendien betreft de steekproef van De Poot e.a. een selectie van overwegend grote zaken die beslist niet representatief is voor het gemiddelde aanbod van zaken.

Wat betreft vingerafdruksporen blijkt uit gegevens van het KLDP over 2004 dat van 22,4% van de ontvangen zaken (3.896 in totaal) een identificatie met behulp van de vingerafdruksporendatabank Havank mogelijk was. Per zaak worden gemiddeld 1,9 sporen aangeleverd. Dit aantal van

3.896 aangeboden zaken is natuurlijk laag in verhouding tot het aantal verzamelde vingerafdruksporen en al helemaal in verhouding tot het aantal gepleegde misdrijven waarbij mogelijk vingersporen zijn achtergelaten (wat betreft 'inbraak' alleen al ruim 60.000 per jaar). Een uitgebreide voorselectie van mogelijk wel aanwezige maar niet verzamelde, en van wél verzamelde, maar niet ter identificatie aangeboden vingerafdruksporen heeft al eerder in het proces plaatsgevonden²⁶. Overigens is het aantal aan Havank aangeboden zaken, mede door gewijzigde wetgeving, sterk afgenomen de laatste jaren, waar het aantal identificaties procentueel gezien juist toenam (zie tabel 3.5)

Tabel 3.5. *Effectiviteit dactyloscopie, uitgedrukt in het aantal zaken dat aan de HAVANK database door de gezamenlijke politiekorpsen (inclusief het KLPD zelf) is aangeboden en het percentage identificaties per jaar.*

Jaar	Aantal aangeboden zaken	Percentage identificaties
1990	7.534	14.7
1991	8.550	18.0
1992	10.165	18.7
1993	10.521	16.4
1994	9.355	18.2
1995	9.013	21.6
1996	7.818	20.1
1997	7.571	15.1
1998	6.250	19.0
1999	5.269	21.4
2000	6.366	18.5
2001	4.576	22.1
2002	4.124	22.2
2003	4.074	22.6
2004	3.896	22.4

De korpsen verschillen sterk in het aantal zaken dat zij ter identificatie aanbieden en in de bijbehorende succespercentages. Zeven korpsen boden in 2004 minder dan honderd zaken aan (gemiddeld 35, tegenover gemiddeld 150 over alle korpsen). Hieronder vallen verscheidene grotere politieregio's, die soms ook zelf al toegang hebben tot de Havankdatabase (Haaglanden, Rotterdam-Rijnmond, Amsterdam-Amstelland en Utrecht). De identificatiepercentages zijn bij deze korpsen op twee uitzonderingen na allemaal bovengemiddeld. Een korps behaalt zelfs een identificatiepercentage van ruim 80%. Het lijkt erop of de korpsen die weinig sporen aanbieden lossen veel zaken zelf op, terwijl ze streng selecteren op mogelijk succes bij inzending ervan aan het KLPD. Soms worden sporen ingestuurd waarbij behoefte is aan een vorm van *second opinion*. Het aantal sporen per zaak dat de korpsen inzenden verschilt sterk. Het cijfer loopt uiteen van gemiddeld nauwelijks meer dan 1 tot 12 sporen per zaak. Het insturen van veel sporen betekent

26. Volgens opgave van het KLPD levert ongeveer 1 op de 10 bezochte PD's bruikbare dactysporen op, waarvan tussen de 10 en 20% kan worden geïdentificeerd.

niet per se dat ook een hoger identificatiepercentage wordt bereikt. Het succespercentage per spoor loopt uiteen van 2,0% tot 25,7%, met een gemiddelde van 11,6%.

Onlangs publiceerden Van der Beek & Tullener (2004) de eerste analyses van het Nederlandse *High Volume Crime*-project, waarbij sinds mei 2001 14027 DNA-monsters zijn geanalyseerd. Uit 69% van de monsters was een volledig DNA-profiel te halen. Bloedmonsters en kauwgom leveren de meeste volledige DNA-profielen op (82% respectievelijk 80%), sigarettenpeuken en speekselmonsters de minste (64% respectievelijk 35%). Van de succesvol verkregen DNA-profielen bleek 42% herleidbaar tot (andere) sporen en/of personen (Van der Beek & Tullener, 2004).

3.8. Rendementsstudies in het buitenland

Rendementsstudies op het gebied van de forensisch-technische opsporing in de internationale literatuur zijn schaars. Twee onderzoeken verdienen speciale vermelding daar zij enigszins aansluiten bij de hier gepresenteerde nationale resultaten.

Uit onderzoek van Rix (2004) onder 31 Britse politiekorpsen bleek dat van eenderde van de plaatsen delict die door een rechercheur werden bezocht vingerafdruksporen werden veiliggesteld, tegen 10% DNA-sporen en 9% schoensporen. Andere soorten sporen zijn niet in het onderzoek opgenomen. De percentages voor schoensporen en vingerafdrukken zijn nagenoeg gelijkgebleven in de vier jaren van onderzoek. Het percentage voor DNA-sporen is verdubbeld. De prestaties per korps verschillen sterk. Het hoogst scorende korps wist van 55% van de plaatsen delict vingerafdruksporen te verzamelen, tegen 20% voor het laagst scorende korps. De percentages voor schoensporen lopen uiteen van 2% tot 29%.

In Engeland is enige tijd geleden het zogenoemde *Pathfinder Project* uitgevoerd (Burrows & Tarling, 2004). Het project liep gedurende één jaar (van juni 2000 tot mei 2001) bij zeven *police divisions* in en rondom Manchester en Lancashire. Van de zich daar afspelende *volume crimes* (inbraak en diefstal uit en van auto's) werd nauwkeurig bijgehouden of de plaats delict door de technische recherche werd bezocht, of er sporen werden veiliggesteld en of dit leidde tot een identificatie. Tabel 3.6 toont de percentages per type spoor van het aantal plaatsen delict waarvandaan sporen konden worden veiliggesteld en het percentage identificaties. Circa 34% van de plaatsen delict werden bezocht, inbraken bijna allemaal (93%), diefstal uit motorvoertuigen het minst (10%).

Tabel 3.6. *Percentages per type spoor van het aantal plaatsen delict waarvandaan sporen konden worden veiliggesteld en die hebben geleid tot een identificatie, uit Burrows & Tarling, 2004*

Type spoor	Percentage bezochte plaatsen delict waarvandaan spoor veiliggesteld	Percentage identificaties t.o.v. aantal veiliggestelde sporen	Percentage identificaties t.o.v. aantal bezochte plaatsen delict
Vingerafdrukken	28	25	7.0
DNA – standaardmethode ^a	6	44	2.6
DNA – geavanceerd ^a	12	12	1.4
Schoensporen	15	3	0.5
Werktuigsporen	2	3	0.1
Totaal			11.6

a Geavanceerd wil zeggen dat van minimale hoeveelheden biologisch materiaal met speciale technieken, getracht werd een profiel te verkrijgen (ook wel genoemd: DNA low copy number / LCN).

Met behulp van de conventionele DNA-analysemethode kon van 60% van de monsters een bruikbaar profiel worden opgesteld. Bij de geavanceerde methode lukte dat in 18% van de gevallen. De onderzoekers noemen vier factoren die het identificatiecijfer nuanceren. In de eerste plaats is dat het feit dat soms meerdere identificaties te maken hebben met slechts een zaak (de eenheid van analyse bij ophelderingspercentages is 'een zaak' die uiteraard meerdere daders en meerdere delicten kan bevatten). In de tweede plaats werden er identificaties gevonden van mensen (onbevoegden) die weliswaar op de plaats delict waren geweest maar geen strafbaar feit bleken te hebben gepleegd. Verder kwam het voor dat het forensisch bewijs onvoldoende bijdroeg aan het oplossen van de zaak om het tot de verdienste daarvan te kunnen rekenen. Ten slotte werden er door het oplossen van een zaak nogal eens indirect meerdere andere zaken opgelost. Hiervoor corrigerend heeft het FTO bijgedragen aan het oplossen van 4.0% van het aantal volumecriminaliteitszaken, 3.3% met conventionele methoden (vingerafdrukken en 'gewone' DNA-analyse) en 0.7% met de meer geavanceerde methoden (de overige onderzochte sporentypen). Dit lijkt een mager resultaat, maar, zo stellen de onderzoekers, in het licht van het totaal aantal zaken van dit type dat wordt opgelost (9.9%) ziet de bijdrage van het forensisch onderzoek er toch heel anders uit.

Er is wel wat af te dingen op de generaliseerbaarheid van deze resultaten (en de onderzoekers benoemen die tekortkomingen ook zelf). Bovendien zijn de resultaten enigszins gedateerd, waardoor zij, zeker gezien de ontwikkelingen op het gebied van DNA-identificaties in Engeland, niet te generaliseren zijn naar het heden. Niettemin is het interessant om de vergelijking te maken en bijvoorbeeld te zien dat het succespercentage bij de vingerafdruksporen zeer dicht in de buurt komt van het meest recente Nederlandse cijfer (22.4%). Schoenspoor- en werktuigspooridentificaties zijn navenant laag.

3.9. Hét rendement van hét FTO

Een onderzoek uitgevoerd door TNO in opdracht van de regiopolitie Utrecht²⁷ beschrijft uitgebreid het appèl dat op de kennis en ervaring van rechercheurs wordt gedaan om op succesvolle en efficiënte wijze sporen te vergaren. Belangrijk is dat de rechercheur zich een beeld vormt van wat mogelijk gebeurd kan zijn en op basis daarvan gericht op zoek gaat naar mogelijke sporen, de zogenoemde abductie-methode²⁸. De rechercheur vormt verwachtingen op basis van zijn reconstructie en kiest vervolgens een zoekstrategie (keuze en volgorde van verzameling). Verschillende vormen van kennis zijn daarbij van belang: criminalistische kennis (bijvoorbeeld over modi operandi, of het feit dat inbrekers nogal eens gebruik maken van het toilet en de inhoud van de koelkast bekijken), kennis over het type sporen (biologisch, vezels, dactyloscopisch, wapens- en munitie, werktuigsporen, schoen- en bandsporen), kennis over de plaats delict (vluchtroutes, ondergronden), kennis over zoekstrategieën (volgorde van verzameling, kansen op vernietiging en contaminatie van sporen), kennis over de kansrijkheid van sporen (zie voorgaande alinea's), kennis over de technieken om sporen zichtbaar te maken en ten slotte over het veiligstellen van de sporen. Belangrijk bij het nemen van beslissingen over welke sporen nu wel en niet verzameld moeten worden, en ook over wanneer op te houden met verzamelen, is kennis over wat de kansen zijn op een verderop in de keten succesvol vervolg van het opsporingsproces. Die kennis is er nauwelijks en dat is mogelijk de reden dat sommige rechercheurs ervoor kiezen, om als eenmaal besloten is om sporen te gaan verzamelen op de plaats delict van een bulkzaak (een inbraak dus meestal) tot het uiterste te gaan, althans mogelijk verder dan wellicht nodig was geweest, aldus het TNO-rapport. Op het moment bestaan er geen algemeen erkende (formele) 'stopcriteria'. Ook ontbreekt een rangorde van type sporen op hun kansen op succes. Echter, niet alles is te formaliseren. Strafbaar handelen is even divers als elk ander menselijk handelen, en elke nieuwe plaats delict verschilt van de vorige. Daarbij kan een voor de onderhavige zaak onbeduidend ogend schoenspoor later ineens van cruciaal belang blijken te zijn in het oplossen van een heel andere zaak. Dit is evenwel geen bruikbaar uitgangspunt bij een verdere stroomlijning van forensische opsporingsprocessen.

Nog afgezien van de praktische moeilijkheden met betrekking tot het monitoren van de forensisch-technische verrichtingen is *het* rendement van *het* FTO in het algemeen niet vast te stellen. Er zijn zoveel momenten waarop daarvoor benodigde informatie verloren gaat. Of een juiste beslissing is genomen of niet over de inzet van FTO is naderhand nauwelijks nog na te gaan of te controleren. Als een zaak wordt opgelost is het vaak moeilijk om het exacte aandeel van het FTO daarin vast te stellen. Soms is de samen- en wisselwerking met de tactische recherche dermate intensief dat niet meer te zeggen is of de oplossing nu aan het FTO is te danken of niet. Soms ook is de samenwerking dermate mager dat het niet aan het FTO te wijten valt als het onderzoek onverhoopt is gestrand. Tot slot is moeilijk vast te stellen wat tot rendement moet worden gerekend. Dat identificaties daarbij horen lijkt geen twijfel. Ook het uitsluiten van verdachten of van misdrijven

27. TNO-rapport "Verkenning sporenonderzoek op de plaats delict", intern rapport, beperkte oplage, 2003.

28. Of, zoals een van de respondenten de werkwijze benoemd: "de methode van Holmes".

mag tot rendement worden gerekend. Veel lastiger ligt het bij indicaties. Hoe een tip aan het tactisch team te kwantificeren in termen van rendement? En aan wie komt de eer toe van het oprollen van een complete bende als dit het gevolg is van een bekennde verklaring van een enkele met behulp van FTO opgespoorde verdachte?

3.10. Het algehele beeld/samenvatting

Politiekorpsen en Openbaar Ministerie zijn het in opvallende mate eens over de toepasbaarheid, kwaliteit en bruikbaarheid van het FTO. Deze is hoog. Het vakgebied is sterk in ontwikkeling, enerzijds door nieuwe technieken, anderzijds door schaalverkleining – het feit dat men steeds minder sporen materiaal nodig heeft om toch tot indicaties of identificaties te komen. Niet zelden is het FTO van doorslaggevend belang gebleken in belangrijke zaken, of heeft het geleid tot spectaculaire resultaten in de strijd tegen de (volume)criminaliteit. Dactyloscopie en DNA-technologie lijken de grootste bijdrage te leveren aan het forensisch-technisch opsporingsproces, althans in termen van identificaties.

Het succes wordt echter gekleurd door een aantal specifieke factoren. In de eerste plaats onttrekt 'slecht' forensisch-technisch onderzoek zich gemakkelijk aan het zicht. Zo is meestal niet te zeggen of een 'onbruikbaar spoor' onbruikbaar is doordat het een slecht spoor was of doordat het onzorgvuldig werd vergaard. Legt een verdachte een volledig bekennde verklaring af, die naar alle waarschijnlijkheid niet meer wordt ingetrokken, en komt dit de technische recherche ter ore, dan wordt het FTO gestaakt en blijft onduidelijk of het nu 'goed' of 'slecht' was. In de tweede plaats bestaat er vrijwel geen zicht op het rendement van het FTO. De cijfers die er zijn, zijn nauwelijks onderling vergelijkbaar. Zowel politiekorpsen zelf als officieren van Justitie zijn daarvoor geneigd zich te concentreren op de zaken waarin het FTO wel succesvol is gebleken. Officieren van Justitie zijn blij met elk stuk van overtuiging, elk bewijsmiddel, dat hun zaak kan versterken. Onderzoek dat niet bijdraagt aan hun zaak is in hun ogen niet slecht uitgevoerd of onder de maat, maar eenvoudigweg van geen betekenis. Slechts een enkeling stelt de technische recherche stelselmatig op de hoogte van het verloop van de zaken. Dit ligt anders bij grote zaken, waar meestal intensief wordt samengewerkt en de terugkoppeling dus min of meer 'vanzelf' plaatsvindt.

Kwaliteitsverbetering van het technische recherchewerk zelf is volgens de respondenten te behalen door de basispolitie goed te instrueren (en dat onderricht vooral ook goed te onderhouden), opdat de plaats delict, juist in eerste instantie, zo zorgvuldig mogelijk wordt behandeld. Hierdoor zullen minder sporen verloren gaan en zullen deze ook op een doeltreffender manier kunnen worden verzameld.

Daarnaast is volgens de respondenten veel te winnen door de levertijden bij het NFI verder omlaag te brengen en door meer helderheid te creëren over werkprocessen rondom de uitvoering van technisch onderzoek. Soms gaat men bij het NFI te lang met het technisch onderzoek door,

waardoor het forensisch opsporingswerk in gevaar komt. Op dit moment bestaat er geen duidelijkheid over wie de verantwoordelijkheid heeft om het proces van technisch onderzoek te toetsen aan de voortgang van het gehele proces van een opsporings- c.q strafzaak.

Van groot belang blijven de bijzondere en soms tijdrovende forensisch-technische specialismen wel, naast de dactyloscopie en het DNA-onderzoek. Van minder belang, althans in termen van te verwachten rendement, en in ieder geval verderop in het opsporings- of vervolgingsproces zijn het geurspooronderzoek, het kras- indruk- en vormsporenonderzoek en sommig onderzoek naar verdovende middelen.

Verbetering van inzicht in het rendement van het FTO is wenselijk en wellicht mogelijk, bijvoorbeeld door het opstellen van richtlijnen en beslisbomen voor het sporenverzamelen bij bulkzaken, stroomlijning van de procedures en een betere, meer uniforme registratie, al zal het naar verwachting altijd buitengewoon moeilijk blijven om het rendement van het FTO in objectieve termen te kwantificeren. Zeker is dat het forensisch onderzoek gebaat zal zijn bij meer inzicht in het rendement om de bruikbaarheid verderop in de justitiële keten, maar ook de toepasbaarheid van het forensisch onderzoek verder te kunnen vergroten en verfijnen.

Een goed afgestemde inzet en toepassing van forensisch onderzoek draagt in belangrijke mate bij aan de kwaliteit van het uitgevoerde onderzoek. Die kwaliteit staat op zijn beurt aan de basis van een goede bruikbaarheid, waar de bruikbaarheid uiteindelijk bepalend is voor het rendement. Het is van het grootste belang dat de verbanden tussen toepasbaarheid, kwaliteit, bruikbaarheid en rendement goed zijn. Alleen bij de juiste beslissing tot inzet en toepassing van het FTO is kwaliteit haalbaar. Kwaliteit heeft alleen zin als het kwalitatief hoogwaardige forensische onderzoek ook daadwerkelijk bruikbaar is bij de opsporing van een verdachte (of het uitsluiten van een ten onrechte verdachte). Daarvoor dient het op tijd en bij de juiste personen ter beschikking te staan. Gegevens over rendement kunnen alleen teruggekoppeld worden naar de inzet en toepasbaarheid van het FTO, als dat rendement berekend kan worden en dus als de registratie van de bruikbaarheid systematisch en uniform plaatsvindt.

Hoofdstuk 4

Uitvoering van forensisch onderzoek

4.1. Inleiding

Na de meer globale uiteenzettingen over de reikwijdte van het forensisch-technische onderzoeksveld in termen van omvang en opbrengst willen we in dit hoofdstuk dieper ingaan op het proces van de forensisch-technische opsporing, bekeken vanuit de verschillende *functies* die binnen de technische recherche onderscheiden worden en de verscheidenheid aan *samenwerkingsverbanden* zoals die in de loop der tijd is ontstaan.

Onderwerpen die daarbij aan bod komen zijn de dagelijkse organisatie en sturing, de samenwerking met de tactische recherche, de samenwerking met NFI en OM, de samenwerking tussen de korpsen onderling, de oprichting van FSO's, alsook de inzet van andere instituten en bedrijven bij opsporing. Tot slot maken wij een inventariserende vergelijking met het buitenland.

4.2. De dagelijkse organisatie en sturing

Het vak van technisch rechercheur omvatte van oudsher vrijwel het hele scala aan activiteiten dat het forensisch-technisch onderzoek behelst, dat wil zeggen van sporen verzamelen tot analyse en rapportage. Met de ontwikkeling van het technisch recherchevak en de snelle wetenschappelijke ontwikkelingen daarbinnen, ontstonden echter al snel rechercheurs met taakaccenten, en later ook vakspecialisten of ook wel 'dieptespecialisten' genoemd. Zo langzamerhand beginnen er steeds meer functies binnen de TR te ontstaan (zie ook hoofdstuk 2), en beginnen die functies elkaar ook meer en meer uit te sluiten. De dieptespecialist verzamelt geen bulkzaaksporen meer, waar de bulkzaaksporenverzamelaar zich niet zal wagen aan *high tech* forensisch onderzoek of complexe misdaadreconstructies.

De technische recherche opereert op regioniveau. In het algemeen valt de afdeling technische recherche als afdeling onder een divisie (regionale) recherche die onder directe leiding van de korpschef staat. Slechts in een enkel geval wordt de technische recherche nog expliciet als 'ondersteunend' gepositioneerd. Een speciale plaats wordt ingenomen door de digitale expertise, alsook, in sommige gevallen, door de verkeersongevallenanalyse. Soms is het een aparte afdeling, soms is het ondergebracht als specialisme bij de technische recherche en soms ook als zodanig bij de tactische recherche. In één korps is het bureau digitale expertise ondergebracht bij

een aparte speciale afdeling 'interregionale samenwerking'. Bij twee korpsen wordt de digitale expertise thans formeel ondergebracht bij de technische recherche.

De organisatie binnen de afdelingen technische recherche wisselt nogal. Soms zijn er afzonderlijke units voor verkeersongevallenanalyse, dactyloscopie, DNA, wapens en techniek, speurhondgeleiders, falsificaten, milieu en veiligheid, beeldregistratie, sporencoördinatoren, luminolonderzoek, brand, drugfire, fotografen, laboranten, schoenen en banden, werktuigsporen, etcetera, maar meestal zijn de verscheidene (sub)disciplines formeel ongeordend gerangschikt binnen de afdeling. Een aantal korpsen werkt intussen met een frontdesk of frontoffice. Soms opereert het front-office ook al als eigenstandige unit binnen de technische recherche. De bedoeling daarvan is het beter, i.e. volgens daartoe opgestelde richtlijnen en prioriteringslijsten, kunnen controleren en toewijzen van de binnenkomende verzoeken. Ook de logistiek van de sporen wordt door het front-office waargenomen. Soms is ook de sporencoördinatie ondergebracht bij het front-office. In Utrecht bestaan concrete plannen voor het invoeren van ook een back-office. Dit back-office bestaat uit een forensisch expertisecentrum en een bureau digitale techniek.

In verschillende korpsen is de afgelopen jaren - en wordt op dit moment - nadrukkelijk aandacht gegeven aan functiedifferentiatie binnen de technische rechercheafdeling. In Noord-Oost-Gelderland bijvoorbeeld bestaat het streven om volgend jaar een technisch recherche-assistent specifiek voor HVC-zaken aan te nemen en in het daaropvolgende jaar toe te werken naar vijf à zes van deze assistenten. Bij een aantal andere korpsen is zo'n recherche-assistent al lang operationeel. Op deze manier kunnen de specialisten meer vrijgehouden worden voor de zwaardere zaken en werken zij minder vaak dan nu 'onder hun niveau'. Wel wordt het als belangrijk gezien dat de specialisten nog circa 20% van hun tijd meedraaien met de assistenten, zodat zij ook dichtbij het wat eenvoudigere PD-werk blijven staan. Sommige korpsen hebben de recherche-assistentie nader gespecificeerd. Zo kent een aantal korpsen intussen de functie van sporenhaler (Gelderland-Zuid bijvoorbeeld), terwijl sommige andere korpsen daarvoor voorbereidingen treffen (Gelderland-Midden, Rotterdam-Rijnmond, bijvoorbeeld). Het korps Rotterdam-Rijnmond gaat nog een stapje verder door vrijwilligers op te leiden en te trainen tot sporenhaler. Op die wijze wil men niet alleen alle woninginbraken kunnen bezoeken, maar alle inbraken.

Ook in de regio Midden-en-West-Brabant wordt gewerkt met een vorm van recherche-assistentie, de FTO-assistenten. De FTO-assistent is een medewerker die opsporingsbevoegd is en affiniteit heeft met het sporenonderzoek. Deze assistenten doen de onderzoeken en worden per district gecoacht door een vaste FTO medewerker van de regionale unit FTO. De lijnverantwoordelijkheid voor de assistenten ligt in het district. Sporen die nader onderzoek vergen of gecoördineerd moeten worden gaan naar de unit FTO. Voordeel van deze organisatievorm is dat het district over een vooraf bekende vaste capaciteit van medewerkers kan beschikken. Hiermee kunnen procedures, servicegerichtheid, sturing op bepaalde accenten (bijvoorbeeld geografisch, soort delict) beter geborgd worden. In Amsterdam-Amstelland ten slotte is een reorganisatie gestart waarbij de deskundigheden binnen de forensische techniek worden onderverdeeld in vier niveaus. Niveau 1 betreft de basiskennis en -vaardigheden van elke politieambtenaar. Niveau 2 betreft kennis

omtrent het uitvoeren van routinematige handelingen volgens procedures, onderverdeeld in een niveau 2a (laborant) en een niveau 2b (sporenzoeker). Bij niveau 3 gaat het om kennis over toepassing van meer specifieke methoden en technieken in een meer complexe omgeving en het identificeren van sporen. Het is verdeeld in een niveau 3a (generalist) en 3b (professional). Het vierde niveau is dat van het hoogwaardig specialisme. Het gaat hier om hoogopgeleide forensisch-technisch experts.

4.3. De onderscheiden functies binnen de technische recherche

Sporenverzamelaar/recherche-assistent

De functie van sporenverzamelaar of –zoeker of –haler is bedoeld om de technisch rechercheurs te ontlasten van veel routinematig (bulk)werk. Het meeste forensisch-technische onderzoek wordt ingezet bij inbraken, waarbij in eerste instantie gezocht wordt naar dadergerichte sporen, te weten dactyloscopische en biologische sporen (DNA). Vooralsnog komt de functie van sporenzoeker nog maar weinig in de praktijk voor, al lijkt er wel sprake te zijn van een opmars. Soms ook wordt de functie van recherche-assistent nader gespecificeerd als die van sporenhaler. De exacte omschrijving van het werk van de sporenhaler/recherche-assistent verschilt per korps. Tot de taken kunnen behoren: het zoeken volgens vastgestelde standaarden naar sporen op een plaats delict, het veiligstellen van aangetroffen sporen en deze overdragen, onderzoeksresultaten vastleggen in een rapportage, beheren van de voorraad middelen, signaleren van tekorten en indien nodig bestellingen doen, intakes verrichten bij de frontoffice (indien aanwezig) en algehele ondersteuning verlenen bij de uitvoering van technisch onderzoek.

Laborant

Het is meestal zo dat een rechercheur zelf zijn eigen verzamelde sporen in het laboratorium nader onderzoekt, voor zover dat mogelijk en nodig is uiteraard. Het splitsen van die functies (sporenverzameling en laboratoriumonderzoek) kan voordelen opleveren in termen van kwaliteit en kwantiteit. Het levert een efficiëntieverbetering op doordat gespecialiseerde rechercheurs zich niet meer hoeven te bekommeren om relatief eenvoudig (standaard) laboratoriumwerk. De functie van laborant komt weinig (in geïsoleerde vorm) voor.

Rechercheur

De functie van forensisch-technisch rechercheur, ook wel FTO-er genoemd, kent een aantal specificaties. Er worden senior FTO-ers onderscheiden van 'gewone' FTO-ers, maar ook bestaan er rechercheurs-A, -B en -C. De meeste korpsen hanteren twee functieniveaus van rechercheurs, de rechercheur-A (generalist) en de rechercheur-B (senior). In de formatie van Brabant-Zuid-Oost, Midden-West-Brabant, Fryslân en Groningen en in het plan daartoe van Utrecht wordt de rechercheur-C genoemd. De rechercheur-C (professional) heeft naast een ruime ervaring in het FTO-werk als geheel een specialisme ontwikkeld, en raakt in dat opzicht aan wat andere korpsen een vakspecialist noemen. De rechercheur-C wordt ook een coachende en ondersteunende rol aan de rechercheurs-B en -A toegedicht en heeft daarmee overlap met een coördinator plaats delict unit.

Het regiokorps Utrecht heeft in het kader van het daar lopende pilotproject Forensische Samenwerking in de Opsporing voorzien in een 'forensisch adviseur'.

Coördinator plaats delict unit

De coördinator plaats delict unit (CPDU) is een ervaren (senior) FTO-specialist die vanuit zijn brede kennis van het vak de meer complexe zaken op de plaats delict operationeel coördineert. Hij stelt prioriteiten bij het onderzoek op de plaats delict en bepaalt of hulp van buitenaf (van het NFI bijvoorbeeld) nodig is. De CPDU fungeert daarnaast als vraagbaak en coach voor de collega's in zijn ploeg.

De sporencoördinator

De functie van sporencoördinator is nog betrekkelijk nieuw binnen de technische recherche. Sommige korpsen hebben pas recent één of meerdere sporencoördinatoren aangesteld. De functie-inhoud moet daarom voor een belangrijk deel nog vorm krijgen in de praktijk. De sporencoördinator 'veredelt' de sporen door ze in relatie te brengen met andere sporen en ook met andere zaken. Vaak is de sporencoördinator het aanspreekpunt voor officieren van Justitie en medewerkers van het NFI en de NRI, maar ook onderhoudt hij contacten met sporencoördinatoren van andere korpsen en met de (eigen) tactische recherche. De sporencoördinator vervult daarmee ook een belangrijke rol bij de zogenoemde koppelzaken, waarin meerdere delicten, hun modus operandi, alsook meerdere sporen en personen met elkaar in verband worden gebracht. Het bijhouden van overzichten van de inzet en van het rendement van het FTO is bij sommige korpsen eveneens een taak van de sporencoördinator.

Vakspecialist

Vakspecialisten en senior vakspecialisten opereren in de tweede lijn. Dat wil zeggen dat zij niet primair op de plaats delict verschijnen, maar zich bemoeien met het vervolgonderzoek, het veredelen van sporen, het uitvoeren van analyses en het leggen van relaties. Daarbij kunnen bepaalde specialismen nodig zijn zoals dactyloscopisch- en DNA-onderzoek, wapen- en munitie-onderzoek, bloedspooronderzoek, documentonderzoek, beeldonderzoek, etcetera.

4.4. Besluitvorming over inzet

Het soort zaak bepaalt in belangrijke mate wie er over de inzet van forensisch-technisch onderzoek beslist. In formele zin beslist de officier van dienst. Bij veelvoorkomende criminaliteit echter komt hij zelden ter plaatse om de situatie in ogenschouw te nemen. De basispolitie kan een forensisch-technisch onderzoeker te hulp roepen om de officier van dienst te adviseren. De coördinator van de technische recherche, of de korpschef, besluit vervolgens, na weging van het nut, op basis van de aanvraag, het soort zaak en de beschikbare capaciteit of FTO wordt ingezet. Een aantal korpsen werkt daarbij met prioriteringslijsten, op basis waarvan de weging van de situatie wordt gemaakt. De prioriteiten verschillen per korps en zijn met name gekoppeld aan de omvang van de regio, het aantal zaken, en bepaalde beleidsoverwegingen van Openbaar Ministe-

rie en het betrokken regiokorps die een rol spelen bij de inzet van middelen. Bij zeer ernstige delicten komt de besluitvorming in samenwerking met de korpsleiding en veelal ook een officier van Justitie tot stand. Het gaat daarbij niet om de vraag óf FTO moet worden ingezet, maar veeleer om de vraag hoe extensief. Hierbij komt meestal ook de coördinator plaats delict unit in actie. Soms treedt de officier van Justitie als formeel leider op de plaats delict op, bijvoorbeeld om een huiszoeking of schouw te gelasten (zie ook Van Amelsvoort e.a., 2004). Variatie in besluitvorming over de inzet is derhalve alleen te vinden daar waar het gaat om veelvoorkomende zaken. Hieronder volgen enkele voorbeelden van prioriteitenlijsten die korpsen hanteren.

Gelderland-Midden hanteert de volgende criteria (de tekst is letterlijk overgenomen uit een brochure):

Prioriteit 1

Deze incidenten kennen de hoogste prioriteit. De TR reageert hierop onmiddellijk en altijd. Het gaat om:

- het aantreffen van een lijk met het vermoeden van een niet-natuurlijke dood;
- ernstig geweld tegen personen (w.o. moord, doodslag en ernstige zedenzaken);
- zware criminaliteit en terreurdaden;
- vermissing personen met inschatting misdrijf en jeugdigen beneden de 12 jaar.

Prioriteit 2

Deze incidenten kennen een hoge prioriteit. De TR verricht tijdens kantoortijd het onderzoek. De onderzoeksaanvragen zijn inpasbaar in een tijd-/werkschema:

- woninginbraken;
- bedrijfsinbraken;
- branden met indicatie brandstichting;
- verdovende-middelenonderzoek;
- voertuigidentificatie;
- documentonderzoek;
- vuurwapenonderzoek (drugfire);
- onderzoek voertuigen op wapens en/of drugs;
- vermissing personen (anders dan prioriteit 1).

Prioriteit 3

Dit zijn de zaken met de laagste prioriteit. Ze vergen veel mankracht in verhouding tot het vaak geringe resultaat. De TR verricht hieraan in principe geen onderzoek.

Het gaat om

- poging inbraak en insluiping
- inbraken in schuurtjes, kelderboxen, bouwketen en keetwagens, in scholen en clubhuizen met de indicatie 'kinderwerk'
- diefstal van of uit auto's
- joyriding
- vernieling.

Fryslân hanteert een *sterrensysteem*. Drie sterren zaken krijgen voorrang, worden volledig technisch onderzocht, 24 uur per dag. Het gaat om "moord/doodslag, zelfdoding, zedendelicten, diefstal met geweld en zware mishandeling (wapens)". Eén ster krijgen "eenvoudige mishandeling, diefstal, diefstal uit/van voertuig, vernieling, valsheid in geschrifte, doorrijden na aanrijding, reconstructie aanrijding, overige fraude, fotowerk/videowerk". Dit type delicten wordt niet bezocht tenzij er afspraken over gemaakt zijn omdat het delict onderdeel is van een of meer grotere onderzoeksprojecten. De overige delicten hebben twee sterren gekregen en worden tijdens kantooruren volledig onderzocht, tenzij bepaalde afspraken met de aanvrager anders voorschrijven. Het gaat om "brand woning, brand bedrijf, harddrugs, softdrugs, huiszoekingen, dievenvallen, metaaldetectie, milieudelicten". Inbraak woning en inbraak bedrijf hebben zowel één ster als twee sterren.

In **Utrecht** hanteert men de volgende lijst:

- *Categorie I* zaken (TR komt altijd): Moord/doodslag, zedenmisdrif, ontvoering/gijzeling, overval/afpersing, (niet-)natuurlijke dood, ernstig geweld tegen personen (vuurwapen).
- *Categorie II* zaken (TR komt altijd maar hierbij spelen rendement en capaciteit een rol): Overige geweldsdelicten, inbraak woning, inbraak bedrijf, vuurwapens/wapenbezit, bedrijfsongeval, vals geld/geschriften, brandstichting, verdovende middelen (groothandel), straatroof.
- *Categorie III* zaken (TR komt in principe niet): Diefstal van/uit voertuig, inbraak box, schuur etc., diefstal algemeen, brand, vernieling/graffiti, verkeerszaken, doorzoekingen, milieudelicten/hennepkwekerijen, foto-opdrachten/sociale fotografie.

Brabant Zuid Oost hanteert *vier prioriteitscategorieën* met weer andere criteria, en geeft daarnaast richtlijnen om te bepalen of er "een reële kans is dat dader-gerelateerde sporen [zullen] worden aangetroffen". Deze richtlijnen hebben betrekking op inbraken, waarbij nogal eens in overleg besloten moet worden of tot inzet van de TR moet worden overgegaan. Richtlijnen voor de kans op een succesvolle missie kunnen die discussie vereenvoudigen.

De criteria voor inzet, als ze er zijn, wisselen sterk, niet zozeer qua grote lijn, maar wel in details en in de mate van gespecificeerdheid. Soms is 'overleg' een duidelijk voorgeschreven onderdeel van de besluitvorming, soms worden meer gedetailleerde richtlijnen geformuleerd. Hieraan liggen naast pragmatische, zoals gezegd, ook beleidsmatige overwegingen ten grondslag. Een belangrijke factor is de 'aanwijzing voor de opsporing' van het college van Procureurs-Generaal daterend van maart 2003, waarin onder meer wordt gesteld dat *alle* inbraken in woningen door de technische recherche moeten worden onderzocht. Dit heeft het politiekorps Limburg-Noord er bijvoorbeeld toe gebracht om 'inbraken woningen' als eerste prioriteit (zij het alleen binnen kantooruren) aan te merken, naast de "kapitale delicten (moord, doodslag dan wel pogingen hiertoe), zedendelicten (verkrachting, incest), overige ernstige geweldsdelicten, verkeersongevallen met doden, beknellingen en/of ernstig gewonden en de vaststelling natuurlijke/niet-natuurlijke dood", waar men (uiteraard) wel 24 uur per dag voor uittrekt.

Alle korpsen geven voorrang aan het onderzoeken van zware misdrijven. Bij dit soort onderzoeken verwacht de aanvrager van onderzoek (dit kan zijn een TGO, het OM of de korpsleiding) bovendien dat "alles uit de kast gaat" in het belang van waarheidsvinding. Hier is vrijwel geen verschil in de kwaliteitsverwachting tussen opdrachtgever en opdrachtnemer (de forensisch-technisch onderzoekers). Bij veelvoorkomende misdrijven geldt nogal eens wat men willekeurig zou kunnen noemen: over inzet wordt ad hoc en door verschillende mensen op verschillend functie-niveau besloten.

4.5. De technisch-tactische keten

Op dit moment zijn de forensisch-technisch onderzoekers vooral ondersteunend ten behoeve van de tactische teams. Traditioneel wordt bij opsporingsonderzoek met name ingezet op de tactische recherche. Als deze lijn echter niet aansluit op het forensisch-technische werkt de keten niet optimaal. De kracht ligt volgens verschillende respondenten juist in het verder ontwikkelen van de initiërende kwaliteiten van FTO. De verhouding 'initiërend' ten opzichte van 'ondersteunend' ligt nu volgens één van de respondenten ongeveer op 20:80%. Dit mag volgens verschillende TR-hoofden verschuiven naar een accent op het initiërende: forensisch-technisch onderzoekers zouden een deel moeten zijn van de inventariserende teams en moeten samen met de teams de beslissingen nemen, in plaats van op afstand opdrachten doorgeseind te krijgen. De forensisch-technisch onderzoekers willen een gesprekspartner zijn in de keten. Dit is het toekomstbeeld voor verschillende korpsen, maar dit vereist wel een denkslag en ook een ander personeelsprofiel: er zal meer vraag komen naar hbo-opgeleide mensen, er is tijd nodig en veel investeringsgeld voor opleidingen. Verder zal er door de tactische teams meer geïnvesteerd moeten worden in informatie-uitwisseling met de technische rechercheurs: hier moeten goede structuren voor worden vastgelegd.

Risico van technologische ontwikkeling is dat een en ander in een juiste context geplaatst moet worden. De technische rechercheur zou meer tactisch moeten leren denken en de tactisch rechercheur moet meer op de hoogte zijn van de technieken. Forensisch-technisch onderzoekers zijn evenwel het zicht op resultaten van opsporingsonderzoek al kwijt wanneer de uitkomsten van het forensisch-technisch onderzoek naar het onderzoekend team gaan. Het is daardoor vaak onduidelijk of er wel of geen vervolgonderzoek op grond van het FTO-materiaal kon worden ingesteld, "De volgende zaak dient zich al snel aan". Terugmeldingen zijn er zelden, enkel incidenteel bij grote zaken, die ook in de media aandacht krijgen. FTO-medewerkers zien het schrijven van een proces verbaal als het voornaamst te behalen resultaat (een rapportage waar een ander weer mee verder kan).

Korpsen die voor op lijken te lopen in het innoveren van het forensisch-technisch onderzoek richting een meer initiërende rol zijn: Midden-West-Brabant, Brabant-Zuid-Oost, Utrecht, Amsterdam, Rotterdam-Rijnmond en Haaglanden. Deze korpsen hebben vanaf 2000/2001 grote stappen gezet. De andere korpsen zijn iets traditioneler ingesteld en hebben in mindere mate een versnel-

ling gekend in hun ontwikkeling van de technisch-tactische keten. Van belang is ervoor te zorgen dat de snelle ontwikkeling van de technische kant van opsporing gepaard gaat met een sterke tactische inslag en ontwikkeling. Waar eerst de tactiek de boventoon voerde, moeten de twee onderdelen thans veel meer op basis van gelijkwaardigheid samenwerken.

4.6. Samenwerking met andere korpsen

Samenwerking staat hoog op de agenda van veruit de meeste politiekorpsen. Er is een duidelijk besef dat samenwerking tijd- en kostenbesparend kan zijn. Soms is expertise nodig die een bepaald korps zelf niet in huis heeft. Beschikt een naburig korps wel over de betreffende kennis en kunde dan geeft men over het algemeen daaraan de voorkeur boven het inhuren van die expertise bij het NFI of bij een gespecialiseerd bedrijf. De lijnen zijn (letterlijk) korter, er is geen sprake van langdurige levertijden, het is snel en doorgaans gemakkelijk geregeld. De meeste respondenten geven aan dat deze praktische vorm van samenwerking tussen korpsen op zaaks-niveau meestal goed verloopt. Het regelen van *structurele* samenwerking daarentegen blijkt een stuk minder eenvoudig. Ad hoc samenwerkingsverbanden komen met gesloten beurs tot stand. Men helpt elkaar om niet. Bij reguliere samenwerking echter komt op enig moment de vraag van reciprociteit aan de orde. Levert het ene korps niet structureel in op het andere, ofwel staat de investering op den duur wel in verhouding tot het rendement? Is het fair om een al dan niet tijdelijk capaciteitsoverschot van het ene korps in te zetten ten behoeve van een structureel tekort bij het andere? Moet er in zo'n geval geen blijvende capaciteitsherverdeling plaatsvinden?

Een ander probleem betreft de coördinatie van de samenwerking. Bij tijdelijke samenwerking kan nu eens het ene korps, dan weer het andere de leiding nemen over de zaak en de benodigde samenwerking. Langdurige samenwerkingsvormen vragen om een geïnstitutionaliseerde vorm van coördinatie, om een vast aanspreekpunt van vraag en aanbod, van overzicht van beschikbare en inzetbare middelen. Bij een duaal samenwerkingsverband zal dit niet direct tot moeilijkheden aanleiding geven, maar bij ressortelijke samenwerkingsverbanden kan een korps dat die coördinatie naar zich toetrekt nog wel eens met scheve ogen van zijn burens te maken krijgen. Mede om die reden zijn het vooral de korpsen van gelijke grootte, en met ongeveer dezelfde aard van problemen die naar elkaar toetrekken. Naast deze fundamentele moeilijkheden gelden er ook meer praktische bezwaren. In sommige gevallen wordt de samenwerking bemoeilijkt door te grote verschillen in arbeidsvoorwaardelijke aspecten zoals verschillen in inschaling en compensatie van overuren. Een ander lastig punt bij samenwerking tussen korpsen zijn de verschillen in administratiesystemen. Doordat met verschillende systemen wordt gewerkt, is de samenwerking soms moeilijk administratief rond te krijgen.

Er zijn veel verschillende vormen van samenwerking te vinden tussen de 25 Nederlandse politiekorpsen. Deze samenwerking loopt uiteen van het tijdelijk en incidenteel uitlenen van specifieke kennis en/of personen aan een naburig korps, tot het op ressortelijk niveau coördineren en zo efficiënt en effectief mogelijk afstemmen van het forensisch-technisch aanbod op de vraag. Er lijkt

sprake van een soms ingewikkeld krachtenveld van behoefte aan autonomie op kleine schaal versus inzicht in de synergetische waarde van samenwerking, gesteld naast een behoefte aan autonomie op een hoger niveau, namelijk om minder afhankelijk te zijn van landelijk georganiseerde of beschikbare expertise. Ieder korps vindt daar zo zijn eigen weg in. Het ene korps stelt zich tevreden met wat leentjebuurt en de soms lange wachttijden van de landelijk ingehuurde expertise, andere korpsen slaan de handen ineen, leggen middelen bij elkaar om gezamenlijk dure en specialistische apparatuur in te kopen en proberen het hoofd te bieden aan de organisatorische moeilijkheden die grootschalige en structurele samenwerking met zich meebrengt.

Twee ressorten verdienen in dat verband bijzondere vermelding. In de eerste plaats is dat het ressort Zuid, bestaande uit de korpsen Limburg Zuid, Limburg-Noord, Brabant-Zuid-Oost, Midden- en West-Brabant, Brabant-Noord en Zeeland. Binnen dit ressort is een vergaande samenwerking op het gebied van onderlinge bijstand, drugfire en luminolonderzoeken gerealiseerd. Er is behoefte aan uitbreiding (verdieping) van het samenwerkingsverband, waarbij men voor de komende jaren denkt aan bloedsporenanalyse, werktuigsporen, documentenfraude, digitale fraude, milieuonderzoek en forensisch advies; dit alles vanuit het oogpunt van ontwikkeling van dieptedeskundigheid, ervaringsopbouw en efficiency. Men staat open voor een FSO-achtige organisatievorm, waarbij dus ook het NFI een geformaliseerde regionale rol krijgt toebedeeld. In de tweede plaats dient het ressort Zuid-West te worden genoemd. Het betreft de regio's Rotterdam-Rijnmond, Hollands-Midden, Zuid-Holland-Zuid en Haaglanden. Ook hier is sprake van vergevorderde samenwerking. Kennis, personeel en apparatuur worden 'belangeloos' (dat wil zeggen, het belang is wederzijds) uitgewisseld. In tegenstelling tot het ressort Zuid, bestaat er veel minder behoefte aan een dependance van het NFI. Het landelijk NFI is met zijn vestiging in Den Haag al dichtbij genoeg, zo luidt de redenering. Daarnaast is het streven toch zoveel mogelijk *self-supporting* te zijn in het coördineren, initiëren en afronden van het ressortelijk forensisch-technisch onderzoek.

De opleiding van specialisten vormt volgens de respondenten geen belemmerende factor in de interregionale uitwisseling van personen. Die basis is van iedereen hetzelfde. Wat wel kan uitmaken is het ervaringsniveau van personeel. Daar kunnen grote verschillen in zitten. Meestal wordt bij het vragen om burenhulp specifiek naar de inzet van een bepaald persoon gevraagd, wanneer men bekend is met de capaciteiten van die persoon.

Door operationele druk kiest men vaak voor het eerst behartigen van de belangen van de eigen regio. Regio's zijn ook bang om de autonomie te verliezen en om bij samenwerking met grotere korpsen meegezogen te worden in de drukte van elders.

Tabel 4.1. *Inventarisatie van samenwerkingsverbanden tussen korpsen en van de aard van deze samenwerking*

Rotterdam, Hollands-Midden, Zuid-Holland-Zuid en Haaglanden (FTO ressort Zuid-West)	Kennis, personeel en apparatuur worden 'belangeloos' (dwz, het belang is wederzijds) uitgewisseld. Dure apparatuur wordt gezamenlijk aangeschaft.
Rotterdam, Amsterdam en Utrecht	Gezamenlijk gebruik "3D-scan"
Amsterdam-Amstelland, Kennemerland, Zaanstreek-Waterland, Noord-Holland-Noord, Utrecht	Op het gebied van schoen- en bandensporen, werktuigsporen, drugfire en luminolonderzoeken wordt ressortelijk samengewerkt
Gooi en Vechtstreek en Flevoland Gelderland-Midden en Gelderland-Zuid	Project gaande voor een vergaande samenwerking /samenvoeging
Groningen, Drenthe en Fryslân	Uitwisselen van geavanceerde en actuele kennis over nieuwe ontwikkelingen op het gebied van FTO Drenthe verzorgt kras-, vorm- en indruksporenonderzoek voor Groningen en Fryslân
Midden West Brabant, Zeeland, Brabant-Noord, Brabant-Zuid-Oost, Limburg-Noord, Limburg-Zuid (FTO ressort Zuid)	Binnen het ressort is onder andere samenwerking op het gebied van onderlinge bijstand, drugfire en luminolonderzoeken. Er is behoefte aan uitbreiding (verdieping) van het dit samenwerkingsverband, waarbij men voor de komende jaren denkt aan: bloedsporenanalyse, werktuigsporen, documentenfraude, digitale fraude, milieuonderzoek en forensisch advies; dit alles vanuit het oogpunt van ontwikkeling van dieptedeskundigheid, ervaringsopbouw en efficiency.
Noord Oost Gelderland en IJsselland	NOG doet documenten voor IJsselland; IJsselland doet voor NOG alle werktuigsporen.

Gevraagd naar de mogelijkheden voor verbetering van de samenwerking dragen de korpsen veel verschillende ideeën aan. De verscheidenheid aan ideeën is exemplarisch voor de enorme diversiteit aan samenwerkingsverbanden en –behoeften die er bij de korpsen leeft. De meeste overeenstemming wordt gevonden in de suggestie meerdere FSO's (Forensische Samenwerking in de Opsporing) op te richten. Acht korpsen (buiten de twee korpsen waar op het ogenblik de pilot-FSO's lopen: Utrecht en Noord- en Oost Nederland) noemen die mogelijkheid. Vaak wordt de behoefte aan het aanstellen van een accountmanager hiermee in een adem genoemd. Verderop in het rapport wordt dieper op de FSO ingegaan. Op nummer twee staat de behoefte aan standaardisering van de informatiestromen en in het directe verlengde daarvan het afstemmen van de verschillende computersystemen en -software. Hiermee zouden veel van de eerder genoemde praktische problemen moeten kunnen worden tegengegaan. Om samenwerking verder te kunnen faciliteren is veel afstemming nodig. In de eerste plaats natuurlijk over inzet van mensen en middelen, en de aanschaf van kostbare apparatuur. Om altijd overal het benodigde specialisme voorhanden te hebben is een goede coördinatie van de (diepte)specialismen een voorwaarde. Kennisuitwisselingsprojecten (zoals er al vele zijn in de vorm van kwaliteitskringgesprekken, ervaringsdagen, en dergelijke) en regionale deskundigheidsbevordering vanuit het NFI, maar vooral schaalvergroting van de werkgebieden van regionaal naar ressortniveau zouden dat mogelijk moeten maken. Tot slot worden in de meer concrete voorwaardenscheppende sfeer nog enkele mogelijke

verbeteringen genoemd. Materialen die onderling uitgeleend moeten kunnen worden, dienen gelijksoortig te zijn uitgevoerd. Het geldt voor de inrichting en uitrusting van de voertuigen, de beschermingsmiddelen, de inrichting van de laboratoria en onderzoeksruimten, dezelfde software en communicatiemiddelen.

Al met al zijn de genoemde initiatieven en mogelijkheden voor verbeterde samenwerking gericht op schaalvergroting. Sommige politieregio's zijn te klein om het technische recherchewerk zelfstandig, of zelfs maar gedeeltelijk zelfstandig te kunnen verrichten. Dit betekent dat hulp elders moet worden ingewonnen. Nu gebeurt dat nog vaak op informele en incidentele basis, waardoor veelal onduidelijk is of de hulp geboden zal kunnen worden, en of dat ook op tijd zal kunnen gebeuren. Een goed gestructureerde vorm van samenwerking op ressortniveau lijkt dit probleem grotendeels te kunnen ondervangen, maar werpt tegelijkertijd een hele reeks aan nieuwe problemen op. Die problemen hebben vooral te maken met standaardisatie en coördinatie. Graag zou men minder beroep willen hoeven doen op het NFI, vooral vanwege de soms lange levertijden en de organisatorische rompslomp ervan. Een meer decentraal georganiseerd NFI zou in dat opzicht een grote sprong voorwaarts kunnen betekenen.

4.7. Samenwerking met het KLPD

De samenwerking tussen regionale politiekorpsen en het KLPD voor wat betreft de uitvoering van forensisch-technisch onderzoek, is er een van wederzijdse dienstverlening. De specialismen van het KLPD (zie paragraaf 2.4 voor een beschrijving) staan volledig ten dienste van de korpsen. Andersom ziet het KLPD zich regelmatig genooddaakt om bij grootschalige landelijke onderzoeken maar ook bij bijvoorbeeld onderzoeksactiviteiten van de afzonderlijke diensten, zoals de verkeersdienst van het KLPD, een beroep te doen op de capaciteit en deskundigheid van de regionale korpsen. Deze laatste vorm van samenwerking, waarbij het KLPD een beroep doet op de korpsen, heeft zich de afgelopen jaren in toenemende mate geformaliseerd. De inzet van forensisch specialisten in landelijke teams wordt vastgelegd in convenanten, met een duidelijke vermelding van de einddatum van de inzet. Voorheen werden deze afspraken veelal zonder schriftelijke bevestiging geregeld. De achtergrond voor deze formalisering is tweeledig. Enerzijds is er het gegeven dat niet alleen het aantal maar ook de omvang van landelijke onderzoeken is toegenomen, waardoor het KLPD vaker maar ook voor langere perioden een beroep doet op de experts van de korpsen. Anderzijds is er bij korpsen zelf een grotere terughoudendheid in het 'uitlenen' van forensisch-technische expertise vanwege een combinatie van prestatiedruk (prestatieconvenanten) en krappe bemensing op het terrein van FTO.²⁹

29. De prioriteiten van het KLPD en de korpsen komen regelmatig met elkaar in conflict. Zo is het al meer malen voorgekomen dat wanneer de verkeerspolitie van het KLPD bij een regiokorps aanklopt met de vraag sporenonderzoek te doen bij een vernield apparaat voor trajectcontrole, het korps weigert om deze vraag op te pakken omdat de activiteit niet op de regionale prioriteitenlijst voorkomt. Door gebrek aan capaciteit wordt inzet geweigerd. Soms wordt dan vervolgens besloten tot een verdeling van taken waarbij de regionale rechercheurs wel naar de plaats delict gaan voor het verzamelen van sporen, maar dat men vervolgens alles doorgeeft aan het KLPD voor verdere administratieve

Voor het KLPD wordt het hierdoor steeds moeilijker om landelijke FTO-teams te formeren. Het KLPD kan namelijk niet anders dan wat dit betreft op de korpsen te leunen, aangezien zij zelf enkel forensische diensten in huis heeft, maar (nog) geen eigen FTO-rechercheurs.

4.8. De Koninklijke Marechaussee

De Koninklijke Marechaussee (KMar) neemt een bijzondere positie in het geheel in. Op dit moment heeft zij geen zelfstandig opererende technische recherche. De technisch rechercheurs van de KMar zijn door middel van convenanten ondergebracht bij de regionale politiekorpsen. Zij hebben binnen de korpsen een taakaccent voor zaken die in de eerste plaats de marechaussee betreffen, maar draaien verder 'gewoon' mee met de technische recherche van de politie. Op die manier houden de KMar-rechercheurs hun kennis op peil, en hebben de politiekorpsen extra mankracht. Vluchthaven Schiphol genereert uiteraard nogal eens KMar-specifiek werk. Om die reden zijn er momenteel nog drie technisch rechercheurs speciaal daarvoor aan het werk. De KMar verkeert in reorganisatie en beraadt zich op dit moment over de rol en de vorm die het forensisch-technisch onderzoek in de toekomst binnen de KMar zou moeten krijgen.

4.9. De rol van het NFI

De rol van het NFI is veranderd in de afgelopen jaren, zo constateren de korpsen. Het instituut kijkt nu meer naar buiten en toont meer interesse voor de opsporing en de plaats delict. Dit wordt door de meeste korpsen als een positieve ontwikkeling gezien van de afgelopen vier jaren. Ook de nieuwe frontdesk van de NFI wordt als een verbetering gezien. Eerder werd gewerkt met verschillende contactpersonen, de frontdesk werkt efficiënter en zorgt voor overzicht. Ook over de producten- en dienstencatalogus is men positief. De standaardisatie is helder. Bij grotere wensen dan wat standaard geleverd kan worden, wordt nu een zogenoemd FIT-gesprek gevoerd, een forensisch intake gesprek, waarin redenen en afwegingen over en weer kunnen worden toegelicht.

Het enthousiasme over de vernieuwingen wordt mogelijk gevoed door de onvrede die er bij de korpsen heerste (en heerst) over de lange levertijden bij het NFI. Het is al verscheidene keren ter sprake gekomen. Elk initiatief dat daar iets aan zou kunnen veranderen, wordt met open armen ontvangen. Vanuit de korpsen zelf wordt nogal eens de suggestie gedaan dat het NFI vaak onnodig te lang doorgaat met haar onderzoek. In veel onderzoeken zou men genoeg hebben aan zogenoemde indicatierapporten. Dat zijn rapportages waarin *mogelijkheden* worden genoemd over modus operandi en/of mogelijke dader (opsporingsgericht), in plaats van *zekerheden*, ofwel identificaties en zo volledig mogelijke reconstructies (bewijsgericht). Het NFI zelf ontmythologiseert deze 'oplossing' onmiddellijk. Het risico bestaat dat korpsen de wankelende resultaten gaan verabsoluteren, hetgeen niet alleen ethisch niet verantwoord is, maar ook de reputatie van het NFI

afhandeling en het regelen van nader onderzoek. Met name deze laatste acties zijn namelijk tijdrovend en kunnen door de regiokorpsen vaak moeilijk worden opgebracht.

op den duur geheel zou ondermijnen. Niettemin zou het wel mogelijk zijn om onderdelen van het lopende onderzoek, die zijn afgerond, tussentijds prijs te geven aan de politie. Daarmee kan het opsporingsproces gebaat zijn, zonder dat er sprake is van 'half werk'.

Een ander initiatief van het NFI is het PONTIAC, dat staat voor Politie, OM en NFI: via Technische Infrastructuur Anders Communiceren. Doel van dit initiatief is om de informatie-uitwisseling met de aanvragers door middel van een digitaal loket te verbeteren. Een belangrijke eerste stap daarin is het snel definiëren en categoriseren van het NFI-aanbod in spoed-, standaard- en maatwerk. De doorstroom van standaardwerk kan op deze manier worden versneld en versoepeld. Voor het maatwerk blijft het FIT-gesprek het aangewezen instrument.

Forensische Samenwerking in de Opsporing (FSO)

De FSO is een kansrijk initiatief om aan de groeiende rol en betekenis van het FTO in het recherchewerk gestalte te geven. Dit kan overigens niet los worden gezien van de door veel korpsen beoogde schaalvergroting teneinde op meer constructieve wijze dan tot op heden het geval was samen te kunnen werken en van de tijd- en effectiviteitswinst die dat oplevert te kunnen profiteren. In het kort betekent de FSO dat het NFI door middel van een regionale of ressortelijke dependance participeert in de forensisch-technische samenwerkingsverbanden tussen een aantal politieregio's. Op het moment van schrijven lopen er twee pilotprojecten, een in Utrecht en een in Zwolle (als centrum voor de ressorten Noord- en Oost Nederland). De FSO krijgt daarin vooralsnog vorm door het laten participeren van twee forensische experts in een projectgroep, een van het NFI en een van het politiekorps. In overleg met een projectleider en de rechercheofficier van het OM wordt bepaald wat de recherche nodig heeft en wat en hoe snel het NFI daaraan kan bijdragen. Er wordt daarbij toegang tot COMPAS (het bedrijfsprocessysteem van het Openbaar Ministerie) verleend, zodat in de gaten kan worden gehouden in welk stadium van de vervolging een zaak verkeert en wanneer de eventuele zittingsdatum is. Hiermee kan de grootste horreur worden voorkomen, namelijk dat de resultaten van het FTO na deze datum pas beschikbaar komen. De FSO is vooral van toepassing op de grotere, technisch meer ingewikkelde zaken. De forensisch expert van het NFI kan snel op een plaats delict zijn, is goed op de hoogte van wat er te koop is aan technische mogelijkheden, kent de weg binnen het NFI, en kan daardoor snel en efficiënt de benodigde expertise inschakelen. De leidende gedachte achter de FSO is het korter maken van de lijnen tussen technische recherche en het NFI. Dit moet leiden tot minder bureaucratische dwalingen en drempelverlaging aan de ene kant, maar aan de andere kant ook efficiëntieverbetering door het vroegtijdig inhiberen van onnodige belasting van de capaciteit.

De landelijke sporendatabank

Een uniek samenwerkingsproject tussen het NFI en de NRI vindt zijn beslag in de Nationale Sporendatabank. In dit pilotproject wordt informatie uit de met DNA-profielen gevulde DNA-databank van het NFI gelegd naast gegevens uit Het Automatisch VingerAfdrukkensysteem Nederlandse Kollektie (HAVANK). Het project is gestart op 1 januari 2004 en loopt tot 1 oktober 2005. De bedoeling van het pilotproject is om te bekijken of de effectiviteit van de opsporing kan

worden verhoogd door het met elkaar in verband brengen van DNA- en vingerafdruksporen om zodoende de kans op identificaties van personen te vergroten en meerdere zaken, ook boven-regionaal, aan elkaar te kunnen koppelen. Het gaat vooral om het leggen van relaties tussen plaatsen delict en personen, zowel onderling als kruislings. Het pilotproject verkeert nog in uitvoeringsfase, maar zou, volgens een der projectleiders, wel 'veelbelovend' zijn. Het eerder besproken visiedocument van de Raad van Hoofdcommissarissen onderschrijft die opvatting.

4.10. Samenwerking met Openbaar Ministerie

Algemeen gesteld bepaalt de ernst en omvang van de zaken de mate en wijze van samenwerking tussen technische recherche en Openbaar Ministerie. Bij de meer eenvoudige bulkzaken is er zelden communicatie tussen technische recherche en Openbaar Ministerie. Dit is meestal ook niet nodig, tenminste gezien vanuit het oogpunt van het Openbaar Ministerie. Bij de grotere zaken kan het voorkomen dat officieren van Justitie contact opnemen met een van de technisch rechereurs om nadere uitleg of specificering van bepaalde onderzoeksresultaten. Bij grote en/of zware zaken vindt er, vaak al in een vroeg stadium, structureel overleg plaats tussen officier en team-leider.

Meestal wordt pas contact met de technische recherche opgenomen als er iets mis is, onduidelijk is, onbruikbaar is. Terugkoppeling van *positieve* resultaten gebeurt zelden. Slechts enkele arrondissementen investeren in een geconsolideerde vorm van communicatie tussen korpsen en Openbaar Ministerie, waarbij de wijze waarop de communicatielijnen zijn georganiseerd sterk wisselt. Soms is het een expliciet onderdeel van het takenpakket van de rechercheofficier, soms speelt deze in dat opzicht niet meer dan een formele rol. In een aantal gevallen heeft de opkomst van de DNA-technologie en het sterk toegenomen aantal verzoeken tot DNA-profilering geleid tot ter zake gespecialiseerde officieren, die als vast aanspreekpunt voor de politie fungeren en de vaste schakel vormen tussen Openbaar Ministerie en politie op dat terrein. Meestal echter komt de communicatie *ad hoc* tot stand, en alleen als die acuut gewenst is.

Overigens ligt er wat betreft de geïnterviewde officieren van Justitie niet alleen een taak voor het Openbaar Ministerie om de communicatielijnen met de technische recherche te verbeteren, ook de technische recherche zelf zou daar veel aan kunnen doen, bijvoorbeeld door het verloop van een zaak beter te volgen. Op die manier kan dan ook beter worden gewaarborgd dat bepaald technisch onderzoek op tijd, dat wil zeggen voordat de zaak ter zitting wordt aangebracht, binnen is.

Wie verantwoordelijk is, of zou moeten zijn, en wie nu precies hoeveel baat heeft bij een nauwere samenwerking tussen technische recherche en Openbaar Ministerie is moeilijk vast te stellen. Heel vaak lijkt de *ad hoc*-manier van samenwerken afdoende en naar tevredenheid te functioneren. In die gevallen waarin wordt geïnvesteerd in een meer gestructureerde vorm van samenwerking, of waarin men bereid zou zijn om dat te doen, wordt vanuit het Openbaar Ministerie de wens geuit tot meer helderheid over de communicatie tussen technische recherche en het NFI enerzijds en een (mede daardoor te verkrijgen) snellere levertijd van de onderzoeken anderzijds. De politie ziet duidelijk voordeel in een betere terugkoppeling van de uiteindelijke resultaten van

hun technisch forensische inspanningen, een inzicht dat overigens wordt gedeeld door de meeste arrondissementen. Het zou de kwaliteit van het forensisch-technisch onderzoek verder kunnen opvoeren en meer zicht kunnen verschaffen op het uiteindelijke rendement ervan.

4.11. Andere partners bij opsporing

Vrijwel alle korpsen roepen wel eens de hulp in van bepaalde gespecialiseerde bedrijven. Dat kan het geval zijn als de expertise niet bij het NFI aanwezig is. Het kan dan gaan om gasonderzoek, brandonderzoek en bouwtechnisch onderzoek. Instanties die daarbij worden ingezet zijn onder andere: NRI dacty (Havank), Gastec, GGD, brandweer, EOD, TNO (brandonderzoek), Universiteit van Leiden (antropologie), brand-speur en explosieven-honden, brandexperts expertisebureaus, schouwarts, SFOB, dienstluchtvaart, energiebedrijven, bouw- en woningtoezicht. Soms ook wordt tijdsdruk als argument genoemd om niet bij het NFI, maar elders aan te kloppen. Overigens vervult het NFI hierbij ook wel eens een makelaarsfunctie en adviseert en bemiddelt tussen aanvraag en dienstverlener.

4.12. De Nederlandse organisatie versus de organisatie van FTO in Engeland

De *Home Office Police Research Group* publiceerde in 1996 een uitgebreid evaluatierapport over het gebruik van forensisch-technisch onderzoek in het Verenigd Koninkrijk (Tilley & Ford, 1996). Het onderzoek werd in 1995 uitgevoerd bij een zorgvuldige selectie van 12 van de 41 politiekorpsen buiten Londen, alsmede bij (dependances van) de *Forensic Science Service* (FSS) en de *Metropolitan Police Forensic Science Laboratory*, welke laatste overigens intussen is gefuseerd met de FSS. Ofschoon het rapport nu natuurlijk gedateerd is, wordt het hier toch in extenso besproken omdat het interessant is om te zien dat veel, zo niet alle belangrijke conclusies die in het rapport getrokken worden van toepassing lijken te zijn op de huidige situatie in Nederland. Er bleek een grote variatie te bestaan tussen de onderzochte korpsen (*forces*) qua inzet. Het aantal bezochte plaatsen delict per forensisch rechercheur (SOCO's, ofwel *Scenes of Crime Officers*) liep uiteen van 334 tot 705 per jaar met een gemiddelde van 616, terwijl de verhouding aantallen rechercheurs op het aantal gemelde misdrijven uiteenliep van 1 op 2141 tot 1 op 5290 misdrijven per jaar. Zoals te verwachten verschilden de prioriteringen voor de inzet van FTO sterk tussen de korpsen. Bij sommige korpsen bepaalde de *Scientific Support Manager* waar FTO op werd ingezet, maar soms ook besliste de SOCO zelf hierover. Sommige korpsen lieten zich zelfs geheel leiden door wat de *First Officer Attending* adviseerde over inzet van FTO, sommige andere korpsen hadden richtlijnen of bepaald eigen beleid om het besluit tot inzet op te baseren, bijvoorbeeld de richtlijn om alle woninginbraken te bezoeken. De onderzoekers constateerden een omvangrijk tekort aan kennis bij de politie als geheel over de mogelijkheden van forensisch onderzoek, hetgeen de effectiviteit van inzet negatief beïnvloedde. Er bestond nauwelijks inzicht in (of toezicht op) de kwaliteit en het rendement van forensisch-technisch onderzoek. Als er al kwaliteits- en effectiviteitsonderzoek werd gedaan dan was het

niet-vergelijkend, intern uitgevoerd. Deze 'effectiviteitsonderzoeken' zijn allesbehalve betrouwbaar en valide. De onderzoekers zetten vervolgens uiteen dat het vrijwel onmogelijk is om een kosten-batenanalyse van forensisch-technisch onderzoek te maken. Ten eerste omdat de baten, in termen van opbrengst, bijzonder moeilijk eenduidig te meten zijn, maar ook omdat er geen vergelijking mogelijk is van hoe de situatie zou zijn zonder inzet van FTO.

De meeste van deze bevindingen hebben geen betrekking op de grote zware zaken, waarbij de besluitvorming over inzet geheel anders geregeld is, en de vraag naar kwaliteit eigenlijk niet aan de orde is, omdat die meestal gewoon 'goed' is.

Zoals gezegd zijn de gegevens enigszins verouderd, maar de overeenkomsten met de huidige Nederlandse situatie zijn frappant. Veelvuldig autonoom opereren (niet alleen op korpsniveau, maar ook op individueel persoonsniveau), een grote diversiteit qua inzet en beleid, en weinig, althans weinig betrouwbaar inzicht in kwaliteit en rendement.

Het Verenigd Koninkrijk maakt sinds de komst van de nationale DNA-databank een stormachtige ontwikkeling door op het gebied van FTO. Het *National Intelligence Model* is vol in ontwikkeling. Evaluatiestudies van (proef)projecten binnen dit programma worden wel gedaan, maar zijn nog bijzonder fragmentarisch van aard en tentatief geformuleerd. Daarop ingaan voert buiten de reikwijdte van dit rapport.

4.13. Samenvatting

Organisatie en proces van de forensisch-technische opsporing vertonen veel diversiteit bij de verschillende politiekorpsen. De technische recherche is van oudsher een autonoom opererend orgaan binnen de ook al ruimschoots autonoom opererende regiopolitie. Met de recent ingezette verschuiving van de rol van het forensisch-technisch onderzoek van ondersteunend naar initiërend, is een keur aan reorganisatieprocessen, afstemmingsprocedures en procedurewijzigingen op gang gekomen. Drie belangrijke veranderingen tekenen zich af. In de eerste plaats is dat een toenemende *functiedifferentiatie* van het vak van technisch rechercheur. De taken worden verdeeld in clusters van meer en minder specialistisch niveau, waarbij tevens rekening wordt gehouden met de locatie waar het takenpakket kan/moet worden uitgevoerd. Zo vinden we sporenhalers die uitsluitend op de plaats delict actief zijn, sporencoördinatoren die hun werk voornamelijk achter het bureau uitvoeren en laboranten en vakspecialisten die zich met name in het laboratorium of anderszins speciaal ingerichte werkruimte ophouden.

De functiedifferentiatie is een belangrijke voorwaarde voor de tweede belangrijke waarneembare beweging, namelijk die naar meer *onderlinge samenwerking*. De sterk toegenomen mogelijkheden die het forensisch-technisch onderzoek voor de opsporing biedt en de eveneens sterk toegenomen verwachtingen die er ten aanzien van het FTO door zijn ontstaan, hebben de behoefte aan schaalvergroting versterkt. De geïnventariseerde samenwerkingsverbanden lopen uiteen van eenvoudige vormen van 'burenhulp', tot op ressortniveau georganiseerde uitwisseling van kennis, materiaal en personeel. De roep om samenwerking, en in sommige gevallen betere samenwer-

king, reikt verder dan tussen de korpsen onderling. Binnen de korpsen is behoefte aan een betere afstemming van de technische met de tactische recherche. De twee kundes zouden een meer gelijkwaardig onderdeel van het rechercheproces als geheel moeten gaan vormen. De belangrijkste forensisch-technische partner *buiten* de researcheteams is het NFI. Samenwerking met het NFI bestaat er uiteraard al in allerlei vormen en maten. Globaal gesproken zou deze samenwerking verbeterd kunnen worden door de communicatiekanalen transparanter, inzichtelijker en gemakkelijker toegankelijk te maken. De lijnen moeten korter, heet het, iets waartoe de Forensische Samenwerking in de Opsporing reeds geslaagde pogingen doet. FSO raakt ook aan de samenwerking van korpsen en NFI met het Openbaar Ministerie. De samenwerking vindt nu voornamelijk *ad hoc* plaats, en lijkt vooral geïnspireerd door het type en de grootte en ernst van een zaak. Men is daar overigens tevreden mee, al wordt soms ook ingezien dat meer gestructureerde vormen van samenwerking een positief effect zouden kunnen hebben op vooral het rendement van het forensisch onderzoek.

De derde, minst gearticuleerde, verandering is de ontwikkeling van standaarden, protocollen, richtlijnen, procedures. Hierbij is de wens overigens vaak nog ver verwijderd van de realisering ervan, al wordt er op het gebied van PD-management (zoals geformuleerd door de ABRIO) en inzetcriteria voor FTO reeds belangrijke voortgang geboekt. De wens tot standaardisering, en uniformering, komt het sterkst tot uitdrukking in de behoefte de informatiestromen beter op elkaar af te stemmen. Hier ligt natuurlijk een belangrijke taak op het gebied van de ICT, maar het betreft ook werkwijzen, en vooral wijzen van informeren die in belangrijke bijdragen aan een succesvolle samenwerking.

Hoofdstuk 5

Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek gepresenteerd aan de hand van de onderzoeksvragen zoals die bij de start van het onderzoek zijn geformuleerd.

1. Hoe is forensisch-technische expertise bij de politiekorpsen georganiseerd, qua structuur en omvang?
De technische rechercheafdelingen van de politiekorpsen zijn verschillend van samenstelling. Er is sprake van een toenemende functiedifferentiatie. In totaal werken er 673 voltijds equivalenten (fte) bij de technische recherche in Nederland. Uitsplitsing van de sterkte per regiokorps is te vinden in tabel 2.1; de verdeling over de verschillende nu bestaande functies staat te lezen in tabel 2.2.
2. Welke forensisch-technische specialismen zijn binnen de korpsen aanwezig? Hebben alle korpsen een sporencoördinator en hoe geven de sporencoördinatoren invulling aan hun functie?
Brandonderzoek, documentenonderzoek, kras-, indruk- en vormsporenonderzoek, DNA-onderzoek en dactyloscopie zijn de forensische specialismen die het meest beschikbaar zijn bij de technische rechercheafdeling van de korpsen. In totaal zijn 29 van de voorgelegde 39 specialismen bij één of meer korpsen vertegenwoordigd (zie tabel 2.4).
Alle korpsen hebben een of meer sporencoördinatoren in dienst. De functie is nog in ontwikkeling en wordt niet door alle korpsen op dezelfde wijze vormgegeven. De sporencoördinator blijkt in een grote behoefte te voorzien, als aanspreekpunt en schakel tussen verschillende personen en instanties die betrokken zijn bij de opsporing.
3. In welke mate maken politiekorpsen gebruik van forensisch-technisch onderzoek, en van welke vormen?
Forensisch onderzoek wordt, waar de capaciteit dat toelaat, zoveel mogelijk ingezet. Vanwege de soms beperkte capaciteit wordt met prioriteringslijsten gewerkt (voorbeelden daarvan zijn te zien in paragraaf 4.4). De prioriteringen komen binnen de veiligheidsdriehoek tot stand waarbij rekening wordt gehouden met landelijk beleid (uitgevaardigd door het college van Procureurs-Generaal) en lokaal (gemeentelijk) beleid. De korpsen wisselen sterk qua inzet van specialis-

men. Het ene korps zet vrijwel 'standaard' dactyloscopie en DNA-onderzoek in, het andere legt, al dan niet daarnaast, veel nadruk op schoen- en werktuigsporen. Een belangrijk onderscheid hierbij moet worden gemaakt in type en zwaarte van de zaak. Bij ernstige delicten wordt al het nodige en vaak ook mogelijke ingezet bij de sporenverzameling en -analyse.

4. In welke gevallen wordt forensisch-technisch onderzoek ingezet? In welke gevallen niet? Wanneer wordt het forensisch-technisch onderzoek uitgevoerd door de basispolitiezorg en wanneer worden de specialisten erbij betrokken? Zou forensisch-technisch onderzoek in meer zaken toegepast moeten worden? Waarom gebeurt dat niet?

De inzet van forensisch-technisch onderzoek gebeurt veelal aan de hand van prioriteringslijsten. De beschikbare capaciteit speelt bij de keuze voor inzet een rol. In die gevallen waarin de vraag naar FTO te groot is voor de beschikbare capaciteit, beslist de korpschef. De prioriteringslijsten voorzien ook in richtlijnen voor die gevallen waarbij FTO als regel niet wordt ingezet. Exacte gegevens over inzet van welk type FTO bij welk type zaak is ingezet, zijn niet voorhanden omdat het niet wordt geregistreerd. Inzet van FTO komt het vaakst voor bij woninginbraak (36%), gevolgd door bedrijfsinbraak (25%), brand (3%), diefstal met geweld (2%), mishandeling (2%) en zedenmisdrijven (1%).

De basispolitiezorg voert geen forensisch-technisch onderzoek uit. Wel kan zij een belangrijke bijdrage leveren aan het veiligstellen van sporen en het voorkomen van contaminatie van de plaats delict, doordat zij meestal als eerste op een plaats delict aanwezig is. Specialisten worden ingezet bij ernstige en kapitale delicten, maar ook bij bepaalde typen delicten die vanwege hun aard vragen om specialistische technieken, zoals branden, verkeersdelicten, documentenfraude, computerfraude, en dergelijke.

Bij elk delict waarbij in theorie sporen kunnen achterblijven, kan de inzet van forensisch-technisch onderzoek nuttig zijn. Dat dat niet altijd gebeurt, ligt aan beperkte capaciteit.

5. Hoe komt de beslissing tot stand om forensisch-technisch onderzoek in te zetten? Welke argumenten/factoren/personen spelen bij die beslissing een rol?

Formeel beslist de officier van dienst over de inzet van forensisch-technisch onderzoek. Bij veelvoorkomende criminaliteit echter kan de basispolitie al besluiten dat een aanvraag voor forensisch-technisch onderzoek niet nodig of niet zinvol is: bij aanhoudingen op heterdaad, bij direct bekende verdachten waarbij de indruk bestaat dat die verklaring niet zal worden ingetrokken, in gevallen waarbij er weinig of geen bruikbare sporen te verwachten zijn, bij delicten waarbij de technische recherche in beginsel niet ter plaatse komt. Komt een aanvraag binnen, dan geldt in de eerste plaats de ernst van het delict als criterium voor inzet. Soms kan in overleg met de sporencoördinator worden besloten dat forensisch-technisch onderzoek ook bij een licht vergrijp gewenst is, bijvoorbeeld omdat het licht zou kunnen werpen op andere, nog lopende zaken. Bij zwaardere zaken speelt ook de officier van Justitie een rol, die kan gelasten dat er meer, of bepaald forensisch-technisch onderzoek wordt uitgevoerd.

6. Welke opleiding/achtergrond hebben forensisch-technische rechercheurs, en in hoeverre zijn basispolitiefunctionarissen geschoold om forensisch-technisch werk te verrichten.
Het opleidingsniveau van forensisch-technisch rechercheurs loopt uiteen van geen specifieke opleiding (in het geval van de sporenhaler die als vrijwilliger werkt) tot aan academisch geschoolde specialisten. De toenemende functiedifferentiatie binnen de technische recherche stelt specifiekere opleidingseisen aan degenen die de functies (moeten gaan) vervullen. Over het algemeen functioneren uitvoerende rechercheurs op MBO-niveau, waar voor coördinerende taken vaak een HBO-niveau vereist is. Op dit moment hebben veel rechercheurs het vak in de praktijk geleerd. Basispolitiefunctionarissen leren in hun opleiding om op plaatsen delict rekening te houden met de mogelijke komst van technisch rechercheurs. Soms worden zij door de technische recherche door middel van stagedagen extra getraind in specifieke vaardigheden. Zij voeren zelf geen forensisch-technisch onderzoekswerk uit.
7. Is er samenwerking op dit gebied met het NFI en met andere korpsen, hoe verloopt die samenwerking?
Kennissuitwisseling vindt voor een belangrijk deel 'terloops' plaats door middel van de vele kleinschalige capaciteitsgerelateerde samenwerkingsverbanden, alsook door de grootschaliger expertiseuitwisseling tussen de korpsen. Daarnaast lopen er kennissuitwisselingsprojecten in de vorm van kwaliteitskringgesprekken, ervaringsdagen en workshopachtige bijeenkomsten. Het NFI draagt actief bij aan regionale deskundigheidsbevordering.
8. Wat valt er te leren van de wijze waarop forensisch-technisch onderzoek in het buitenland (o.a. Engeland, Canada) georganiseerd is?
De veelvormigheid van de organisatie van het FTO in eigen land op dit moment maakt vergelijking met het buitenland tot een lastige zaak. Engeland is nochtans een van de meest sprekende voorbeelden. In Engeland is veel geïnvesteerd in verbetering van de organisatie van het FTO, hetgeen zijn beslag heeft gekregen in het *National Intelligence Model*. Het Engelse voorbeeld heeft een grote plaats gekregen in het visiedocument van de Raad van Hoofddcommissarissen, waarin een schets wordt gegeven van waar het in de nabije toekomst met de forensische opsporing naartoe zou moeten. Saillant gegeven in dit verband is dat de situatie in Engeland in 1996, zoals blijkt uit onderzoek dat in dat jaar is uitgevoerd, zeer sterk lijkt op de situatie nu in Nederland.
9. Hoe staat het met de kwaliteit (bruikbaarheid) van het uitgevoerde forensisch-technisch onderzoek? Wat is de bijdrage van forensisch-technisch onderzoek aan opsporing en vervolging?
De kwaliteit van het forensisch-technisch onderzoek is hoog. Zowel de politiekorpsen zelf als (een steekproef van) officieren van Justitie zijn die mening toegedaan. Dankzij die hoge kwaliteit is ook de bruikbaarheid goed. De bijdrage van het forensisch-technisch onderzoek aan de opsporing en vervolging is echter nauwelijks vast te stellen, omdat het ontbreekt aan (uniforme) registratie op dat punt. Lang niet alle politiekorpsen houden bij wat het rendement van de forensisch-technische inspanningen is, terwijl terugkoppeling van informatie van verderop in de

justitiële keten, bij veelvoorkomende criminaliteit in elk geval, nauwelijks voorkomt. Dit ligt geheel anders bij de zware en/of grote zaken, waarbij wel zicht bestaat op het succes van de inzet van het forensisch-technisch onderzoek. Afgezien van een gebrekkige registratie zijn rendementsmetingen van forensische opsporing heel moeilijk te maken. Naast identificatie van daders, vallen ook uitsluitingen van ten onrechte verdachten onder rendement, alsook indicaties aan de tactische recherche. Reconstructies van misdrijven zou men eronder kunnen rekenen, en hoe moet het oplossen van een eenvoudige bedrijfsinbraak zich verhouden tot het oplossen van een ingewikkelde moordzaak of het oprollen van een bende? Hoe ingewikkeld ook, inzicht in rendement is zeer gewenst. Het kan een duidelijker richting geven aan de beslissingen over inzet van FTO dan nu het geval is.

10a. Welke vormen van forensisch-technisch onderzoek leveren wel en welke (nauwelijks) of geen bijdrage aan opsporing en vervolging? Wat zijn daarvan de redenen?

De forensisch-technische technieken die de grootste bijdrage aan opsporing en vervolging leveren zijn de dactyloscopie en het DNA-onderzoek. Deze technieken worden veruit het meest toegepast, terwijl zij verhoudingsgewijs ook het vaakst tot een positief resultaat leiden. Dat neemt niet weg dat sommige, meer exotische technieken ook van groot belang kunnen zijn in specifieke, weinig voorkomende zaken (bijvoorbeeld bij branden, lijkvindingen, complexe verkeersongelukken met dodelijke slachtoffers). Van minder belang lijken routinematig onderzoek naar verdovende middelen, het kras-, indruk- en vormsporenonderzoek en het geurspooronderzoek. Deze laatste twee forensische technieken zijn niet zozeer nuttig voor de bewijsvoering in een zaak (de identificaties zijn beduidend minder 'hard' dan bijvoorbeeld een DNA-profielmatch), maar zij kunnen de politie wel degelijk ten dienste staan bij het rondkrijgen van een zaak, doordat dit type onderzoek wel vaak indicaties geeft over welke richting in te slaan en waar verder te zoeken, of waar juist niet.

10b. In welke gevallen (type zaak, kenmerken van de zaak) levert forensisch-technisch onderzoek wel en in welke gevallen levert het (nauwelijks of) geen bijdrage aan opsporing en vervolging? Criteria voor de bijdrage van forensisch-technisch onderzoek aan opsporing en vervolging zijn de ernst van gepleegde feit, de aanwezigheid van bruikbare sporen en de proceshouding van de verdachte. Bij lichte vergrijpen komt de technische recherche doorgaans niet in actie. Het gaat daarbij om zaken als vernieling, niet-gekwalificeerde diefstal, joyriding, hennepkwekerijen, en dergelijke. De ernst van het feit staat daarbij niet in verhouding tot de te leveren forensisch-technische inspanningen. De bijdrage van het forensisch-technisch onderzoek is afhankelijk van de kwaliteit van de achtergebleven sporen. Bij sommige delicten is forensisch onderzoek niet aan de orde omdat er geen sporen zijn of omdat die er niet toe doen (wederspansigheid, meened, schennis der eerbaarheid, bigamie, en dergelijke). Bij delicten als eenvoudige mishandeling (caféruzies, kleine vechtpartijen) zal er eveneens geen forensisch-technisch onderzoek worden uitgevoerd omdat de kans groot is dat de sporen gecontamineerd zullen zijn, of moeilijk te vergaren zullen zijn. Forensisch-technisch onderzoek is niet nodig bij een op heterdaad aangehouden of bekennende verdachte. Hierbij dient de zaak

'tactisch' rond te zijn, dat wil zeggen dat het vermoeden bestaat dat de bekennende verklaring niet zal worden ingetrokken.

Bij ernstige delicten komt de forensisch-technische opsporing altijd in actie. Het gaat om moord en doodslag, ernstige geweldscriminaliteit (waaronder ontvoering, gijzeling, overval, afpersing), ernstige zedenzaken, zware (georganiseerde) criminaliteit, lijkvinding met vermoeden niet-natuurlijke dood, vermissing personen met vermoeden misdrijf of jeugdigen beneden de 12 jaar. Forensisch-technisch onderzoek wordt het vaakst ingezet bij woning- en bedrijfsinbraken. Bij dit type delict is het sporenonderzoek vaak het enige aanknopingspunt dat kan leiden tot het koppelen van de zaak aan een verdachte.

11. Zijn er tekortkomingen in het forensisch-technisch onderzoek aanwijsbaar? Welke zijn dat en wat zou daaraan gedaan kunnen worden?

Een belangrijke tekortkoming van de forensisch-technische opsporing is het gebrek aan inzicht in het rendement ervan. Lang niet alle politiekorpsen houden systemisch inzet- en opbrengstoverzichten bij, terwijl de korpsen die wel registeren nogal eens verschillen in hun aanpak daarvan waardoor kwaliteits- en rendementsvergelijkingen tussen korpsen niet mogelijk zijn. Om inzicht in het rendement te krijgen moet eerst worden gedefinieerd wat men onder rendement verstaat. Vervolgens moet er een uniform registratiesysteem komen dat vergelijking tussen korpsen mogelijk maakt. Pas dan kunnen korpsen optimaal van elkaars inzichten en werkwijzen gebruik maken bij het verbeteren en verfijnen van de inzetcriteria en het formuleren van stopcriteria. Uniformering en standaardisering van processen, uitrusting en arbeidsvoorwaarden zijn voorwaarden om een verdergaande succesvolle samenwerking mogelijk te maken. Een verdergaande samenwerking op het gebied van de forensische opsporing stelt de korpsen in staat efficiënter en doelmatiger op te treden. Tijdelijke problemen qua capaciteit kunnen beter worden opgevangen, maar ook kennisuitwisseling en distributie van kunde en apparatuur kan op grotere schaal dan nu het geval is plaatsvinden. Daarnaast lijkt er veel te winnen te zijn als de levertijden van het NFI verder omlaag worden gebracht en er verder wordt geïnvesteerd teneinde de administratieve gang van zaken te stroomlijnen en te vereenvoudigen.

12. In hoeverre kan de opsporingspraktijk de mogelijkheden van de techniek bijhouden?

De mogelijkheden van de techniek zijn de laatste jaren in snel tempo uitgebreid. Belangrijkste voorbeeld in dezen is de ontwikkeling van de DNA-profieltechniek. Men is in staat met steeds minder celmateriaal steeds sneller een DNA-profiel op te stellen. De forensisch-technische opsporingspraktijk heeft het verzamelen en veiligstellen van biologische sporen snel en zonder veel problemen opgepakt. In dat opzicht lijken er dus geen problemen te bestaan. Voor zeer specialistische technieken wordt de hulp van het NFI ingeroepen waar men over *state-of-the-art* kennis en kunde beschikt. De toenemende functiedifferentiatie binnen de technische researches vraagt wel om een breed opleidings- en bijscholingsaanbod. Daarnaast blijft deskundigheidsbevordering vanuit het NFI van belang.

13. Valt er in inhoudelijke zin nog iets te leren van het buitenland (o.a. Engeland, Canada), zo ja wat?

Het NFI heeft een sterke internationale oriëntatie bij het op peil houden van de forensisch-technische kennis en kunde en wil aan de ontwikkeling daarvan ook actief bijdragen. Er is geen reden om aan te nemen dat het NFI daarbij zou achterlopen bij landen als Engeland of Canada.

Hoofdstuk 6

Slotbeschouwing

Het terrein van de forensisch-technische opsporing in Nederland anno 2005 is in kaart gebracht. Het terrein is breed, het is buitengewoon divers (zowel inhoudelijk als organisatorisch) en het is ook nog eens sterk in ontwikkeling. We kunnen vaststellen dat de forensisch-technische opsporing zich bij elk politiekorps in Nederland anders manifesteert. Wetenschappelijke, maatschappelijke en politieke veranderingen hebben een onomkeerbare beweging bij de forensisch-technische opsporing in gang gezet. Het gaat om een fundamentele wijziging van de rol en de positie van het forensisch-technisch onderzoek in het opsporingsproces. Kernbegrippen bij deze verandering lijken te zijn: schaalvergroting, kennisuitwisseling, uniformering en automatisering. In feite zijn het voorwaarden die de huidige ambitieuze doelstellingen van de forensisch-technische opsporing mogelijk moeten maken.

Schaalvergroting is als proces binnen de forensisch-technische opsporing op verschillende plaatsen waarneembaar en kent verschillende verschijningsvormen. Om slagvaardiger op te kunnen treden worden sommige TR-afdelingen uitgebreid. Er komen meer en meer forensisch-technische samenwerkingsverbanden tussen korpsen tot stand, alsook tussen korpsen en andere bedrijven en instellingen. Er wordt, soms gezamenlijk, besloten tot aanschaf van moderne apparatuur en er worden pogingen ondernomen om tot meer en efficiëntere personele samenwerking te komen.

Het tweede kernbegrip, kennisuitwisseling, sluit hier nauw op aan. Bij de meeste, meer reguliere samenwerkingsverbanden heeft kennisuitwisseling min of meer vanzelf plaats. Nu het vak echter ook op wetenschappelijk gebied zo in ontwikkeling is, wordt de roep om meer en beter georganiseerde vormen van kennisuitwisseling steeds luider gehoord. Ook kennisoverdracht valt binnen dit kernbegrip. Er is een groeiende vraag naar specialisten, en met de dreigende vergrijzing binnen de TR-afdelingen wordt het steeds lastiger om de kennis op peil te houden.

Uniformering, het derde kernbegrip, is onontbeerlijk voor (meer) schaalvergroting en samenwerking. Het heeft betrekking op de terreinen van functies en opleidingen, werkwijzen, arbeidsvoorwaarden, materieel en procedures. Uniformering dient overigens niet alleen de schaalvergroting en samenwerking, het lijkt ook de sleutel naar onderling vergelijkbare rendementsstudies. Inzicht

in kwaliteit en effectiviteit van de forensisch-technische opsporing wordt belemmerd door een aantal fundamentele moeilijkheden die eigen zijn aan het vak. De voornaamste moeilijkheid is, dat niet altijd is vast te stellen waaraan een welslagen (of een mislukken) van een onderzoek te danken (of te wijten) is geweest. De kwaliteit van de sporen speelt daarbij mee, maar ook het werk van (soms vele) andere partijen. Daarnaast ontbreekt een meetlat om de kwaliteit en effectiviteit aan af te meten: hoeveel met behulp van FTO opgeloste inbraken, of op vrije voeten gestelde ten onrechte verdachte personen wegen op tegen het oplossen van één moord?

Automatisering is het vierde kernbegrip. Het is allesbehalve nieuw als aandachtspunt. De Algemene Rekenkamer heeft er, niet als enige, herhaaldelijk op gewezen dat de ICT-voorzieningen bij de politie tekortschieten. Harmonisering op het gebied van ICT wordt door zowel de korpsen als de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voorgestaan. Verschillende initiatieven zijn in gang gezet om te komen tot een samenhangende informatiehuishouding waarbinnen korpsen onderling ongehinderd informatie kunnen uitwisselen. Gezien de ruime aandacht die dit onderdeel elders al heeft gekregen, wordt er hier, hoe belangrijk ook, niet verder op ingegaan.

De geschetste situatie met betrekking tot de forensisch-technische opsporing in Nederland nodigt uit tot uniformering, standaardisering, reorganisatie en mogelijk zelfs tot één nieuw organisatie- en richtlijnenmodel dat op alle technische rechercheafdelingen van de politiekorpsen van toepassing zou moeten zijn. Wat dat laatste betreft lijkt voorzichtigheid echter geboden. De forensisch-technische opsporing in Nederland kent sterk uiteenlopende wijzen van organisatie en uitvoering binnen verschillende korpsen. Dat is niet toevallig. Korpsen hebben te maken met soms zeer verschillende omstandigheden, zoals het korpsbeleid en de positie van de technische recherche binnen het korps, de urbanisatiegraad van een regio, verschillende criminaliteitspatronen, grensoverschrijdende of lokale criminaliteit, de locatie ten opzichte van het NFI, de ongelijksoortigheid van de relaties met het KLPD. Maatwerk en een zekere autonomie voor de korpsen om de zaken in te richten op basis van hun specifieke kennis van de regio blijven noodzakelijk.

De meeste innovaties die op initiatief van de korpsen zelf zijn ingezet, zijn te herleiden tot een vorm van verdere samenwerking tussen de korpsen. Nogal eens worden op incidentele basis de handen ineengeslagen, maar ook grotere samenwerkingsverbanden op ressortniveau worden gestart. Samenwerking op ressortniveau blijkt vruchten af te werpen. Het uitwisselen van kennis, personeel en apparatuur werkt tijd- en kostenbesparend. Uniformering van processen, materieel en arbeidsvoorwaarden zou stimulansen moeten krijgen om schaalvergroting te faciliteren.

Het project ABRIO heeft met de ontwikkeling van het PD-management veel bijgedragen aan standaardisering van het werk op de plaats delict. Een dergelijke aanpak ten aanzien van de zogenoemde middencriminaliteit zou mogelijk veel kunnen bijdragen aan een standaardisering van de werkwijze daarvan (inclusief HVC- en bulkzaken): welke sporen moeten in wat voor omstandigheden ten minste worden verzameld, wanneer bereikt men een 'stopcriterium', hoe wordt verder met de sporen omgegaan. Standaardisering van het forensisch-technisch onderzoek op de

middencriminaliteit maakt het bovendien mogelijk om het rendement van bepaalde forensisch-technische inspanningen enigszins betrouwbaar te kunnen meten en inzichtelijk te maken. Met die kennis kan gezocht worden naar een optimum, waarop men met de minste inzet van middelen (een bepaald aantal sporen, een bepaalde kwaliteit van de verzamelde sporen) tot de meeste oplossingen van zaken, uitsluitingen van ten onrechte verdachte personen, aanwijzingen voor verder onderzoek, aanwijzingen om verder onderzoek te staken, etcetera, komt.

Veel van de thans ingezette reorganisaties en pilotprojecten zijn ontstaan vanuit lokaal geconstateerde knelpunten in de praktijk van de forensisch-technische opsporing. Het is op dit moment nog te vroeg om te kunnen beoordelen welke daarvan (het meest) succesvol zullen zijn. Toekomstige evaluatie van de ontwikkelingen, waarbij de genoemde kernbegrippen (schaalvergroting, kennisuitwisseling, uniformering en automatisering) kunnen fungeren als meetlat voor de mate van succes, is een noodzakelijke voorwaarde voor het verder ontwikkelen en laten welslagen van het reeds in gang gezette innovatieproces.

Summary

"Use, organisation and quality of scene of crime examination by the police in the Netherlands"

One of the core themes of the Safety and Security Programme '*Naar een veiliger samenleving*' ('Towards a Safer Society') is the strengthening of investigation and enforcement. Improvement of the quality of criminal investigation is pursued, for example by strengthening crime detection or, more particularly, scene of crime examination (SCE) (in Dutch *FTO*). One of the activities carried out in this context is research on the basis of which the contribution of SCE to the detection and prosecution of criminal cases can be identified and improved³⁰. The Research and Documentation Centre (WODC) has asked IVA Tilburg Institute for Social Research to conduct this research. In the course of the research, the Vision Document of the Board of Chief Commissioners was published on the future of SCE. The results of the research, as well as its connection with the vision document, are described in this report. The main findings of the research are summarised here.

The following themes are dealt with in this study:

1. the availability and use of forensic expertise;
2. the usability and applicability of forensic investigation;
3. the conduct of scene of crime examination and developments within it.

Information on the above-mentioned subjects was collected through interviews (partly face-to-face, partly by telephone) with respondents from all police forces, the National Forensic Institute (NFI), the National Police Services Agency (*KLPD*), the Fiscal Investigation and Information Service and Economic Investigation Service (*FIOD-ECD*), the Royal Netherlands Military Constabulary (*KMar*) and the Public Prosecution Service (*OM*). In addition, factual information was requested (for example about the extent of SCE in terms of the number of FTEs and money) from the regional police forces and the aforementioned national services.

30. The investigation is limited to criminal investigations and scene of crime examinations aimed at discovering the truth, which can be used on the basis of an established fact.

Availability and use

The total number of scene of crime examiners (*TR*) within the 25 police forces encompasses 673 FTEs. Approximately two thirds of them are directly involved in the examination at the scene of the crime (scene of crime examiners and professional specialists), the rest are in charge of management or have supporting functions. The share of scene of crime examiners in the total staffing of the police as well as in the total investigation staff is relatively limited (1.3% and 8.1%, respectively, on average).

The age structure among the scene of crime examiners is uneven: 67% of the staff are 46 years of age or older. Among the total police staff, this percentage is 35%. The relatively high age of scene of crime examiners creates problems in the short term (especially in keeping the continuous roster running) and in the near future (due to the departure of expertise).

The specialities available within scene of crime examination at the regional police forces were examined. Common specialities are fire investigation, document investigation, biological trace investigation and dactyloscopy and scratch, impression and shape mark investigation. The availability of road traffic and digital expertise within scene of crime examination depends on the way in which specialities are classified at the force in terms of organisation.

At present, the *National Police Services Agency* has one Scene of Crime Examination Coordinator. The aim is to be able to appoint four additional coordinators in the short term. In addition, the National Police Services Agency has several services ('specials'), which are aimed at supporting the police forces and the National Investigation Service in carrying out forensic investigation (for example in transporting DNA material). Approximately 235 persons work at these services. At present, the National Police Services Agency does not yet have a separate scene of crime examination department with its own scene of crime examiners.

At the *Netherlands Forensic Institute (NFI)* in 2004, 95 (76 FTEs) qualified (authorised to sign) forensic investigators were employed. Most of the people work in the categories environment, DNA and firearms investigation.

The Fiscal Investigation and Information Service and Economic Investigation Service has 47 qualified forensic investigators (43 FTEs). Because of a lack of capacity or lack of expertise, others (such as the NFI) are called upon regularly.

The Royal Netherlands Military Constabulary, which is undergoing a restructuring process, currently employs about fifteen forensic investigation staff, the majority of whom have been placed with the regional police forces by way of voluntary agreements.

In total, the scene of crime examination departments of (24) police regions were involved in approximately 85,000 cases in 2003. These mainly concern burglaries of homes or businesses (61%). The other cases for which they are deployed are quite varied. They involve, for example assault (2%) and (attempted) murder (0.6%). It proves difficult to classify investigations according

to the *nature* of the work as well; no unambiguous records are kept of this. On the basis of an estimate made by 17 forces, a general picture emerges: 67% of the cases in which scene of crime examination is used are cases in which suspects have to be tracked down, 19% are actual search cases, 9% verification cases and 5% clear-cut cases³¹.

In 2004, the NFI conducted over 77,000 investigations for the police forces, a tripling compared to 2001. These were mainly general biological investigations, drugs investigations and toxicological investigations. Clear shifts can be observed with respect to the situation in 2001.

Usability and applicability

In the past, SCE was subordinated to the tactical part of the investigation process. In recent years, according to the police and Public Prosecution Service, it has been given an increasingly important role in the detection process. The improved DNA technology and new legislation in this area have given an impetus to the use of SCE across the board. To solve cases, it is often necessary to combine investigative techniques, whereby DNA testing and dactyloscopy appear to make the most important contribution to investigation and the gathering of evidence.

Both the Public Prosecutors and the police forces assess the quality of SCE as (very) good. With this assessment, however, they appear – unconsciously – to stress the *importance* they attach to SCE, rather than having actual insight into its quality, usability and yield. Because 'poor' scene of crime examination is easily hidden from view, and in many cases no feedback takes place from the tactical investigation department and the Public Prosecution Service to the scene of crime examination department, little or no objective information is available on the quality of the SCE conducted by the scene of crime examiners, its usability for the Public Prosecution Service and the ultimate yield.

According to the respondents, the quality – and with that, also the yield – of SCE can be improved further by better instructing the basic police, who are often the first to arrive at the crime scene, about how to ensure that a crime scene or specific traces are secured and about the way in which the scene of crime examiners can best be supported in their work. In addition, improvements in yield are possible by further shortening of the delivery times at the NFI, because this will increase the usability of the material collected and analysed. Lowering of the high quality standards maintained by the NFI for some of the investigations – for example, an indication ('possibilities') is sometimes already sufficient, and identification ('certainties') is superfluous – could help to facilitate this. Better coordination among the police, Public Prosecutions Service and NFI is requisite in this regard.

In the study, an attempt was made to obtain quantitative data on the yield of SCE. As stated earlier, not all police forces have insight into this. Where figures are indeed available, they concern lists of the number of traces and identifications, but it is not clear what the ultimate yield is of the efforts further on in the chain. Improvement of insight into the yield of SCE is desirable,

31. For a more detailed explanation of the distinction made, see section 2.8.

because it can enhance the applicability and usability of scene of crime examination further on in the judicial chain. Matters that can make a contribution to this include the streamlining of procedures and a better, more uniform registration.

Conduct of scene of crime examination and developments within it

The growing and changing role of SCE in investigative work is evident as well from the way in which (the process of) scene of crime examination is organised at the police forces and the developments taking place at this level. The three main changes are: (1) job differentiation, (2) more mutual cooperation and (3) development of standards, protocols and guidelines.

Where a scene of crime examiner previously carried out all activities of the scene of crime examination alone, there are now increasingly more jobs within scene of crime examination which are excluding each other more and more. For instance, trace evidence collectors relieve scene of crime examiners of routine (bulk) work, among other things by searching for traces at a crime scene. Trace evidence coordinators relate traces to other traces and also to other cases, and act as contacts for external parties such as the Public Prosecution Service. In addition, the implementation of some newly developed forensic techniques require the employment of 'in-depth specialists'.

Most police forces see the use and need of (farther-reaching) cooperation with other police forces in the field of SCE: it increases the efficiency and effectiveness of the investigation process. The increased possibilities and expectations of SCE for investigation necessitate an increase of scale. The way in which shape is given to cooperation varies at present from simple forms of "neighbourly assistance" to the exchange of knowledge, materials and staff, organised at jurisdiction level. In practice, cooperation on an incidental basis appears to run well, but systematic cooperation – something most police forces strive for in future – encounters all kinds of problems. Those cases concern practical matters, such as working method and employment conditions, but the need to maintain autonomy also plays a part. In order to give shape to future cooperation between police forces, uniformisation is necessary (see also below).

There is also a need for better coordination within the police forces of forensic and tactical investigation, whereby the forensic investigators especially need better feedback of the results of the sequel to the criminal investigation. Ultimately, the two areas of expertise should constitute a more equal part of the investigation process as a whole, whereby forensic investigation – instead of the current supporting role – is given a more initiating role.

The most important forensic partner outside the investigation teams is the NFI. It was already stated above that there is mainly a need for shorter delivery times and that to enable this, better cooperation ("shorter lines") are necessary between police, Public Prosecution Service and the NFI. Work is currently being done on this in different ways, for example through Forensic Cooperation in Investigation (FSO). Forensic cooperation in investigation means that the NFI, by

means of a regional or jurisdictional branch, participates in the cooperative forensic activities among several police regions.

The third change (besides the aforementioned points: job differentiation and more mutual cooperation) is strongly related to the improvement of cooperation among the regional police forces and concerns the development of standards, protocols, guidelines and procedures. This is about wishes for the future, rather than the existence of uniformisation at present, for example in relation to flows of information and employment conditions. If there is to be farther-reaching cooperation, many practical problems will have to be resolved, such as the differences in employment conditions among the police forces, the administrative and financial processing of the reciprocal services provided and the organisational and logistic aspects involved in supra-regional cooperation.

Geraadpleegde literatuur

- Amelsvoort A.G. van, H. Groenendal & J. van Manen (2004),
Werkwijze bij het onderzoek op de Plaats Delict (PD). *Justitiële Verkenningen* 30(4), 72-83.
- Beek, K. van der & F. Tullener (2004),
The Use of DNA-profiling for the Investigation of High-Volume Crime in the Netherlands. In M. Townsley & G. Laycock (Eds.). *Forensic Science Conference Proceedings. Beyond DNA in the UK – Integration and Harmonisation*. (pp. 29-30) Conference Proceedings, 17-19 May 2004, Newport, South Wales, ACPO, Home Office.
- Belastingdienst (2004),
Jaarverslag 2003. Utrecht.
- Broeders, A.P.A. (2002),
Daubert en Saks: het einde van de klassieke identificatiecriminalistiek? *Nederlands Juristenblad*, 36, 1786-1798.
- Broeders, A.P.A. (2003),
Op zoek naar de bron: over de grondslagen van de criminalistiek en de waardering van het forensisch bewijs. Proefschrift Universiteit Leiden. Deventer: Kluwer.
- Broeders, A.P.A. (2004),
Forensisch onderzoek van A tot Z. *Justitiële verkenningen*, 30(1), 20-38.
- Broeders, A.P.A. (2005a),
Vingers, kogels, haren, oren en andere sporen – over de waarde van klassieke forensische identificatiemethoden. *Strafblad* Vol.3 (2005), nr.1 p.121-126.
- Broeders, A.P.A. (2005b),
Ontwikkelingen in de criminalistiek – van vingerspoor tot DNA profiel, van zekerheid naar waarschijnlijkheid. Boom Juridische uitgevers.
- Boksem, J en J.E.R. Frijters (2005),
De geuridentificatieproef als bewijsmiddel in strafzaken. *Strafblad*, vol.3 (2005) nr. 1 p.63.
- Burrows, J. & Tarling, R. (2004),
Measuring the impact of forensic science in detecting burglary and autocrime offences. *Science & Justice* 44(4), 217-222.

- Cole, S.A. (2001),
Suspect Identities: A History of Fingerprinting and Criminal Identification. Cambridge: Harvard University Press.
- Commissie van de Europese gemeenschappen (2004),
Criminaliteitspreventie in de Europese Unie. Mededeling van de commissie aan de raad en het Europees parlement. Brussel, 12-03-04.
- FIOD-ECD (2004),
Jaarverslag 2003. Utrecht.
- Fijnaut, C.J.C.F., E.R. Muller en U. Rosenthal -red. (1999),
Politie: studies over haar werking en organisatie. Samson: Alphen aan den Rijn.
- FTO ressort Zuid van 2004 naar 2008,
 Een verslag van de themadag. d.d. 24 maart 2004.
- Grieve, D.L. (1996),
 Procession of truth. *Journal of Forensic Identification*, 46, 521-529.
- Groot, A.D. de (1994),
Methodologie, 12^e druk, Assen: Van Gorcum.
- Home Office (2003),
The National Policing Plan 2004-2007. London: Home Office Communication Directorate.
- Home Office (2004),
Police Science & Technology Strategy 2004-2009. London: Home Office Science Policy Unit.
- Inspecteur Generaal der Krijgsmacht (2004),
Jaarverslag 2003. Hilversum.
- John, T. & M. Maguire (2004),
 The National Intelligence Model: Key Lessons from early Research. Home Office Online Report 30/04.
- KLPD (2004),
Jaarverslag 2003. Driebergen.
- Knijff, P. de (2004),
 Bewijsvoering op basis van DNA-profielen en –databases. *Justitiële verkenningen*, 30(1), 39-49.
- Koppen, P.J. van (2004),
Paradoxen van deskundigen: over de rol van experts in strafzaken. Deventer: Kluwer.
- Kruissink, M., C. Verwers en N. Dijkhoff (1998),
Organisatie van de recherchefunctie. Een inventarisatie in de 25 regiokorpsen. Den Haag, WODC.
- Krupowicz, T.E. (1994),
Fingerprints: Innocence or guilt, the identity factors. Chicago: Terk.
- Merckelbach, H.L.G.J., H.F.M. Crombag en P.J. van Koppen (2003),
 Hoge verwachtingen. Over het corrumperend effect van verwachtingen op forensische expertise. *Nederlands Juristenblad*, 14, 710-716.

- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2003),
Kerngegevens Nederlandse Politie 2003. Den Haag.
- Nijboer, J.F. (2004),
 De rol van expertise in de rechtspraak. *Justitiële verkenningen*, 30(1), 9-19.
- Politie Midden en West Brabant (2003),
Visieontwikkeling FTO Midden en West. Tilburg, 2 november 2003.
- Politieonderwijsraad (2004),
Het Verdeelvraagstuk Opleidingsplaatsen Politieonderwijs. Startdocument. Den Haag, maart 2004.
- Politieonderwijsraad (2004),
Het Verdeelvraagstuk Opleidingsplaatsen Politieonderwijs 2005. Advies. Den Haag, september 2004.
- Poot, C.J. de, R.J. Bokhorst, P.J. Koppen en E.R. Muller (2004),
Rechercheportret. Over dilemma's in de opsporing. Alphen aan den Rijn: Kluwer.
- Projectgroep Forensische Opsporing Raad van Hoofdcommissarissen (2004),
Spelverdeler in de opsporing. Een visie op Forensische Opsporing. 's-Hertogenbosch, Van Gerwen.
- Ratcliffe, J.H. (2002),
 Intelligence-led policing and the problems of turning rhetoric into practice, in *Policing and Society*, 12(1), 53-66.
- Risinger, D.M. & M.J. Saks (1996),
 Science and Nonscience in the Courts: Daubert Meets Handwriting Identification Expertise. *Iowa Law Review* 82, p. 23 e.v.
- Rix, B. (2004),
 The contribution of shoemark data to police intelligence, crime detection and prosecution. Uit de reeks *Findings*, nr. 236 van het Home Office, Londen.
- Tilley, N. & A. Ford (1996),
Forensic Science and Crime Investigation. London: Home Office.
- Themanummer 'Recherche',
Tijdschrift voor de Politie 64, 1/2(2002).
- Tweede Kamer (2003-2004, 28 684, nr.29),
Naar een veiliger samenleving, derde voortgangsrapportage, mei 2004.
- Tweede Kamer (2003-2004, 29 350, nr.2),
ICT bij de politie. Rapport van de Algemene Rekenkamer.
- Vermij, P. (2005),
 In de cel door een moddervlek. Vingerafdrukken wijzen ook wel eens de verkeerde aan. *Intermediair*, 21 april 2005.
- Zeelenberg, A.J. (1993),
Het identificatieproces van dactyloscopische sporen. Den Haag: VUGA.
- Zeelenberg, A.J. (2005),
 De vingerafdruk onder druk. *Strafblad*, 3(1), 42-62.

Bijlagen

Bijlage 1

**Overzicht van door NFI uitgevoerde onderzoeken in 2004
voor politiekorpsen**

	Amsterdam-Amstelland		Rotterdam-Rijnmond		Haaglanden		Utrecht		Midden- en West-Brabant		Totaal Cluster 1	
	N	Index	N	Index	N	Index	N	Index	N	Index	N	Index
Beeldbewerking en Biometrie	10	167	8	267	4	-	9	-	3	150	34	309
Biologie algemeen	2244	144	3891	3852	2380	2125	3835	922	2739	584	15089	1203
Brand-technisch, technisch en materiaalkundig onderzoek	3	150	10	333	5	250	4	67	2	100	24	160
Brandversnellende middelen	10	42	27	180	14	61	46	307	35	85	132	112
Chemie algemeen	50	312	47	157	46	271	35	269	34	170	212	221
Digitale technologie algemeen	4	133	3	150	2	-	1	-	-	-	10	167
Documenten	17	283	16	229	21	110	17	567	11	183	82	200
Explosies & explosieven	64	582	15	150	22	200	13	217	12	-	126	332
Frontdesk Algemeen	33	-	21	-	24	-	15	-	7	-	100	-
Fysische technologie Alg.	2	-	1	-	-	-	1	-	-	-	4	-
Gesloten systemen	44	176	19	317	24	240	1	25	20	-	108	240
Glas	44	880	20	500	4	80	33	1100	38	760	139	632
Handschrift	29	126	23	153	25	48	21	300	20	333	118	115
Kras-, indruk- en vormsporen	6	120	13	163	15	115	25	227	9	300	68	170
Machineschrift en printers	3	-	9	900	4	133	2	200	-	-	18	360
Milieu Algemeen	32	168	63	252	34	243	86	1433	110	611	325	396
Open systemen	21	525	5	167	9	129	5	83	-	-	40	190
Pathologie algemeen	128	107	105	115	103	166	61	179	39	89	436	124
Schotresten	106	129	77	124	30	57	19	83	36	100	268	105
Spraak	40	182	11	183	11	85	8	267	1	100	71	158
Taalkundige tekstanalyse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toxicologie Algemeen	933	549	1111	657	1061	842	865	1272	562	906	4532	762
Verdovende middelen algemeen	495	1031	2685	125	1127	148	788	102	2036	184	7131	147
Verf	71	209	69	627	55	393	20	133	56	280	271	288
Verkeers ongevallenonderzoek	33	330	3	300	2	200	1	100	3	300	42	300
Vezels en textiel	69	222	67	103	48	98	31	97	21	100	236	119
Vingersporen	61	254	49	204	31	115	21	191	19	158	181	185
Voertuigidentificatie	3	16	9	11	-	-	-	-	-	-	12	9
Wapens en munitie	98	27	167	43	68	18	32	26	42	19	407	28
Totaal	4653	380	8544	261	5169	286	5995	378	5855	278	30216	302

	Hollands-Midden		Kennemerland		Brabant-Zuid-Oost		Groningen		Limburg-Zuid		Totaal Cluster 2	
	N	Index	N	Index	N	Index	N	Index	N	Index	N	Index
Beeldbewerking en Biometrie	-	-	1	20	3	-	-	-	4	400	8	114
Biologie algemeen	1726	4542	1974	4935	2323	3139	1409	2935	1291	2934	8723	3575
Brand-technisch, technisch en materiaalkundig onderzoek	3	100	4	133	-	-	1	50	2	200	10	111
Brandversnellende middelen	17	81	19	158	6	32	31	344	8	67	81	111
Chemie algemeen	19	190	23	128	9	69	27	300	33	413	111	191
Digitale technologie algemeen	1	50	2	200	1	-	-	-	1	-	5	125
Documenten	6	200	7	70	9	300	7	700	6	38	35	106
Explosies & explosieven	4	100	1	100	-	-	8	160	7	175	20	118
Frontdesk Algemeen	14	-	13	-	6	-	3	-	9	-	45	-
Fysische technologie Alg.	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-
Gesloten systemen	5	100	16	228	3	60	3	75	4	-	31	148
Glas	4	133	5	250	1	-	2	-	1	50	13	185
Handschrift	6	43	22	147	9	150	9	180	9	90	55	110
Kras-, indruk- en vormsporen	-	-	6	300	9	129	1	100	13	650	29	207
Machineschrift en printers	1	-	2	200	-	-	1	-	-	-	4	400
Milieu Algemeen	44	489	54	1080	52	743	21	2100	21	420	192	711
Open systemen	9	900	9	180	5	-	1	33	3	-	27	300
Pathologie algemeen	31	207	23	74	24	218	24	120	42	175	144	143
Schotresten	15	250	36	112	13	65	12	109	33	194	109	127
Spraak	1	-	13	260	1	33	2	100	-	-	17	113
Taalkundige tekstanalyse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toxicologie Algemeen	560	982	549	1408	336	1292	238	541	457	692	2140	922
Verdovende middelen algemeen	489	133	4009	110	735	111	374	55	1730	86	7337	99
Verf	38	543	27	208	15	79	1	13	3	43	84	156
Verkeers ongevallenonderzoek	5	500	-	-	3	300	1	-	1	-	10	250
Vezels en textiel	24	80	13	144	21	161	12	57	17	61	87	86
Vingersporen	11	183	16	160	9	225	8	160	15	214	59	184
Voertuigidentificatie	5	28	17	65	14	-	-	-	-	-	36	67
Wapens en munitie	5	31	32	70	34	49	6	13	20	18	97	33
Totaal	3044	475	6893	173	3641	376	2203	237	3730	156	19511	219

	Gelderland-Midden		Zuid-Holland-Zuid		Twente		Noord- en Oost-Gelderland		Noord-Holland-Noord		Totaal Cluster 3	
	N	Index	N	Index	N	Index	N	Index	N	Index	N	Index
Beeldbewerking en Biometrie	-	-	-	-	1	-	3	-	3	-	7	-
Biologie algemeen	2143	5357	1395	5167	1082	264	1477	4344	1640	2278	7737	3615
Brand-technisch, technisch en materiaalkundig onderzoek	2	200	-	-	-	-	3	-	2	-	7	100
Brandversnellende middelen	26	186	16	145	27	300	17	94	9	69	95	146
Chemie algemeen	15	250	20	286	33	275	8	200	4	40	80	205
Digitale technologie algemeen	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
Documenten	13	325	17	850	8	200	15	750	4	200	57	407
Explosies & explosieven	1	50	5	100	8	30	2	100	5	167	21	54
Frontdesk Algemeen	1	-	3	-	6	-	5	-	1	-	16	-
Fysische technologie Alg.	1	100	-	-	-	-	1	-	2	-	4	400
Gesloten systemen	29	580	8	800	7	233	5	-	4	-	53	589
Glas	3	150	13	-	1	-	21	525	17	850	55	687
Handschrift	9	225	20	333	7	116	23	230	5	167	64	220
Kras-, indruk- en vormsporen	15	-	5	167	4	15	3	60	3	300	30	83
Machineschrift en printers	-	-	3	300	3	-	5	166	-	-	11	275
Milieu Algemeen	36	514	17	567	58	966	44	1467	59	737	214	793
Open systemen	5	500	3	-	3	-	2	-	-	-	13	1300
Pathologie algemeen	30	150	10	83	24	150	40	333	23	115	127	159
Schotresten	17	89	20	200	14	127	16	200	20	125	87	136
Spraak	2	67	-	-	4	400	2	40	2	67	10	77
Taalkundige tekstanalyse	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	2	-
Toxicologie Algemeen	334	607	255	554	381	693	413	1377	238	467	1621	684
Verdovende middelen algemeen	310	193	228	107	216	123	259	96	320	108	1333	120
Verf	39	433	7	78	11	220	32	213	15	214	104	231
Verkeers ongevallenonderzoek	2	-	1	-	1	100	-	-	2	-	6	300
Vezels en textiel	22	275	10	125	22	440	27	150	5	125	86	200
Vingersporen	26	520	13	433	9	-	17	243	7	175	72	379
Voertuigidentificatie	3	16	2	7	-	-	-	-	1	-	6	11
Wapens en munitie	17	25	33	52	7	14	12	33	14	16	83	27
Totaal	3101	683	2105	453	1938	421	2453	502	2405	397	12002	485

	Brabant-Noord		Gelderland-Zuid		Fryslân		IJsselland		Zaanstreek-Waterland		Totaal Cluster 4	
	N	Index	N	Index	N	Index	N	Index	N	Index	N	Index
Beeldbewerking en Biometrie	5	250	2	-	1	100	3	-	1	-	12	400
Biologie algemeen	1609	2332	363	1452	892	1115	941	2768	377	1508	4182	1795
Brand-technisch, technisch en materiaalkundig onderzoek	3	60	1	-	1	33	1	-	-	-	6	75
Brandversnellende middelen	41	93	9	29	9	36	6	116	2	40	67	61
Chemie algemeen	16	100	2	25	6	55	12	300	5	250	41	100
Digitale technologie algemeen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Documenten	14	233	6	300	13	433	23	2300	3	150	59	421
Explosies & explosieven	3	150	-	-	1	-	-	-	-	-	4	40
Frontdesk Algemeen	4	-	7	-	2	-	2	-	1	-	16	-
Fysische technologie Alg.	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	3	100
Gesloten systemen	5	250	2	-	3	-	-	-	5	500	15	150
Glas	16	178	10	-	21	2100	1	100	1	100	49	408
Handschrift	17	212	12	300	10	200	17	283	3	50	59	203
Kras-, indruk- en vormsporen	15	188	1	33	1	14	3	150	-	-	20	100
Machineschrift en printers	1	-	-	-	3	300	9	900	1	100	14	467
Milieu Algemeen	43	537	20	1000	12	400	23	328	15	1500	113	538
Open systemen	1	100	3	-	-	-	2	-	3	150	9	225
Pathologie algemeen	30	97	40	267	25	178	13	130	14	74	122	137
Schotresten	19	61	11	110	25	227	8	160	11	275	74	121
Spraak	2	67	5	500	1	33	3	100	-	-	11	100
Taalkundige tekstanalyse	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Toxicologie Algemeen	271	661	237	1316	478	869	190	487	161	700	1337	760
Verdovende middelen algemeen	191	41	78	67	474	107	140	73	316	91	1199	77
Verf	20	125	6	67	7	233	48	1200	2	67	83	237
Verkeers ongevallenonderzoek	7	-	-	-	4	400	-	-	-	-	11	1100
Vezels en textiel	18	164	10	111	13	76	21	78	6	150	68	100
Vingersporen	14	156	6	120	10	143	20	2000	5	167	55	220
Voertuigidentificatie	1	100	-	-	-	-	2	18	1	-	4	25
Wapens en munitie	17	18	16	29	14	37	19	68	21	32	87	40
Totaal	2383	270	851	263	2026	275	1507	390	954	184	7721	271

	Gooi- en Vechtstreek		Limburg-Noord		Flevoland		Drenthe		Zeeland		Totaal Cluster 5	
	N	Index	N	Index	N	Index	N	Index	N	Index	N	Index
Beeldbewerking en Biometrie	2	200	1	-	1	-	1	-	2	-	7	700
Biologie algemeen	1033	8608	1049	2498	791	4163	907	3128	924	4017	4704	3763
Brand-technisch, technisch en materiaalkundig onderzoek	4	-	3	-	-	-	1	25	3	-	11	275
Brandversnellende middelen	26	162	9	450	8	133	9	225	18	200	70	189
Chemie algemeen	7	70	14	280	8	133	8	267	10	500	47	180
Digitale technologie algemeen	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Documenten	5	167	3	150	1	50	9	450	3	300	21	210
Explosies & explosieven	3	-	2	67	11	-	2	-	6	-	24	800
Frontdesk Algemeen	6	-	7	-	1	-	-	-	1	-	15	-
Fysische technologie Alg.	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Gesloten systemen	7	116	17	850	-	-	1	-	2	-	27	337
Glas	16	1600	11	-	1	100	-	-	19	633	47	783
Handschrift	9	225	2	40	2	67	8	89	11	367	32	133
Kras-, indruk- en vormsporen	4	200	13	650	1	50	15	750	1	25	34	283
Machineschrift en printers	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	200
Milieu Algemeen	32	3200	39	557	19	211	19	211	28	280	137	380
Open systemen	-	-	-	-	-	-	4	-	2	-	6	200
Pathologie algemeen	7	175	33	330	12	400	12	120	9	129	73	215
Schotresten	1	50	17	243	6	86	5	100	5	167	34	142
Spraak	1	-	1	100	-	-	5	500	-	-	7	140
Taalkundige tekstanalyse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toxicologie Algemeen	118	1311	458	1636	198	900	213	1253	202	1188	1189	1278
Verdovende middelen algemeen	186	160	452	117	180	116	106	95	166	90	1090	114
Verf	15	83	6	86	13	650	21	300	14	156	69	140
Verkeers ongevalleonderzoek	-	-	1	-	4	-	6	-	-	-	11	275
Vezels en textiel	10	167	23	329	11	220	14	200	10	333	68	243
Vingersporen	9	300	11	-	3	300	9	450	5	167	37	411
oertuigidentificatie	-	-	5	28	-	-	-	-	1	100	6	30
Wapens en munitie	10	-	14	27	6	22	13	57	12	48	55	43
al	1512	690	2193	374	1278	470	1388	562	1454	466	7825	478

Bijlage 2

Technieken van opsporing

Bron: A.P.A. Broeders, Forensisch onderzoek van A tot Z, Justitiële Verkenningen, 30 (2004)1, PP. 20-38

Accountancy

De forensische accountancy (Engels: forensic accounting) richt zich op de analyse en rapportage van financiële of economische transacties met het oog op de bepaling van de rechtmatigheid daarvan. In de Nederlandse praktijk gaat het vaak om fraudeonderzoek uitgevoerd door forensische (register)accountants.

Antropologie

De forensische antropologie is vooral gericht op de identificatie van onbekende overledenen aan de hand van macroscopisch-anatomisch, röntgenologisch en microscopisch skeletonderzoek. Het bepalen van het geslacht, het ras, en de leeftijd en lengte bij overlijden maakt deel uit van een breder onderzoek waarvan de gecombineerde resultaten kunnen leiden tot een profiel van de overledene waarmee bijvoorbeeld gericht kan worden gezocht in een lijst van vermisten of waarmee na selectie van potentiële bloedverwanten DNA-onderzoek kan worden uitgevoerd ter definitieve vaststelling van de identiteit (Maat, 2002).

Archeologie

Archeologische kennis wordt vooral toegepast bij het onderzoek van (massa)graven van slachtoffers van strafbare feiten zoals genocide, en in meer algemene zin bij onderzoek naar in de bodem verborgen bewijs. Geofysische kennis kan worden ingezet om de bodemgesteldheid in kaart te brengen, bijvoorbeeld om recente bodemverstoringen te traceren. Door osteopathologisch onderzoek kan aan de hand van botresten informatie worden verkregen over gegevens als geslacht, bouw, leeftijd en eventuele medische gegevens.

Ballistiek

De forensische ballistiek richt zich op de reconstructie van de baan van projectielen, meer in het bijzonder kogels. Tegenwoordig wordt bij dit type onderzoek ook gebruikgemaakt van 3D-visualisatietechnieken waarbij een plaats delict vanuit verschillende posities in beeld kan worden gebracht en bijvoorbeeld aan de hand van ballistisch onderzoek kan worden onderzocht en zichtbaar gemaakt of een schot gelost kan zijn vanaf de plaats waar zich een bepaalde verdachte bevond.

Beeldonderzoek

Het forensisch beeldonderzoek in brede zin (Engels: forensic imaging of forensic image processing) omvat alle vormen van onderzoek aan fotografische, analoge of digitale beelden. Het kan daarbij gaan om de herkomst, de authenticiteit of de integriteit van het materiaal, om de interpretatie van daarop vastgelegde beelden of om het zoeken in grote hoeveelheden beeldmateriaal. Tot dit veelomvattende onderzoeksgebied behoren ook zulke diverse activiteiten als de driedimensionale reconstructie van een plaats delict en de softwarematige veroudering van fotografische gezichtsafbeeldingen van vermiste personen.

Biometrie

De biometrie maakt gebruik van fysieke persoonskenmerken of gedragskenmerken zoals de vingerafdruk, de handpalm, de iris, het netvlies, de gelaatsvorm, het handschrift of de stem om mensen te identificeren. Het gaat hierbij meestal om het in real time meten van deze kenmerken in niet-forensische toepassingen. Hoewel de klassieke dactyloscopie en het handschriftonderzoek ook gebruikmaken van biometrische kenmerken, worden deze forensische deskundigheidsgebieden vooralsnog meestal niet tot de biometrie gerekend.

Bloedspooranalyse

Bij het onderzoek naar de toedracht van geweldsdelicten neemt de analyse van bloedsporen (Engels: bloodstain pattern analysis, minder juist blood spatter analysis) een steeds belangrijker plaats in. Aan de hand van vorm en grootte van bloedsporen kan onder meer de richting van herkomst en de snelheid van bloed(spatten) worden bepaald. In combinatie met het onderzoek van de geconstateerde verwondingen kan dit informatie opleveren die inzicht geeft in de plaats en houding van het slachtoffer op het moment dat de verwonding ontstond en in de wijze waarop de verwonding ontstond.

Brandonderzoek

Bij brandonderzoek probeert men aan de hand van een overwegend chemische analyse van brandresten te bepalen of er sprake is geweest van brandstichting, en of er gebruik is gemaakt van zogenoemde brandversnellers zoals benzine. De laatste jaren worden voor de detectie van brandversnellers ook zogenaamde brandhonden (Engels: arson dogs) ingezet.

Dactyloscopie

Wanneer de huid op de vingertoppen, de handpalm of bepaalde delen van de onderzijde van de voet in contact komt met een vlakke ondergrond, kan het 'profiel' dat zich op deze delen van de huid bevindt, op deze ondergrond (gespiegeld) worden overgedragen. Omdat de vorm van deze zogenoemde huidlijsten een zeer sterk onderscheidend vermogen heeft, kan door dactyloscopisch onderzoek (Engels: ook friction ridge analysis), waarbij vingersporen worden vergeleken met vergelijkingsafdrukken die zijn opgeslagen in een databank of die afkomstig zijn van een bepaalde verdachte, worden vastgesteld wie de afdruk heeft achtergelaten.

DNA-onderzoek

Sinds de eerste toepassing van DNA-analyse in de forensische context door de Brit Sir Alec Jeffreys in 1983 heeft dit type onderzoek zich ontwikkeld tot waarschijnlijk het meest krachtige forensische identificatiemiddel. De huidige autosomale (uit materiaal uit de celkern verkregen) DNA-profielen hebben een extreem sterk onderscheidend vermogen doorgaans wordt gerapporteerd als de kans dat bij een willekeurige persoon uit de potentiële daderpopulatie die geen bloedverwant is van de (matchende) verdachte een identiek profiel zou worden aangetroffen. Deze kans is voor een volledig, uit tien merkers bestaand profiel kleiner dan één op een miljard. Mitochondriaal DNA, dat zich buiten de celkern bevindt, heeft daarentegen een zeer beperkt onderscheidend vermogen omdat het langs de moederlijke lijn onveranderd wordt doorgegeven. Voor Y-chromosomaal DNA, dat alleen in het Y-chromosoom bij de man voorkomt, geldt dat dit eveneens beperkt discrimineert omdat het via de vaderlijke lijn onveranderd wordt doorgegeven.

Documentonderzoek

In enge zin betreft dit onderzoek naar de herkomst, integriteit en authenticiteit van fysieke documenten, waaronder waardepapieren zoals bankbiljetten, cheques en diploma's, facturen of dagboeken, of – in toenemende mate – documenten vervaardigd met een printer of een fax. Centraal hierbij staat chemisch en fysisch onderzoek van papier en inkt, waaronder inktverouderingsonderzoek, om de leeftijd van een document te bepalen. Door zogenaamd souche-onderzoek (Engels: physical fit) kan worden bepaald of twee papierfragmenten oorspronkelijk een geheel hebben gevormd. In Engelstalige landen wordt de term forensic document examiner (FDO) doorgaans gebruikt voor deskundigen die zowel handschrift- als documentonderzoek uitvoeren.

Engineering

Bij het onderzoek van aardbevingen en vliegtuigcrashes maar ook bij dat van instortende bouwwerken zoals bruggen en balkons, en in het algemeen bij de reconstructie van ongevallen kan onderzoek naar het ontwerp, de belasting en de bouw van de desbetreffende constructies een belangrijke rol spelen bij het ophelderen van de ongevalsoorzaak en het beantwoorden van de schuldvraag.

Entomologie

De forensisch entomoloog gebruikt zijn kennis van de biologie van insecten en hun reproductieproces om aan de hand van het type insecten aangetroffen bij een stoffelijk overschot en hun ontwikkelingsstadium in combinatie met gegevens over het weer en de staat van ontbinding uitspraken te doen over de tijd van overlijden (Engels: time since death) van een met name in de buitenlucht overledene. Zie verder Benecke (2001) en Krikken en Huijbregts (2002) voor Nederlandse expertise op dit terrein.

Epidemiologie

De forensische epidemiologie is vooral van belang bij de vraag of het ontstaan of het verloop van een bepaalde ziekte een oorzakelijk verband heeft met bijvoorbeeld het gebruik van een bepaald

medicijn, het leven of werken in ongezonde condities enzovoort. Voorbeelden zijn de vooralsnog vermeende gevaren van het leven nabij hoogspanningsmasten, het gebruik van mobiele telefoons, of het gebruik van siliconen in vrouwenborsten.

Geneeskunde

De forensisch geneeskundige (of GGD-arts) wordt door de huisarts of behandelend arts ingeschakeld als er mogelijk sprake is van een niet-natuurlijke doodsoorzaak, zoals bij vermoeden van aanranding, mishandeling, verkrachting, euthanasie of bij lijkvinding. De forensisch geneeskundige verricht een lijkschouw en rapporteert daarover aan de officier van Justitie. Die geeft indien de rapportage daartoe aanleiding geeft opdracht tot het uitvoeren van een gerechtelijke sectie (of obductie) door een gerechtelijk patholoog. De forensisch geneeskundige speelt ook een belangrijke rol bij de arrestantenzorg.

Geologie

Toepassing van geologisch onderzoek voor forensische doeleinden betreft vooral het onderzoek van aarde en grondsporen aangetroffen aan of nabij slachtoffers van een vermoedelijk strafbaar feit. Analyse van bodemmateriaal kan indicaties geven dat het slachtoffer is verplaatst en kan leiden tot eliminatie of insluiting van bepaalde verdachte locaties.

Geuronderzoek

Geuronderzoek wordt verricht door speciaal daartoe opgeleide speurhonden. Deze honden identificeren de geur van een bepaald voorwerp en zijn in staat deze te vergelijken met de lichaamsgeur van een verdachte. Direct na uitvoering van een zogenaamd geursorteerproef wordt een tegenonderzoek uitgevoerd, ter toetsing van de betrouwbaarheid van de eerste meting.

Gezichtsreconstructie

Tot forensische gezichtsreconstructie (Engels: (cranio)facial reconstruction/approximation) wordt soms overgegaan wanneer alle andere middelen om de identiteit van een overleden slachtoffer te achterhalen vruchteloos zijn gebleven. Hoewel er bijvoorbeeld in het geval van Rowena Rikers (het meisje van Nulde) sprake was van een duidelijke gelijkenis tussen de door de Britse dr. Caroline Wilkinson uitgevoerde gezichtsreconstructie en een specifiek anatomisch kenmerk van het slachtoffer, in casu de spleet tussen de tanden, is succes in deze gevallen vaak eerder te verklaren door de verhoogde aandacht die de zaak krijgt in de media dan door herkenning op grond van gelijkenis van de reconstructie met het origineel.

Haaronderzoek

Haaronderzoek vindt vooral plaats in zedenzaken, maar ook bij overvallen en inbraken worden in bivakmutsen vaak voor onderzoek bruikbare haren aangetroffen. Bij zedenmisdrijven wordt als onderdeel van de zogenaamde zedenset indien mogelijk zowel bij slachtoffer als verdachte een gekamd schaamhaarmonster genomen om ten tijde van het delict overgedragen schaamharen veilig te stellen. Kort na het plegen van het delict kunnen bij een verdachte nog vaak schaam-

haren van het slachtoffer worden aangetroffen. Om de aangetroffen schaamhaarsporen te kunnen identificeren wordt indien mogelijk zowel bij slachtoffer als verdachte een referentiemonster schaamhaar veiliggesteld dat bestaat uit getrokken en geknipt schaamhaar. Indien zich aan de onbekende haren een haarwortel met (epitheel)celmateriaal bevindt, is ook chromosomale DNA-typering mogelijk. Haren zonder celmateriaal aan de wortel en haren zonder wortel (zogenaamde haardelen) lenen zich slechts voor mitochondriaal DNA-onderzoek.

Handschriftonderzoek

Handschrift is één van de vele sporen die een persoon kan achterlaten en tot op zekere hoogte tot die persoon zijn te herleiden. Brieven, notities, invullingen op formulieren en bestelbonnen, tags van graffitispuiters en handtekeningen op cheques of onder contracten zijn voorbeelden van zulke schriftsporen. Het 'normale' werk van de schriftexpert bestaat uit het vergelijken van een als betwist beschouwd handschrift of dito handtekening met vergelijkingshandschrift of vergelijkingshandtekeningen van een bekende persoon met het doel vast te stellen of het betwiste handschrift dan wel de betwiste handtekening door die persoon is geproduceerd. Hiertoe worden diverse kenmerken van het betwiste en het vergelijkingshandschrift systematisch geanalyseerd en onderling vergeleken. Dit gebeurt visueel, zo nodig met behulp van een loep of stereomicroscop.

IT-onderzoek

Een van de jongste en snelst groeiende forensische disciplines richt zich op mogelijk strafbare feiten verband houdend met de geautomatiseerde verwerking en overdracht van gegevens en met toepassingen van de digitale techniek in brede zin. Het kan daarbij gaan om onderzoek van de werking van hardware of programmatuur, of om het toegankelijk maken en in kaart brengen van al dan niet eerder gewiste data in digitale vorm. Die data kunnen zich bevinden in open systemen zoals pc's of netwerkssystemen maar ook in gesloten systemen zoals elektronische agenda's, faxen, cd-rom's, magneetkaarten, automatische snelheidsbegrenzers of mobiele telefoons. Ook het onderzoek van het gebruik van mobiele telefoons en de plaatsbepaling aan de hand van de posities van de aangestraalde gsm-basisstations behoren tot dit type onderzoek, evenals het onderzoek van computerinbraak (Engels: hacking).

Kras-, indruk- en vormsporenonderzoek (KIV)

Hoewel ook de dactyloscopie, het wapen- en munitieonderzoek, het vergelijkend onderzoek van oorafdrukken en dat van beetsporen strikt genomen alle als vormen van KIV-onderzoek kunnen worden opgevat, wordt de term meestal gebruikt ter aanduiding van het vergelijkend herkomst-onderzoek van werktuigsporen, schoensporen en bandensporen. Bij het onderzoek wordt gebruikgemaakt van het gegeven dat voorwerpen zoals schoenzolen en gereedschappen door gebruik en veroudering na verloop van tijd willekeurige slijtagepatronen ontwikkelen, waardoor zij zich gaan onderscheiden van oorspronkelijk identieke exemplaren van hetzelfde merk en type.

Materiesporenonderzoek

Hieronder kunnen onder meer het vergelijkend glas-, verf-, vezelonderzoek worden geschaard. Vergelijkend glas- en verfonderzoek wordt vooral uitgevoerd bij het onderzoek van inbraken en aanrijdingen. Vezelonderzoek kan worden gebruikt om een verdachte 'naar een plaats delict te brengen' of om een relatie tussen een mes en een steekwond te onderzoeken.

Vezelcontactsporen – en sporen meer in het algemeen – kunnen op voorwerpen worden achtergelaten door een donor, die zelf als receptor op zijn kleding weer sporen van de plaats delict kan meenemen. Op een mes waarmee steekwonden zijn toegebracht, zullen naast bloed vaak zogenaamde steekvezels kunnen worden aangetroffen, afkomstig van de kleding van het slachtoffer. Voorwerpen waarop vezelsporen aanwezig kunnen zijn, zoals autobekleding en kledingstukken, worden met kleefband afgeplakt, waarna het kleefband wordt onderzocht op vezelsporen afkomstig van de vermoedelijke bron.

Meteorologie

De forensische meteorologie houdt zich bezig met de reconstructie van het weer in relatie tot het onderzoek van strafbare feiten met bijzondere nadruk op de rol van het weer als verklarende factor. Ook vragen over de zeldzaamheid van bepaalde weertypen en de vraag of ze voorspeld waren, worden door de forensisch meteoroloog beantwoord.

Odontologie

Kernactiviteit is het bepalen van de identiteit van (veelal overleden) personen aan de hand van gebitsgegevens, bijvoorbeeld bij massarampen. Daarnaast wordt tot dit vakgebied ook de morfologische beetspooranalyse gerekend. Het gaat daarbij om het vergelijken van de vorm van een beetspoor en de vorm en stand van de tanden waarmee een mogelijke beetverwonding zou zijn toegebracht.

Oorafdrukonderzoek

Wanneer een inbreker zijn oor te luisteren legt op een ruit om zich ervan te vergewissen dat er geen geluid in een potentieel inbraakobject te horen is, zal er vaak een afdruk van zijn oor op de ruit achterblijven. Door vergelijking van dit latente (dat wil zeggen verborgen) oorspoor met een vergelijkingsafdruk van het oor van de verdachte kan een uitspraak over de herkomst van het spoor worden gedaan. De laatste jaren heeft vooral de Nederlander Van der Lugt (2002) zich met dit type onderzoek beziggehouden. Omdat oorafdrukken over het algemeen aanzienlijk minder detailinformatie bevatten dan vingerafdrukken moet de identificatiewaarde van oorafdrukken ook veel minder hoog worden aangeslagen.

Palynologie

De forensische palynologie richt zich op de analyse van pollen (stuifmeelkorrels of microsporen afkomstig van de helmknoppen van planten of bomen) en andere microscopische organismen ten behoeve van opsporing of bewijsvoering. Het onderzoek van pollen levert informatie op die relevant is voor de beantwoording van vragen als in welk jaargetijde een graf is gedolven of waar

fysiek bewijsmateriaal zich heeft bevonden. In meer algemene zin kan het onderzoek worden gebruikt om personen of objecten aan bepaalde plaatsen te relateren.

Pathologie

De forensisch patholoog voert bij vermoeden van niet-natuurlijke dood in opdracht van Justitie een obductie (gerechtelijke sectie) uit ter bepaling van de doodsoorzaak (Engels: cause of death). Voor het antwoord op de vraag naar de wijze waarop een persoon is overleden (Engels: manner of death, i.e. natural, accidental, suicide, homicide, undetermined) is niet slechts medische kennis noodzakelijk maar ook kennis van de externe omstandigheden waaronder het overlijden heeft plaatsgevonden. In Nederland worden per jaar ruim zeshonderd gerechtelijke secties uitgevoerd.

Schotrestenonderzoek

Forensisch schotrestenonderzoek (gunshot residue of GSR) is gericht op het aantonen van schotresten op de handen of kleding van personen die mogelijk bij een schietincident zijn betrokken, hetzij als slachtoffer, hetzij als dader. Schotrestkarakteristieke elementen zijn lood, barium en antimoon. Ook kunnen aan de hand van schotbeschadigingen in kleding of andere voorwerpen uitspraken worden gedaan over de schootsrichting en schootsafstand.

Serologie

De ontdekking van het ABO-bloedgroepsysteem door de Oostenrijker Landsteiner omstreeks 1900 legde de basis voor het gebruik van genetische kenmerken voor de identificatie van personen door bloedtypering. Vooral vanaf de jaren zestig nam het onderscheidend vermogen van het bloedtyperingsonderzoek sterk toe, onder meer door het werk van de Brit Culliford van het Metropolitan Police Laboratory in Londen. De eerste forensische toepassing van DNA-typering aan het einde van de jaren tachtig door de Brit Sir Alec Jeffreys luidde het einde in van het traditionele serologisch onderzoek.

Spraak- en audio-onderzoek

Het spraak- en audio-onderzoek omvat, naast het sprekeridentificatieonderzoek en de spreker-typering, de verstaanbaarheidsverbetering en het integriteits- en authenticiteitsonderzoek van audio-opnamen. Voor dit laatste type onderzoek geldt dat, door de ruime beschikbaarheid van digitale geluidsbewerkingssoftware op veelal modale computersystemen waarmee bewerkingen in audiobestanden kunnen worden aangebracht die technisch niet zijn aan te tonen, de afwezigheid van indicaties van manipulatie niet langer kan worden opgevat als bewijs dat er geen manipulatie heeft plaatsgehad. Ook hier geldt dus de oude criminalistische stelregel dat absence of evidence niet gelijkgesteld kan worden aan evidence of absence.

Sprekeridentificatie

In Nederland wordt ten behoeve van de opsporing en bewijsvoering relatief veel gebruikgemaakt van telefoontaps. Indien de identiteit van de gespreksdeelnemers wordt betwist, kan opdracht worden gegeven voor sprekeridentificatie-onderzoek. Hoewel onder laboratoriumomstandigheden

goede resultaten kunnen worden behaald met automatische sprekeridentificatiemethoden, zijn deze methoden in de forensische context veelal niet bruikbaar door de verschillen in lijnkwali-teit en taalgebruikssituatie in het forensische materiaal. De analyse heeft daarom een sterk auditief-fonetisch karakter, aangevuld met onderzoek van een beperkt aantal akoestische parameters. Sprekerherkenning door (oor)getuigen kan worden onderzocht door het gebruik van een meer-voudige auditieve confrontatie. Deze methode is vergelijkbaar met de zogenaamde Oslo-confron-tatie, de meervoudige keuzeconfrontatie die voor persoonsherkenning door (oog)getuigen in het visuele domein is geïndiceerd (Broeders, 2003).

Statistiek

De toepassing van statistische methoden en technieken wint ook in het strafrecht steeds meer terrein. Zo hangt de bewijskracht van technisch bewijs nauw samen met de zogenaamde zeld-zzaamheidswaarde van de kenmerken die betwist materiaal en vergelijkingsmateriaal delen, zoals in het geval van een vergelijking van DNA-profielen. Voor de berekening van deze zeldzaam-hedswaarde of de kans op een toevalstreffer (dat wil zeggen de kans op een match wanneer het celmateriaal afkomstig is van een willekeurige persoon uit de potentiële daderpopulatie) is het gebruik van statistische methoden onontbeerlijk. Andere kwesties waarbij statistische informatie een belangrijke rol kan spelen zijn het onderzoek naar het bestaan van een meer dan toevallige relatie tussen bepaalde feiten zoals het overlijden van bejaarden in een verzorgingshuis tijdens bepaalde diensten (Elffers, 2003), de vraag naar de verwachte frequentie van het overlijden van twee of drie baby's in één gezin (Broeders, 2003) of bij het epidemiologisch onderzoek naar de mogelijke relatie tussen het gebruik van bepaalde genees- of genotmiddelen en het optreden van gezondheidsproblemen. Zie ook Kerkmeester en Mulder (1987).

Tafonomie

De forensische tafonomie kan worden opgevat als een onderdeel van de forensische antropologie dat zich richt op de reconstructie van gebeurtenissen voorafgaande, tijdens en na het overlijden door het verzamelen en analyseren van gegevens over de natuurlijke omgeving waarin het stof-felijk overschot is aangetroffen en waarin het zich sinds het intreden van de dood heeft bevonden, door het onderscheiden van peri- en postmortale veranderingen in het stoffelijk overschot, en door het schatten van het tijdstip van overlijden (Haglund en Sorg, 1997, p. 13).

Toxicologie

De forensische toxicoloog maakt gebruik van de methoden van de analytische chemie en de farmacologie bij het onderzoek van mogelijke vergiftiging. Centraal bij dit onderzoek staan vragen naar de identiteit van de toegediende stof en naar de intrinsieke giftigheid, de dosis, de concen-tratie, de duur en frequentie van blootstelling, de wijze van blootstelling, eventuele gelijktijdige medicatie en de fysieke conditie van de persoon ten tijde van de toediening ervan. Daarnaast speelt de genetische factor een rol: onder identieke condities kunnen de effecten van toediening voor individuele personen aanzienlijk verschillen. Naast het effect op de gezondheidstoestand

behoort ook het onderzoek naar de effecten van bijvoorbeeld drug- en alcoholgebruik op het gedrag tot de forensische toxicologie (Uges, 1998).

Verdovendmiddelenonderzoek

Naast het klassieke onderzoek gericht op de identificatie van stoffen bedoeld in de Wet Verdovende Middelen gaat het hierbij tegenwoordig ook om onderzoek van clandestiene laboratoria voor de productie van stoffen als XTC. Daarnaast wordt aan de hand van gegevens over de chemische samenstelling en de uiterlijke kenmerken van de onderzochte substanties ook gezocht naar onderlinge overeenkomsten die zouden kunnen duiden op een gemeenschappelijke herkomst.

Verkeersonderzoek

Forensisch verkeersonderzoek is gericht op het bepalen van de toedracht van verkeersincidenten. Belangrijke vragen zijn in dit verband onder meer die naar de snelheid van de betrokken partijen op het moment van de botsing, het zicht ter plaatse en de toestand van het wegdek.

Wapen- en munitieonderzoek

Het forensisch wapen- en munitieonderzoek is in hoofdzaak gericht op de beantwoording van de vraag of kogels of hulzen met een bepaald wapen zijn verschoten. Andere vragen betreffen de reconstructie van de toedracht van een schietincident en het onderzoek van storingen van wapens. De reconstructie van kogelbanen valt strikt genomen onder de forensische ballistiek.

Wildlife forensics

Een van de jongste deskundigheidsgebieden is wildlife forensics. Het gaat daarbij onder meer om onderzoek naar de jacht op beschermde diersoorten. In meer algemene zin gaat het hierbij om forensisch onderzoek waarbij het slachtoffer een dier is.

Zoölogie

Een wat ruimere benaming van de toepassing van de kennis van de ontwikkeling van levende organismen ten behoeve van de waarheidsvinding. Een belangrijke toepassing is de forensische entomologie (zie hierboven).

Bijlage 3

Lijst van geïnterviewden

Regiopolitie Groningen	Dhr. R. Visscher, Plaatsvervangend Hoofd Technische Recherche
Regiopolitie Fryslân	Dhr. J. Krabbe, Hoofd Bureau Technische Recherche
Regiopolitie Drenthe	Dhr. J.P. Berghuis, Groepschef Technische Recherche
Regiopolitie IJsselland	Dhr. B. van den Hazel, Divisiechef CROD Dhr. D. Hoek, assistent-teamchef Technische Recherche
Regiopolitie Twente	Dhr. L. Gelderblom, Teamchef Technische Recherche Dhr. J. Bos, Chef Recherche Ondersteuning
Regiopolitie Noord- en Oost Gelderland	Dhr. B. Fikse, Teamchef Technische Recherche
Regiopolitie Gelderland Midden	Dhr. G. Pater, Hoofd Unit Technische Recherche
Regiopolitie Gelderland Zuid	Dhr. W.Peeters, Hoofd Technische Recherche
Regiopolitie Utrecht	Dhr. D. de Leeuw, Hoofd Technische Recherche
Regiopolitie Noord-Holland-Noord	Dhr. B. van der Veer, groepschef Technische Recherche Dhr. A.Krol, Hoofd Afdeling Recherche Ondersteuning
Regiopolitie Zaanstreek-Waterland	Dhr. K. Jansz, Groepschef Technische Recherche

Regiopolitie Amsterdam-Amstelland	Dhr. P. van der Ham, inspecteur van politie, teamleider bureau Techniek, Dienst Centrale Recherche Dhr. P. M. Th. van Steen, hoofdinspecteur van politie, chef bureau Tactiek en Techniek, Dienst Centrale Recherche. Dhr. W. Wolders, Hoofd Dienst Centrale Recherche
Regiopolitie Gooi- en Vechtstreek	Dhr. J. Vermeulen, Dagcoördinator Technische Recherche
Regiopolitie Haaglanden	Dhr. H.M.P. van der Meer, Chef Technische Recherche
Regiopolitie Hollands-Midden	Dhr. R. van der Kruk, Teamchef Technische Recherche Dhr. T. den Iseger, Teamchef Digitale Expertise
Regiopolitie Rotterdam-Rijnmond	Dhr. F. Koster, Afdelingschef Technische Recherche Dhr. A. Havelaar, Chef Forensisch Technische Opsporing
Regiopolitie Zuid Holland Zuid	Dhr. J. Verheul, Chef Technische Recherche
Regiopolitie Zeeland	Dhr. A. Hendricks, Hoofd Technische Recherche
Regiopolitie Midden en West Brabant	Dhr. Mr. T. Slingerland, Hoofd Divisie Recherche a.i. Dhr. H. Snoeren, Hoofd Unit FTO Dhr. A. de Bont, beleidsmedewerker
Regiopolitie Brabant Noord	Dhr. H. Pijnenburg, Hoofd Recherche Expertise Dhr. W.J.G.Renders, Teamchef TR Dhr. W.A.P.C.M. van Rooij, Operationeel chef
Regiopolitie Brabant Zuid-Oost	Dhr. H.B. Corbijn, Chef Forensisch Technische Ondersteuning Dhr. B.T.J. Toonen, Chef Operationele Zaken FTO
Regiopolitie Limburg-Noord	Dhr. H. ter Borg, Chef Technische Recherche
Regiopolitie Limburg-Zuid	Dhr. F.J.W.M. Kooiman, Chef Divisie Regionale Recherche
Regiopolitie Flevoland	Dhr. M. Oosting, Groepschef Technische Recherche

KLPD/NRI	Dhr. B.N. van Hoek, DNR, Teamleider Unit Operationele Expertise Dhr. C. Kooijmans, dNRI, Ondersteuner programma FTO Dhr. A. Koppens, Adviseur Expertise van de Unit Dactyloscopie en Identificatie
FIOD/ECD	Dhr. T. Martens, beleidsmedewerker
KMar	Dhr. W. Timmermans, hoofd rekerchetechniek, Centrale Justitiële Dienst, Utrecht
NFI	Prof. dr. A.P.A. Broeders, Chief Scientist NFI
Parket Alkmaar	Officier van Justitie Mw. M. Panhorst
Parket Almelo	Officier van Justitie Dhr. G. Dam, portefeuillehouder TR
Parket Arnhem	Officier van Justitie Dhr. Van Veen
Parket Assen	Plaatsvervangend Hoofdofficier van Justitie Dhr. Geers
Parket Breda	Rechercheofficier van Justitie Mw. N. Zandee Breda
Parket Den Haag	Officier van Justitie Mw. M. Mos
Parket Dordrecht	Officier van Justitie Mw. W. de Boer
Parket Haarlem	Officier van Justitie Mw. Oudendijk Officier van Justitie Dhr. van der Heijden
Parket 's-Hertogenbosch	Officier van Justitie Mw. Tjauw-Foe
Parket Maastricht	Rechercheofficier van Justitie Dhr. P. van Hagen
Parket Utrecht	Officier van Justitie Dhr. R. Eigeman

Bijlage 4

Factsheet voor korpsinterviews

A. Vragen over de organisatie van forensische opsporing

1. Kunt u een organogram aanleveren waarin staat hoe de forensisch technische expertise in uw organisatie is ingebed?
2. Wie heeft (hebben) binnen het korps de *beslisbevoegdheid* waar het gaat om de inzet van forensisch technisch onderzoek?
3. Welke personen/afdelingen zijn betrokken bij het traject van *besluitvorming*?
4. Kunt u toelichten hoe per zaak wordt afgewogen
 - of forensisch technisch onderzoek moet worden uitgevoerd?
 - wat daarbij de beste insteek is? en
 - wat de juiste samenstelling van het forensisch technisch onderzoeksteam moet zijn?
 - Wat weegt bij uw korps mee in het maken van deze keuzen? Zijn er protocollen, procedures, voorschriften die gevolgd moeten worden bij de afweging om FTO al dan niet in te zetten?
5. Welk budget kon uw korps in 2003 besteden aan de uitvoering van FTO en welk deel daarvan werd uiteindelijk besteed?
6. Wie coördineert de *uitvoering* van het forensisch technisch onderzoek?
7. A. Hoeveel forensisch technisch rechercheurs zijn op dit moment binnen uw korps werkzaam en wat zijn daarmee de intern beschikbare specialismen van uw korps?

B. Kunt u bij benadering aangeven hoe de zaken waarbij forensische technieken worden ingezet zich verdelen over de volgende categorieën: zoekzaken? De onderstaande indeling werd gehanteerd in een eerder onderzoek naar de inzet van forensisch technisch onderzoek van De Poot e.a. (2004).

- Klip- en klaarzaken: zaken waarin de politie iemand op heterdaad betrapt, zaken waarin een verdachte zichzelf aangeeft en zaken waarin de verdachte direct kan worden aangehouden op of in de omgeving van de plaats delict.
 - Verificatie-zaken: zaken waarin zowel een verhaal over het gebeurde als de identiteit van de verdachte bij aanvang van het onderzoek worden gegeven. Dit scenario doet zich met name voor als een (vermeend) slachtoffer melding doet van een misdrijf en hierbij direct de verdachte met naam en toenaam noemt. Verder doet dit scenario zich voor wanneer een getuige iemand die hij kent een delict heeft zien plegen en hiervan verslag doet.
 - Opsporingszaken: zaken waarin aan het begin van het onderzoek wel een verhaal over het gebeurde wordt gegeven, maar waarin de verdachte nog moet worden opgespoord. Dit scenario doet zich voor als iemand slachtoffer of getuige is van een misdrijf dat gepleegd werd door een hem onbekende dader.
 - Zoekzaken: zaken die niet ter kennis van de politie komen in de vorm van een getuigenverklaring over wat er is voorgevallen, maar waarin het verhaal over wat er gebeurd kan zijn in het opsporingsonderzoek achterhaald moet worden. Dit scenario doet zich met name voor als er geen contact is tussen het slachtoffer en de verdachte, of als het slachtoffer geen verklaring kan afleggen over het gebeurde, zoals bij moord of vermissing.
8. Kunt u aangeven bij hoeveel en bij welke zaken de forensisch technische expertise van uw eigen rechercheurs werd ingezet in het jaar 2003?
 9. Kunt u aangeven bij hoeveel zaken en op welke wijze in 2003 een beroep is gedaan op de inzet/ondersteuning door basispolitiefunctionarissen bij de uitvoering van forensisch technisch onderzoek?
 10. Is er een overzicht van de gewerkte uren door basispolitiefunctionarissen en specialisten bij forensisch technisch onderzoek?

B. Vragen over samenwerking

11. Kunt u aangeven welke forensisch technische specialismen uw korps in 2003 heeft ingehuurd bij derden?
12. Kunt u per ingehuurd specialisme aangeven wat de reden is voor het van buiten halen van deze expertise en waarom juist gekozen is voor de genoemde leveranciers?³²

32. Recherche Magazine (maart 2004) refereerde aan het voorbeeld dat het politiekorps Utrecht het NFI passeerde ten gunste van TNO vanwege de gewenste snelheid van onderzoek.

13. Kunt u aangeven of het korps tevreden is over de resultaten van de ingehuurde forensisch technische expertise van buiten het recherchebestel?
14. Kunt u een toelichting geven op het verloop van de samenwerking met elk van de bovengenoemde ingehuurde partijen. Zijn er punten die wat u betreft beter zouden moeten/kunnen?³³ (Denk aan: Hoe is de dienstverlening? Hoe verloopt de financieel-administratieve afronding van de samenwerking? Hoe verlopen informatiestromen en informatiebeheer?³⁴)
15. Kunt u specificeren bij welk type zaken u deze extra expertise nodig had in 2003?
16. Welke aspecten met betrekking tot de organisatie en samenwerking van forensisch technisch onderzoek in Nederland bieden naar uw mening aanknopingspunten om de organisatie van de beschikbaarheid en inzet van FTO te verbeteren?

C. Deskundigheid en opleiding

17. Welke opleidingen of cursussen hebben de forensisch technisch rechercheurs van uw korps genoten? (Te denken valt aan TRM-cursussen, basis-, verdiepings – of gespecialiseerde modules, leergang Technische Recherche, (internationale) seminars et cetera.) Kunt u daarbij aangeven of het gaat om interne opleidingen/cursussen of om externe opleidingen (bijvoorbeeld bij NFI)?
18. Wat is de frequentie en de aard van de bij- en nascholing van de rechercheurs? Is deze bijvoorbeeld gericht op bepaalde specialistische deskundigheden?
19. Op welke wijze worden basispolitiefunctionarissen geschoold om FTO uit te voeren en wat is de aard van hun opleiding?
20. Wat is de frequentie en aard van de bij- en nascholing van de basispolitiefunctionarissen? Is deze gericht op specifieke toepassingen?
21. Welke middelen reserveert uw korps voor technologische innovatie? Uit welk budget komen deze middelen? Zijn hierover afspraken met andere korpsen?
22. Welke middelen reserveert uw korps voor deskundigheidsbevordering? Uit welk budget komen deze middelen? Zijn hierover afspraken met andere korpsen?

33. Uit het jaarverslag 2003 van het NFI blijkt bijvoorbeeld dat er in 2003 veel gedaan is aan het verbeteren van de dienstverlening aan klanten c.q. de politiekorpsen (bijvoorbeeld: elektronisch aanvraagloket, klantenplatform, detachering van politiefunctiearissen bij NFI).

34. Er is momenteel sprake van een initiatief waarbij het NFI nauwer gaat samenwerken met de technische recherche afdelingen binnen de politiekorpsen IJsselland en Utrecht. De wederzijdse bevindingen worden – zo mogelijk – bij het onderzoek betrokken.

23. Hoe vaak en in welk type zaken komt het voor dat gebrek aan geavanceerde technologie belemmerend werkt voor de opsporingspraktijk?
24. Is er sprake van interregionale samenwerking gericht op het uitwisselen van geavanceerde en actuele kennis over nieuwe ontwikkelingen op het gebied van FTO? Zo ja, met welke regio('s)?
25. Zijn het NFI en de FIOD-ECD voor uw korps gebruikt en bruikbaar als 'leveranciers' van geavanceerde en actuele kennis over nieuwe ontwikkelingen op het gebied van FTO?
26. Onderhoudt uw korps ook internationale contacten om zicht op nieuwe ontwikkelingen in het technisch onderzoek te verkrijgen?

E. Uitvoering en kwaliteit

27. Hoe beoordeelt u de kwaliteit c.q. de bruikbaarheid van het forensisch technisch onderzoek en van de resultaten daarvan met het oog op de succesvolle opsporing en vervolging van strafzaken?
28. Welke vormen van FTO leveren – volgens u en afgemeten naar het aantal en type zaken waarbij FTO is ingezet ten behoeve van sporenonderzoek en/of bewijsvergaring – wel en welke vormen van FTO leveren nauwelijks of geen ervaren dan wel aantoonbare bijdrage aan opsporing en vervolging?
29. In hoeverre is informatie beschikbaar over de resultaten van de inzet FTO (opsporing dader; oplossing zaak; veroordeling dader)?
30. Op welke gronden wordt in gevallen besloten om een FTO voortijdig te beëindigen?
31. Beschikken forensisch technische rechercheurs en/of basispolitiefunctionarissen die FTO uitvoeren – volgens u – over adequate expertise om bij te dragen aan een succesvol sporenonderzoek en/of succesvolle bewijsvergaring?
32. A. Welke argumenten zijn er – volgens u – om bepaalde bijzondere FTO-specialismen juist wel of juist niet binnen de politiekorpsen te positioneren?

B. Welke bijzondere specialismen kunnen – volgens u – het best op korpsniveau worden uitgevoerd?

C. Welke bijzondere specialismen kunnen –volgens u – beter op bovenregionaal en/of centraal niveau worden uitgevoerd?

- D. Bij welke instantie zouden deze specialismen volgens u dan het beste kunnen worden ondergebracht?
33. Welke ervaringen zijn tot dusverre opgedaan met samenwerking met de technische recherche afdeling van andere regionale politiekorpsen?³⁵
34. Hoe kan de adequate uitwisseling van kennis, kunde en menskracht tussen de regionale politiekorpsen het beste gewaarborgd worden?
35. Wat moet er gebeuren om een adequate uitwisseling van kennis, kunde en menskracht van centraal of bovenregionaal (NFI, KLPD, NRI, FIOD) naar regionaal niveau te waarborgen?

35. Op het ogenblik wordt binnen verschillende regionale politiekorpsen op dit gebied geëxperimenteerd. De bevindingen uit deze pilots worden – zo mogelijk – bij het onderzoek betrokken.

Bijlage 5

Richtlijn voor interviews met officieren van Justitie

Korte toelichting bij de vragen

Probeer u, naast uw persoonlijke mening, zich een beeld te vormen van de communis opinio binnen het OM aangaande de zich daarvoor lenende thema's. Een leidend onderscheid bij veel vragen is de verdeling van zaken in grote, zware en/of ernstige zaken, middelzware zaken (waaronder veel zogenoemde volumecriminaliteit) en de lichtere categorie. Strikte definities zijn hiervoor niet te geven. U kunt bij de vragen eventueel zelf aangeven welk type zaak u bij een bepaalde categorie in gedachten heeft.

Organisatie en samenwerking

1. Zijn er vaste kanalen waarover de communicatie over FTO met betrekking tot de inzet ervan, de voortgang en de resultaten tussen politie en OM verloopt?
2. Hoe komt een beslissing tot (verder) FTO tot stand? Zijn daar protocollen voor, of is het zuiver zaaksafhankelijk?
3. Wordt het gebruik van het FTO in het requisitoir en/of de bewijslast teruggekoppeld naar de politie, i.c. de technische recherche? Met andere woorden, krijgt de politie zicht op de kwaliteit van hun forensisch technisch werk zoals beoordeeld door de Officier?
4. Wat zou er ten aanzien van de organisatie van het FTO bij de politie, en de samenwerking van politie en OM voorzover dat het FTO betreft, verbeterd moeten (en kunnen) worden? Investeert u in die (mogelijke) verbetering?

Kwaliteit FTO

5. In het algemeen: wat vindt u van de kwaliteit van het door de politie uitgevoerde en aangeleverde FTO?
6. Wat is de bijdrage van FTO aan opsporing en vervolging? Zou u deze omschrijven als (sterk) toenemend of (sterk) afnemend, is hij doorslaggevend of ondergeschikt?

7. Welke courante vormen van FTO (dacty, DNA, kras-, indruk- en vormsporenonderzoek, verdovende middelenonderzoek, brandonderzoek, verkeersonderzoek, bloedspooronderzoek, wapen- en munitieonderzoek, geuronderzoek) leveren de grootste bijdrage aan de waarheidsvinding?
8. Welke vormen van FTO worden door de politie naar uw mening overschat of juist onderschat?
9. In welk type zaken speelt wél uitgevoerd FTO nauwelijks een rol van betekenis? Zou het daarin ook wel gemist kunnen worden?
10. Welke vormen van FTO leveren de meeste problemen en onduidelijkheden op?
11. Wat zou naar uw oordeel beter moeten (en kunnen) in termen van de kwaliteit van het FTO?

Bijlage 6

Innovatie in het proces van forensisch-technische opsporing

In deze bijlage worden toekomstige ontwikkelingen van de forensisch-technische opsporing geïnventariseerd. De voorstellen tot innovatie zijn voor het grootste gedeelte afkomstig van de respondenten van het onderzoek. Zij werden veelal spontaan, soms als toelichting op de gestelde vragen in het interview, geuit. In dit hoofdstuk wordt getracht deze uitingen te groeperen en betekenis te geven in het algehele beeld van de praktijk van de forensisch-technische opsporing zoals dat bij de onderzoekers, lopende het onderzoek, is ontstaan.

De forensisch-technische opsporing is sterk in ontwikkeling. In hoog tempo wordt de van oudsher faciliterende rol die het forensisch-technisch onderzoek had, verruild voor een meer directieve oriëntatie, waarmee het een volwaardig integraal onderdeel wil worden van het opsporingsproces. Deze metamorfose is het gevolg van twee krachten die richting geven aan de ontwikkeling van de forensisch-technische opsporing. Enerzijds is dat het vak zelf, de technologische ontwikkelingen daarbinnen en de veranderingen die daar het gevolg van zijn. Anderzijds zijn er maatschappelijke invloeden die richting geven aan de criminaliteitsbestrijding als geheel, met de forensisch-technische opsporing als veelbelovende actor daarbinnen. We moeten daarbij denken aan de politieke aandacht voor criminaliteit en veiligheid, het op sommige punten duidelijk restrictievere beleid, maar ook het sterk toegenomen belang van de terrorismebestrijding en de opsporing van breed opererende criminele organisaties.

In de voorgaande hoofdstukken zijn veel veranderingsprocessen aan de orde gekomen, maar juist omdat het veld zo in beweging is, lijkt het zinnig om ze per thema andermaal te beschouwen en te inventariseren welke toekomstige vernieuwingen de respondenten uit het onderzoek op dit moment voor ogen hebben, en hoe die, nu een landelijk beeld van het FTO voorhanden is, mogelijk samenhangen.

De toenemende politieke belangstelling, de ontwikkelingen binnen het vak zelf en de maatschappelijke verwachtingen ten aanzien van de forensisch-technische opsporing maken veranderingen in de organisatie en uitvoering ervan noodzakelijk. Die veranderingen spitsen zich met name toe op samenwerkingsverbanden tussen korpsen onderling, maar ook tussen korpsen en andere bij de forensisch-technische opsporing betrokken partijen. Het goed functioneren van samenwer-

kingsverbanden stelt voorwaarden, waarvan uniformering (van functieniveaus, opleidings- en kennisniveaus, praktische regelgeving) en automatisering de belangrijkste zijn. Het zijn deze thema's die in het hiernavolgende aan de orde komen.

Technologische ontwikkelingen binnen de forensisch-technische opsporing

Op verscheidene wetenschappelijke terreinen doen zich ontdekkingen en uitvindingen voor die ingezet kunnen worden bij de forensisch-technische opsporing. De vaak succesvolle toepassing van deze nieuwe technieken betekent een belangrijke aanzet voor het doorontwikkelen ervan. Een voorbeeld daarvan is natuurlijk de reeds veelbesproken DNA-technologie. Maar ook de analyse van bloedsporen bijvoorbeeld heeft met de komst van luminoltechnieken en 3-dimensionale reconstructiemethoden een impuls gekregen. Met de continuering van een leerstoel criminalistiek heeft de discipline de mogelijkheid haar officiële wetenschappelijke status te versterken, en mag zij verondersteld worden niet alleen meer volgend aan de wetenschappelijke ontwikkelingen op dat terrein te zijn, maar daar ook zelf richting aan te kunnen geven.

De toenemende rol die het forensisch-technisch onderzoek volgens sommigen in het opsporingsproces zou moeten gaan spelen, is vooralsnog voor het grootste deel gestoeld op een belofte. De inzichten in het rendement van het FTO, of de omvang van het aandeel in (het succes van) de opsporing zijn beperkt. Enig inzicht in dat opzicht biedt het Engelse *National Intelligence Model*, zij het vooralsnog vooral voor zover het de succesvolle want rijkge vulde Engelse DNA-databank betreft. Dat neemt niet weg dat de belofte geen loze belofte is. Het succes en het rendement van het FTO in sommige specifieke zaken is zo overduidelijk dat niemand eromheen kan het FTO een prominente plaats te geven in het opsporingsproces. Dat de betrokken partijen zich hiervan bewust zijn, mag blijken uit een keur aan reorganisatieprocessen, samenwerkingsverbanden, proef- en pilotprojecten die her en der worden geïnitieerd om de toenemende invloed van het FTO een plaats te kunnen geven.

Het succes van sommige nieuw ontwikkelde forensische technieken nodigt uit tot het doorontwikkelen van dieptespecialismen. Het forensisch-technisch domein is daarbij volgens de respondenten sterk gebaat bij een nauwe band met verschillende wetenschappelijke disciplines. De verdergaande miniaturisering die zich op veel natuurwetenschappelijke terreinen voordoet, heeft ook in het forensisch-technisch onderzoek een belangrijke plaats. Microscopisch kleine hoeveelheden sporen materiaal zouden al tot identificatie moeten kunnen leiden, en doen dat in veel gevallen ook al. In de tweede plaats blijkt overduidelijk dat er een enorme behoefte bestaat aan een DNA-databank van substantiële omvang. Het is nauwelijks een vernieuwing te noemen, daar er al hard gewerkt wordt om de databank van gegevens te voorzien. Het succes dat een goed functionerende databank voor de opsporing zal hebben, behoeft niet te worden betwist. Of de databank ook goed, of efficiënt, of optimaal zal functioneren is voor een belangrijk deel afhankelijk van de derde te noemen belangrijke gewenste vernieuwing: een goed functionerende automatisering. Om ook bovenregionaal en nationaal effectief en efficiënt op te kunnen treden en te

opereren is een goede communicatie tussen de diverse computersystemen essentieel. Ook dienen de systemen goed gevuld en onderhouden te worden en op uniforme wijze van informatie te worden voorzien.

Al deze gewenste vernieuwingen binnen het vak van de forensisch-technische opsporing vragen om een voldoende kennisniveau van degenen die erbinnen werkzaam zijn. Niet alleen moet het huidige personeel worden bijgeschoold om de snelle ontwikkelingen te kunnen volgen, ook voor veel aankomend personeel zal een interne training niet meer voldoende zijn.

Een toenemende samenwerking

Samenwerking in de forensisch-technische opsporing kan leiden tot veel vooruitgang in de doelmatigheid en doeltreffendheid van het opsporingsproces. Dit blijkt duidelijk uit de vele *ad hoc* samenwerkingsverbanden die momenteel zijn opgezet. Kennis en kunde kunnen worden uitgewisseld, specialistische apparatuur kan intensiever en daardoor goedkoper worden ingezet, capaciteitsproblemen kunnen worden opgevangen, sporen, zaken en personen kunnen op bovenregionaal niveau gemakkelijker met elkaar in verband worden gebracht, de voordelen zijn legio. Verdergaande samenwerking vereist echter op den duur een vorm van institutionalisering. Veel praktische problemen dienen nog overwonnen te worden, zoals de verschillen in arbeidsvoorwaarden tussen de politiekorpsen, de administratieve- en financiële afhandeling van de wederzijds geleverde diensten en de organisatorische en logistieke aspecten die bovenregionale samenwerking met zich meebrengt.

De voordelen van samenwerking zijn niet alleen in praktische zin maar vooral ook in theorie dermate overtuigend dat de meeste respondenten een verdergaande samenwerking toejuichen. Een consolidering ervan in de praktijk zou echter ook voor problemen kunnen zorgen. Behalve de reeds genoemde praktische beslommingen speelt ook een lastiger te benoemen fenomeen mee dat zich wellicht adequaat laat omschrijven als de behoefte aan kleinschaligheid.

Grotere (samenwerkings)verbanden zijn lastiger te organiseren en te controleren dan kleinere. Wie krijgt op enig moment de leiding over de geïstitutionaliseerde samenwerkingsverbanden? Hoe houdt men zicht op successen en gemaakte fouten en zijn die nog wel herleidbaar tot individuen? Hoe wordt de prestatiemotivatie van individuele rechercheurs beïnvloed als de eer van een behaald succes gedeeld moet worden met andere rechercheurs, dieptespecialisten, andere regio's, het NFI?

In de inleiding kwamen de 'gildeachtige structuren' ter sprake waarachter beoefenaren van bepaalde forensische deskundigheidsgebieden zich lijken te willen verschansen. Om te komen tot vruchtbare samenwerking zal – de praktijkbeschrijvingen beschouwend - op sommige plaatsen een cultuuromslag moeten plaatsvinden. Het vraagt om persoonlijke investeringen door middel van cursussen en opleidingen, men zal de blik meer naar buiten moeten richten, de nadruk zal minder op persoonlijk succes komen te liggen en meer op het belang van de misdaadbestrijding als geheel en de ontwikkeling van het vak.

Voorwaarden voor verdergaande samenwerking

Uniformering

Uniformering is een noodzakelijke voorwaarde voor succesvolle verdere samenwerking, zeker op grotere schaal. Het gaat daarbij, aldus de geïnterviewden, om hele praktische zaken als werkwijze, materiële uitrusting en arbeidsvoorwaarden, maar het geldt ook voor de verschillende functies binnen de technische recherche en de daarbijbehorende opleidings- en functieniveaus.

Werkwijze, materiële uitrusting en arbeidsvoorwaarden

Tussen de korpsen blijken grote verschillen te bestaan in onder meer de werkwijze, de materiële uitrusting en de arbeidsvoorwaarden. Elk korps is in beginsel vrij om zelf te beslissen over de aanschaf van rijdend materieel, onderzoeksmiddelen, apparatuur, uitrusting, communicatiemiddelen, de inrichting van laboratoria etc. In de praktijk kan dit betekenen dat in geval van samenwerking er allerlei verstoringen optreden omdat procedures verschillen, men niet bekend is met materialen en apparatuur, de onderlinge communicatie bemoeilijkt wordt of men in verschillende uitrusting naar buiten treedt. Binnen sommige ressorten is men wel bezig om deze zaken meer te stroomlijnen. Diverse korpsen pleiten voor standaardisering van procedures, uitrusting en materiële voorzieningen. In dit verband wordt onder meer een centraal aan- en inkoopbeleid wenselijk geacht. Standaardisatie en op uniforme wijze beschreven en toegepaste werkprocessen worden wenselijk geacht, ook om medewerkers gemakkelijker uitwisselbaar te maken.

Structurele samenwerking tussen korpsen blijkt in de praktijk bemoeilijkt te worden door arbeidsvoorwaardelijke verschillen. Hierbij gaat het niet alleen om verschillen in inschaling bij gelijksoortige functies binnen en tussen korpsen maar ook om zaken als compensatieregelingen voor gemaakte overuren. Zo is in het ressort Noord een voorstel om tot een gemeenschappelijke piketregeling te komen uiteindelijk niet van de grond gekomen omdat men het niet eens kon worden over de arbeidsvoorwaardelijke aspecten. Ook de meer structurele samenwerking tussen Gelderland-Midden en Gelderland-Zuid alsook die tussen Gooi- en Vechtstreek en Flevoland wordt bemoeilijkt door arbeidsvoorwaardelijke verschillen. Verschillende korpsen pleiten mede daarom voor eenduidige functie-omschrijvingen en een uniforme inschalingsystematiek en compensatieregeling.

Functiedifferentiatie / opleidingsniveaus

Van oudsher was de technisch rechercheur een *all round* forensisch medewerker. Uiteraard vervulde het NFI een belangrijke rol bij de uitvoering van de vele forensische specialismen, maar veel verder reikte de differentiatie niet. Op dit moment verschijnen er steeds meer functieniveaus met de daarbijbehorende opleidingsniveaus binnen de technische recherche. Het werk wordt verdeeld in categorieën, waarbij de fysieke aanwezigheid van de rechercheur op de verschillende plaatsen waar het forensisch-technisch werk wordt uitgevoerd leidraad is. Zo zijn er functies die zich richten op de plaats delict (de sporenverzamelaar, de coördinator plaats delict unit), het laboratorium (de laborant, de vakspecialist) en de computer en het bureau (de sporencoördinator). Rechercheurs-

A, -B en -C begeven zich, al naar gelang de specifieke invulling van hun taken over een of meerdere van deze locaties.

Wat deze functiedifferentiatie betekent voor het opleidings- en kennisniveau is niet altijd even duidelijk gespecificeerd. Korpsen investeren zeer verschillend in het onderhoud en de ontwikkeling van kennis en vaardigheden van de forensisch-technische onderzoekers. Een aantal korpsen zegt jaarlijks of tweejaarlijks de opleidingsbehoefte van de medewerkers te inventariseren. Andere korpsen laten het aan de medewerkers zelf over om aan te geven of men behoefte heeft aan het volgen van cursussen of het bijwonen van congressen. Vrijwel alle korpsen zijn van oordeel dat het aanbod van na- en bijscholingscursussen op het gebied van forensisch-technisch onderzoek te beperkt is. Hoewel de politieacademie wel een aantal specialistische cursussen aanbiedt, wordt het aantal beschikbare plaatsen ontoereikend bevonden. Diverse korpsen geven ook aan ontevreden te zijn over de wijze waarop deze plaatsen verdeeld worden over de korpsen. Deze bevindingen sluiten aan bij het algemene beeld dat de geboden opleidingen momenteel achterlopen bij de vraag. Op zichzelf is dat niet vreemd. Het is de vraag die uiteindelijk het aanbod moet creëren.

Dat men zich bewust is van de noodzaak van goed opgeleide rechercheurs om de ontwikkelingen in de forensisch-technische opsporing te kunnen bijbenen, blijkt uit het aantal initiatieven dat wordt getoond om buiten de reguliere kaders om de kennis op peil te houden. Bij nagenoeg alle korpsen wordt medewerkers de kans geboden om (buitenlandse) congressen en symposia bij te wonen en worden lidmaatschappen van deskundigheidskringen en het volgen van seminars e.d. gestimuleerd. Sommige korpsen hebben, vanwege het ontbreken van cursussen in eigen land, medewerkers een cursus in het buitenland laten volgen dan wel zelf of samen met andere regio's eigen cursussen opgezet. Daarnaast worden binnen bepaalde korpsen lezingen gegeven door medewerkers die een specialistische cursus gevolgd hebben. Ook werken sommige korpsen met mentoren voor de beginnende rechercheurs.

De meeste korpsen zien een duidelijke rol weggelegd voor het NFI bij het periodiek onderhouden van de kennis en vaardigheden van de technisch rechercheurs. Daarbij zou het kunnen gaan om het aanbieden van meeloopstages op het NFI, het leren van nieuwe technieken, het publiceren van nieuwe ontwikkelingen in vakbladen of in het NFI-bulletin. Om beginnende specialisten ervaring te laten opdoen op hun vakgebied pleiten sommige korpsen voor het creëren van stage-mogelijkheden bij korpsen waar voor hun specialisme veel aandacht en werkaanbod is. Andere korpsen gaan in dit opzicht nog verder en opteren voor het verplicht opstellen van ontwikkelingsprogramma's voor de TR-medewerkers.

Decentralisatie van de rol van het NFI / FSO

Een wat minder stringente voorwaarde, maar wel een aspect dat in het kader van verdergaande samenwerking genoemd dient te worden, is de rol en de positie van het NFI. Herhaaldelijk zijn de levertijden ter sprake geweest en de soms moeizame communicatie tussen de korpsen en het NFI. Ondanks duidelijke pogingen van het NFI om de drempel te verlagen en de transparantie te

vergroten, bestaat er nog veel onvrede, maar ook onkunde ten aanzien van de administratieve afhandeling van een aanvraag bij het NFI en de in de ogen van sommigen nog altijd wat bureau-cratische houding. De Forensische Samenwerking in de Opsporing (FSO) is een initiatief dat hierin verbetering zou moeten kunnen brengen. De figuurlijke afstand tussen de korpsen en het forensisch laboratorium in Den Haag wordt hiermee verkleind, waardoor niet alleen tijdwinst kan worden geboekt, maar er ook vanuit beide kanten (vanuit de korpsen en vanuit het NFI) beter zicht bestaat op elkaars verrichtingen.

Informatie- en communicatietechnologie

Uniformering op het gebied van de informatie- en communicatietechnologie wordt gezien als de belangrijkste gewenste vernieuwing op dit moment. Het is in lijn met het informatiegestuurd forensisch opsporingsproces, zoals onder meer de Raad van Hoofdcommissarissen voorstaat in het visiedocument. Het ideaal is een "breed, nationaal geïntegreerd informatiesysteem", zoals het visiedocument het verwoordt. In feite zijn er nauwelijks grenzen te stellen aan het belang van een goed functionerend breed integraal informatiesysteem, niet alleen nationaal, maar ook internationaal. Het in 2003 verschenen rapport van de Algemene Rekenkamer over ICT bij de politie benoemt de doelstelling van de vernieuwing, namelijk te komen tot "één samenhangende, robuuste en toekomstvaste politieke informatiehuishouding"³⁶. Een goede samenwerking tussen alle politiekorpsen wordt daarbij als cruciale voorwaarde gezien. Men constateert in dat opzicht een grote bereidheid tot samenwerking, al ziet men dat allerm minst als een garantie voor daadwerkelijke samenwerking. De periode is aangebroken "waarin de samenwerkingsbereidheid daadwerkelijk in de praktijk gebracht moet worden – ook als het op regioniveau 'pijn' doet." Een goede, adequate ICT-voorziening kan in belangrijke mate bijdragen aan het slechten van barrières tussen instituten en organisatieonderdelen die thans voor veel problemen en vertraging in het forensisch opsporingsproces zorgen. Het betreft de communicatie tussen techniek en tactiek, tussen politie en OM, tussen politie en NFI, en tussen OM en NFI.

Tot slot

Bij de presentatie van het visiedocument van de Raad van Hoofdcommissarissen werd wel gesproken van een ideaalbeeld, een punt aan de horizon waarnaar op zijn minst gestreefd zou moeten worden om dat op den duur te bereiken. In het eerste hoofdstuk werd de kloof geschetst die er zou bestaan tussen deze, enigszins futuristische kijk op de rol van de forensisch-technische opsporing en de weerbarstigheid van de praktijk. We kunnen nu concluderen dat de initiatieven die vanuit het praktijkveld ontplooid worden - initiatieven die vaak al ver voor het verschijnen van het visiedocument zijn ingezet – duidelijk reiken naar dit punt aan de horizon. Verdergaande implementatie van de voorgestelde plannen vergt echter meer dan extrapolatie van de thans waarneembare innovatieprocessen, al kan een effectieve ondersteuning van de wijze waarop een en ander in elkaar grijpt het hele proces gemakkelijk in een stroomversnelling brengen.

36. TK, 2003-2004, 29 350, nr.2, zie ook TK, 2002-03, 28 845, nr.2

Standaardisering en uniformering van processen en procedures aan de ene kant, en verdere differentiatie en expansie van functies en opleidingen aan de andere kant lijken voorwaarden te zijn voor een verdergaande samenwerking tussen technische en tactische recherche, maar vooral ook voor samenwerking tussen de korpsen onderling. Op die manier wordt versnippering van de forensische opsporing tegengegaan en haar slagvaardigheid vergroot.

Bijlage 7

Lijst met gehanteerde afkortingen

ABRIO	Aanpak Bedrijfsvoering Recherche, Informatiehuishouding en Opleiding
AGFO	Advies Groep Forensisch Onderzoek
BPS	Bedrijfsprocessysteem
BPZ	Basispolitiezorg
CPDU	Coördinator Plaats Delict Unit
DLHP	Dienst Levende Have Politie (KLPD)
DNR	Dienst Nationale Recherche
dNRI	Dienst Nationale Recherche Informatie
EOD	Explosieven opruimingsdienst
FIT	Forensische Intakegesprekken
FT-normen	Forensisch-technische normen
FIOD-ECD	Fiscale inlichtingen- en opsporingsdienst - Economische controledienst
FTO	Forensisch Technisch Onderzoek
FSO	Forensische Samenwerking in de Opsporing
HAVANK	Het Automatisch Vinger Afdrukkensysteem Nederlandse Kollektie (NFI)
HVC	High Volume Crime (bulkzaken)
KLPD	Korps Landelijke Politie Diensten
KMar	Koninklijke Marechaussee
LSDB	Landelijke Sporendatabank
LVBT	Landelijk Verkeersbijstandsteam (KLPD)
LVRT	Landelijk Video Reconstructie Team
NFI	Nederlands Forensisch Instituut
NPI	Nederlands Politie Instituut (Den Haag)
NR	Nationale Recherche
NRI	Nationale Recherche Informatiedienst (KLPD)
PD	Plaats Delict
RIT	Rampen Identificatieteam
SFOB	Samenwerking Forensisch Onderzoek Bomexplosies
SGO	Staf Grootschalig Optreden
TGO	Team Grootschalig Optreden

TMC	Technische Milieucontrole (KLPD)
TR	Technische Recherche
TRIS	Technische Recherche Informatiesysteem
VIS	Verificatie Informatie Systeem